

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 27. oktobrī

Turpinājums

2022. gada 8. novembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Iepriekšējā tiesas sēdē pārtraukums tika izsludināts tajā brīdī, kad tiesneši uzdeva jautājumus Saeimas pārstāvim un, atbilstoši Satversmes tiesas procesam, vārds būtu bijis jādod pieteikuma iesniedzēju pārstāvim, lai uzdotu Saeimas pārstāvim iespējamus jautājumus.

Un tieši no šīs vietas turpināsim šīsdienas tiesas sēdi.

Tāpēc vaicāšu, vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim būs jautājumi Saeimas pārstāvim. Ja ir, lūdzu, jums vārds jautājumu uzdošanai.

E. Zelderis.

Jā. Labrīt, godātā tiesa! Labrīt, klātesošie!

Man būs vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums ir saistībā gan ar to, ko Saeimas pārstāvis norādīja savos paskaidrojumos un atbildēs uz tiesas jautājumiem, un tas arī ir norādīts Saeimas atbildes raksta 3. lappusē pirmajā rindkopā. Tur ir norādīts, ka pieteikuma iesniedzēji vispār nav norādījuši apsvērumus par to, par neatbilstību kādām personas pamattiesībām tā saista apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam. Un Saeimas pārstāvis norādīja, ka jā, ir tikai 91. pants un, ka ir obligāti jābūt kādam vēl citam pantam, kur ir noteiktas vēl kādas pamattiesības.

Jūs uzskatāt, ka Satversmes tiesa nevar izskatīt gadījumos, kad ir tikai viens pants, piemēram, Satversmes 91. pants... nevar pieņemt lietu un izskatīt?

S. Bērtaitis.

Satversmes tiesai, izskatot konstitucionālo sūdzību, būtu jāsaprot, kāda veida pamattiesības ir aizskartas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam. Un šobrīd no lietas apstākļiem skatoties šo lietu tikai no 91. panta pirmā teikuma, nav skaidrs, kāds pamattiesību aizsardzības standarts būtu uz pieteicēju attiecināms. Vienlīdzības princips neatbild uz šo jautājumu saturiski, proti, vienlīdzības princips nepasaka, vai

pieteicējam pienākas valsts budžeta finansējums politiskās partijas darbības nodrošināšanai vai, tieši otrādi, pamattiesības izpaustos tādējādi, ka pieteicējam būtu tiesības prasīt, lai citas personas nesaņem šo te valsts budžeta finansējumu. Tātad, vienlīdzības princips nedod skaidru saturisku atbildi, kas ir tas, ko pieteicēja varētu saņemt šajā lietā un jūs arī to nespējāt precizēt un Satversmes tiesai, izskatot lietu, būtu jāatbild uz šo jautājumu.

Vienlīdzības princips viens pats, pats par sevi, nespēj šādu saturisku atbildi sniegt bez citas pamattiesības.

E. Zelderis.

Tā jau ir viena pamattiesība — vienlīdzība.

A. Laviņš.

Jā... Zeldera kungs, te ir jau jūsu vērtējums, kā tas ir vai nav. Šobrīd izmantojiet iespēju uzdot Saeimas pārstāvim jautājumus. Jums viņš nav jāpārlicina. Jums ir tiesa jāpārlicina par kaut ko. Tāpēc tiesas pārliecināšanai jums ir dota šobrīd iespēja uzdot jautājumus.

Lūdzu!

E. Zelderis.

Jā... man ir jautājums, vai ir kāda lieta, ko Satversmes tiesa ir izskatījusi, kur ir tikai vērtēta kādas normas atbilstība Satversmes 91. pantam? Vai ir kāda lieta? Vēsturiski... vai ir varbūt vairākas kādas lietas, vai kāds spriedums?

S. Bērtaitis.

Saeima savā atbildes rakstā 3. lapaspusē ir atsaukusies uz to, ka Satversmes tiesa iepriekšējā savā praksē ir tieši uzsvērusi uz to, ka vienlīdzības princips ir piemērojams kopā ar kādu citu Satversmē norādītu pamattiesību. Un tā ir arī Saeimas pozīcija šajā lietā.

Par citu tiesu praksi es šobrīd jums nemāku komentēt, bet vismaz līdz šim ir bijusi šāda prakse.

E. Zelderis.

Tad man ir viens jautājums... Atbildes raksta 6. lapaspusē pirmajā rindkopā ir norādīts, ka mazās partijas nevar sniegt ievērojamu ieguldījumu partiju konsolidācijā visas valsts mērogā un vienmērīgā iesaistē nacionālā līmeņa vēlēšanās. Es atbildes rakstā nekur neredzēju, kas šeit ir īsti domāts ar partiju konsolidāciju. Kā tas īsti ir domāts? Ko Saeima šeit ir domājusi? Jūs varētu varbūt īsi norādīt uz to, jo man tiešām nebija skaidrs.

S. Bērtaitis.

Apstrīdētā norma ir pieņemta kontekstā ar to, lai risinātu parlamentārās demokrātijas funkcionēšanu normālā veidā. Un līdzšinējā vēsturiskā pieredze liecina par to, ka parlamentārās darbības viena no problēmām ir partiju sadrumstalotība un vāja pārstāvniecība. Faktiski mērķis bija stiprināt un novērst šo partiju vājumu šādā parlamentārā demokrātijas sistēmā un veidot viņas... konsolidēt viņas spēcīgākās politiskās partijās ar noteiktu izteikti spēcīgāku platformu, kāda tā ir bijusi līdz šim. Un stiprinot šādā veidā politiskās partijas, viņas spēj īstenot daudz labākā formā parlamentārās demokrātijas sistēmu, salīdzinot ar vājākām partijām. Tātad tas bija tas mērķis.

E. Zelderis.

Atbildes raksta 7. lapaspuses otrajā rindkopā... tur ir norādīts, ka ar apstrīdēto normu tiek stiprināta parlamentārās demokrātijas sistēma, vienlaikus nodrošinot valsts budžeta līdzekļu sabalansētu izlietojumu visas sabiedrības labklājības interesēs.

Kā mēs zinām, bija tāda partija KPV, partija piedalījās 13. Saeimas vēlēšanās, iekļuva, saņēma valsts budžeta finansējumu un jau pēc mēneša pēc vēlēšanām tur spēcīgi nokritās līdz 1 procentam, neilgi pēc vēlēšanām jau sākās šīs partijas sairšana. 2021. gada vēlēšanās, Talsu novada domes vēlēšanās, kur piedalījās arī partija "Mēs — Talsiem un novadam", piedalījās arī partija KPV, neiekļuva Talsu novada domē. "Mēs — Talsiem un novadam" iekļuva ar četrām deputātu vietām, saņēma 1700 balsis, un, kā izdevās noskaidrot, tad visā Latvijā KPV saņēma 4000 balsis par vienu deputāta vietu.

Un šeit pie tā manis minētā, kas ir norādīts atbildē..., kā tādā situācijā, ka mūsu partija iekļuva domē, saņēma deputātu mandātus un tajā pašā laikā ir partija, kas visā Latvijā saņem tikai 4000 balsu un saņēma šo vienu deputāta vietu kādā no pašvaldību domēm, vai tas, kas ir norādīts šajā atbildes rakstā, ka tiek stiprināta parlamentārās demokrātijas sistēma, vienlaikus nodrošinot valsts budžeta līdzekļu sabalansētu izlietojumu visas sabiedrības labklājības interesēs... vai šis te salīdzinājums un šis te piemērs ar apstrīdēto normu tā kā nodrošina valsts budžeta līdzekļu sabalansētu izlietojumu visas sabiedrības interesēs?

S. Bērtaitis.

Jāsaka tā, ka es nevaru Saeimas vārdā komentēt vienas individuālas politiskas partijas finansēšanas mehānismu. Tas nebūtu korekti no manas, kā Saeimas pārstāvja puses, to darīt.

Bet vēršu jūsu uzmanību uz to, ka politisko partiju organizēšanas finansēšana tiek regulāri uzraudzīta no valsts puses un pilnveidota tajā brīdī, kad tiek saskatītas zināmas problēmas šajā sistēmas darbībā.

Jūsu minētais apstāklis, cita starpā, bija pievērsis Latvijas Valsts prezidenta Levita kunga uzmanību, tāpēc Levita kungs bija sagatavojis 2020. gada janvārī attiecīgu grozījumu projektu šajā likumā, lai risinātu jūsu minēto problēmu citastarpā. Un Saeima 2022. gada 24. februārī pieņēma grozījumus Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā, kas nu jau šobrīd novembrī, šodien, izskatīšanas laikā ir stājusies spēkā un, cita starpā, ar minētajiem grozījumiem ir papildināts likumprojekts, kas paredz iespēju pārtraukt valsts budžeta finansējuma izmaksāšanu, ja izbeidzas Saeimā izveidotās politiskās organizācijas partijas frakcijas darbība vai vairāk nekā par 2/3 samazinās Saeimā izveidotās politiskās organizācijas (partijas) frakcijas deputātu skaits. Tātad, šis jautājums ir nonācis Saeimas uzmanības lokā un ir attiecīgi veikti grozījumi Politisko partiju finansēšanas likumā, lai novērstu šādu situāciju, kad partija pēc iekļūšanas Saeimā zaudē savu darbības modeli un līdz ar to tiek noņemts valsts budžeta finansējums.

A. Laviņš.

Ir sniegta atbilde. Lūdzu, vēl citi jautājumi?

E. Zelderis.

Tā jautājuma būtība bija tieši par to apstrīdēto normu. Ka partija pastāv, saņem valsts budžeta finansējumu... un šajā salīdzinājumā, ko arī atsevišķi pieaicinātie eksperti ir minējuši, ka ir milzīga nozīme šīm lielajām partijām, kas dod visai sabiedrībai, visai valstij ieguldījumu, iedzīvotājiem dod labklājību un tā tālāk... Bet šeit ir tieši šis moments par šīm 4000 balsīm visā Latvijā partijai un viens deputāta mandāts un “Mēs — Talsiem un novadam” ir četru deputātu mandāti, 1700 balsis un mēs tad nesaņemam 50 centus. Un apstrīdētā norma paredz 50 centus. Un tātad KPV ... nu, jā, jūs tur minējāt, ka tagad ir zināmas izmaiņas pēc prezidenta iniciatīvas... bet šajā gadījumā KPV saņēma, nu, apmēram 2000 eiro.

Un tas jautājums ir... vai tas atbilst, jūsuprāt, valsts budžeta līdzekļu sabalansētam izlietojumam pie šī piemēra?

S. Bērtaitis.

Jāsaka tā, ka jūsu minētais piemērs visdrīzāk nav attiecināms uz apstrīdētajām normām tā iemesla dēļ, ka apstrīdēto normu sāka.. saskaņā ar pārejas noteikumiem... sāka piemērot no 2021. gada 1. jūlija. Jūsu atsauktais piemērs un šīs politiskās partijas ievēlēšana Saeimā nevarēja balstīties uz valsts budžeta finansējumu, kas būtu izmaksāts balstoties uz apstrīdēto tiesību normu. Līdz ar to jūsu jautājums nebūs aktuāls esošajā situācijā.

E. Zelderis.

Bet mēs jau konstatējam, šķiet, iepriekšējā sēdē, ka partijas jau sakarā ar pagājušā gada pašvaldības vēlēšanām saņēma šos 50 centus un mēs konstatējam, ka tas attiecas uz šīm vēlēšanām, kas bija... saistībā ar partijas balsīm, ko viņas saņēma... partijas, kas bija iepriekšējās Saeimas vēlēšanās saņēmušas vairāk kā 2 procentus vēlētāju atbalsta šajās, pagājušā gada pašvaldību vēlēšanās, saņēma katru par 1 balsi 50 centus. Vai tad tas nebija spēkā? Kā jūs to domājat?

S. Bērtaitis.

Ziniet... man šobrīd ir grūti atbildēt par konkrētas partijas darbības rādītājiem. Tad man vienkārši ir jāskatās, kad šī partija ir startējusi, kad viņa ir saņēmusi šo finansējumu... teiksim tā... tas laika nogrieznī būtu jāskatās. Šobrīd es atbildot tūlītēji uz jūsu jautājumu... vienkārši es vērsu uzmanību uz to, ka apstrīdētā norma bija piemērota no 2021. gada 1. jūlija. Un tad ir jāsaprot, kā jūsu minētā partija saņēma vai nesaņēma zināmu finansējumu, balstoties uz šo apstrīdēto normu. Es šobrīd nevaru sniegt detalizētus komentārus...

A. Laviņš.

Paldies. Respektējam to, ka šobrīd nevarat uzreiz sniegt atbildi, bet caur šādiem piemēriem jautājumi ir uzdoti korekti un piemēri ilustrē situāciju, tāpēc pēc kāda brītiņa, kad varēsiet sniegt atbildi uz šo uzdoto jautājumu, labprāt mēs saņemtu Saeimas skatījumu uz šiem jautājumiem.

Ja jums ir citi jautājumi, lūdzu, ir iespēja turpināt ar jautājumiem.

Lūdzu!

E. Zelderis.

Man ir vēl jautājums. 2017. gada 25. februārī tika nodibināta partija "Mēs — Talsiem un novadam". Tieši tajā pašā dienā tika nodibināta partija "Progresīvie". Partijām nebija nekāda savstarpēja sakara, tā bija vienkārši sakritība... vai nu laika apstākļi to noteica, vai kas cits, vai tā brīža kaut kādas aktivitātes, kas virmoja sabiedrībā... bet tā bija tikai sakritība un tas tā notika. Tad pašvaldību vēlēšanās 2017. gada 3. jūnijā abas šīs partijas startēja pašvaldību vēlēšanās. "Mēs — Talsiem un novadam" Talsu novada domes vēlēšanās, "Progresīvie" dažās citās pašvaldībās. "Mēs — Talsiem un novadam" ieguva 3 vietas, "Progresīvie" ieguva 2 vietas kādā no novadiem... precīzi šobrīd nepateikšu... Tad 2018. gadā sekoja 13. Saeimas vēlēšanas un "Progresīvie" nedaudz pārsniedza 2 procentu barjeru, saņēma tātad valsts finansējumu gadā ap 100 tūkstošiem eiro. Tad, sākot no 2018. gada oktobra, viss turpinājās, Saeimā "Progresīvie" nebija iekļuvuši. "Mēs — Talsiem un novadam" strādāja Talsu novada domē, "Progresīvie" tie pāris deputāti kaut kur citā domē. Pienāk 2020. gada janvāris, pēc likuma saņēma valsts finansējumu "Progresīvie" un viss

turpinās... Viena partija nav pārstāvēta Saeimā un arī “Progresīvie” nav pārstāvēti Saeimā. Tikai šie 2 deputāti. Par “Mēs — Talsiem un novadam” nobalsoja 2017. gada vēlēšanās ap 2 tūkstošiem iedzīvotāju, nu... “Progresīvajiem” bija pāri 20 tūkstošiem visā Latvijā Saeimas vēlēšanās 2018. gadā. Un tagad ir šāda situācija, ka “Progresīvie” saņem visu šo laiku, sākot ar 2020. gadu, saņem šo finansējumu, piedalās domes ārkārtas vēlēšanās, attiecīgi tur iekļūst veiksmīgi, un tā... bet joprojām šī partija nav pārstāvēta Saeimā un tajā pašā laikā... gribētos teikt, ka viņas tajā brīdī atradās ļoti vienlīdzīgos apstākļos. Nedaudz labākā pozīcijā bija... vismaz pēc ievēlētajiem kandidātiem “Mēs — Talsiem un novadam”... Nu, jā... ir šī atšķirība, ka bija Saeimas vēlēšanas un 2000 plus un pašvaldību vēlēšanās “Mēs — Talsiem un novadam” pāri par 20 tūkstošiem... un ir 5.. tāds apmēram ir tas cipars, ko viņi bija saņēmuši šajās te Saeimas vēlēšanās.

Un tagad man ir jautājums — vai, jūsuprāt, tāda situācija, kas izveidojās, ir tā kā vienlīdzīga attieksme pret “Mēs — Talsiem un novadam”... nu, šajā laikā, kā es ilustrēju, ka saņem valsts finansējumu, piedalās vēlēšanās, Saeimā netiek un ir 20 tūkstoši... vai varbūt es pārfrāzēju... vai... kādam, jūsuprāt, ir jābūt tam iedzīvotāju atbalstam, no kura var sākt piešķirt tos līdzekļus? Tātad likumā ir 2 procenti, bet vai tas ir pietiekami, lai partijai dotu naudu, vēl partija nav Saeimā, nepieņem nekādus lēmumus valstiskus, bet jau sāk saņemt... Vai šie 2 tūkstoši nenozīmē neko Saeimas izpratnē... tam nav nozīmes, ka šie iedzīvotāji ir aktīvi un iet balsot un partija iegūst Talsu novada domē vietas...

Atvainojos, tāda gara ilustrācija, bet es mēģināju ar to ilustrāciju rādīt visu kopumu, kāds ir šis piemērs, kā šīs partijas saņem naudu un kādas ir šīs detalizētās nianšes, kā tas izskatās faktiski, ka partijas it kā darbojas, bet saņem ievērojami lielākus naudas līdzekļus, tajā pat laikā “Mēs — Talsiem un novadam” tos nesaņemam. Vai šeit ir, jūsuprāt...

A. Laviņš.

Zeldera kungs, es ļoti pacietīgi klausījos, kad sekos jautājums. Lūdzu, pēc šī 5 minūšu stāstījuma, noformulējiet īsu jautājumu, saprotamu.

E. Zelderis.

Nu, es jau mēģināju... Vai tas ir... vai tā ir vienlīdzīga attieksme pret “Mēs — Talsiem un novadam” šādā situācijā, ka “Progresīvie” nebija pārstāvēti Saeimā, saņēma šos naudas līdzekļus un tajā pašā laikā viņi nebija bijuši iepriekš ievēlēti. Un varu piebilst papildus, ka 2 procenti, kas ir grozījumu anotācijā, Partiju finansēšanas likuma grozījumos, grozījumu anotācijā tas ir norādīts kā tāds pārejas posms...

A. Laviņš.

Es jūs pārtraukšu... es sapratu... Zeldera kungs, es jūs pārtraukšu. Jautājums bija šāds: vai šādi aprakstītā situācija, jūsuprāt, atbilst tiesiskās vienlīdzības principam. Ļoti vispārīgs jautājums.

S. Bērtaitis.

Paldies. Saeimas ieskatā atbilst tiesiskās vienlīdzības principam, jo minētās partijas neieguva... tā tad nav salīdzināmos apstākļos tā iemesla dēļ, ka politiskā partija "Progresīvie" varēja piedalīties Saeimas vēlēšanās un iesniedza attiecīgu kandidātu sarakstu. Kā mēs jau iepriekšējā tiesas sēdē noskaidrojām, tad pieteicēja, politiskā partija "Mēs — Talsiem", nevarēja piedalīties Saeimas vēlēšanās, jo viņiem nav bijis nepieciešamais biedru skaits. Tātad, līdz šim brīdim viņi nav varējuši pat izpildīt likumā noteiktās prasības, lai kandidētu un izvirzītu savus kandidātus ievēlēšanai Saeimā. Tātad, šī ir principiāla atšķirība starp šīm partijām un to, ka politiskā partija "Progresīvie" ir varējuši iesniegt savu kandidātu sarakstu un saņēmuši vismaz 2 procentus vēlētāju atbalstu, liecina par to, ka viņai ir zināmas pretenzijas, kas ir pamatotas ar noteiktu politisko atbalstu no pilsoņu puses un tas ir iemesls, kāpēc ir piešķirts šāds valsts budžeta līdzekļu līdzfinansējums, kā tas ir noteikts likumā.

A. Laviņš.

Paldies par atbildi.

Vai būs citi jautājumi? Paldies.

Tātad, turpinām tiesas sēdi.

Lietas dalībnieki ir uzklausi. Jautājumi savstarpēji ir uzdoti un varam pāriet pie pieaicināto personu uzklaušanās.

Un kā pieaicinātā persona pirmā tiek aicināts tiesībsargs. Un tiesībsargu pārstāv Tiesībsarga biroja pārstāve Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomniece Santa Tivaņenkova, kura ir ieradusies uz tiesas sēdi klātienē.

Vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti? Tiesas sēžu sekretārei...

A. Ziemele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Tivaņenkovas kundze, lūdzu, jums vārds, lai Tiesībsarga biroja vārdā sniegtu Satversmes tiesai viedokli. Lūdzu!

S. Tivaņenkova.

Paldies.

Godātā Satversmes tiesa! Tiesībsarga birojs ir saņēmis uzaicinājumu paust viedokli Satversmes tiesas lietā 2021-36-01 “Par politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ panta pirmās daļas 2. punkta atbilstību Satversmes 91. pantam”. Izvērtējot visus lietas apstākļus, ir nonācis pie sekojoša secinājuma.

Satversmes 91. pants nosaka pienākumu valstij nodrošināt, lai visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma, tiesas priekšā un šis tiesiskās vienlīdzības principa uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenotas tādas tiesiskās valsts prasības kā likuma aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādam privilēģijām.

Vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas nosaka bez saprātīga pamata atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Šis princips pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tām ir objektīvs un saprātīgs pamats.

Lai izvērtētu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. pantam, 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, tiesībsargs noskaidroja, vai un kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām, vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, kā arī, vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai ir legītīms mērķis un ievērots samērīguma princips.

Lai noteiktu, vai un kuras personas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams atrast galveno šīs grupas vienojošo pazīmi.

Izskatāmajā lietā konstatējām, ka gan politiskā partija “Mēs — Talsiem un novadam”, gan citas politiskās partijas, uz kurām attiecināma apstrīdētā norma, ir izmantojušas savas tiesības piedalīties pašvaldību vēlēšanās, ir ieguvušas noteiktu deputātu mandātu skaitu un attiecīgi var piedalīties pašvaldības domes darbā. Vienlaikus jāatzīmē, ka salīdzināmo partiju grupa, atšķirībā no pieteicēja, ir piedalījies Saeimas vēlēšanās un ir ieguvusi tajās vismaz 2 procentus vēlētajū balsu. Pamatuzdevums apstrīdētajai normai ir atbalstīt partijas, kas iegūst noteiktu balsu skaitu Saeimas vēlēšanās, bet finansējums saistībā ar iegūtajām balsīm pašvaldību vēlēšanās ir tikai papildu veids, kā novērtēt un atbalstīt partiju darbību starplaikā starp Saeimas vēlēšanām.

Ņemot vērā, ka salīdzināmās partiju grupas piedalīšanās Saeimas vēlēšanās un vismaz 2 procentu vēlētajū balsu iegūšana kopumā veicina nacionālā līmeņa politisko partiju sistēmu attīstību, piemēram, nodrošina politisko partiju konkurenci, politiskā piedāvājuma daudzveidību, tiesībsarga ieskatā minētais apstāklis ir uzskatāms par pietiekami būtisku, lai atzītu, ka pieteicēja un salīdzināmo partiju grupas neatrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos. Konstatējām, ka apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi pret pieteicēju un salīdzināmo partiju grupu, un pieteicēji,

atšķirībā no salīdzināmo partiju grupas, nepiešķirot tiesības uz apstrīdētajām... pieteicējiem, salīdzinājumā ar salīdzināmo partiju grupām, netiek piešķirts valsts finansējums. Ievērojot, ka pieteicēji neatrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos un apstrīdētā norma paredz pret šīm personām atšķirīgu attieksmi, tiesībsarga ieskatā apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Papildus minētajam, tiesībsargs ir norādījis savā atzinumā rakstveidā, ko ir iesniedzis Satversmes tiesai, ka pieteicējs nav lūdzis vērtēt, bet tas būtu bijis iespējams un ieteicams, izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1. un 101. pantam, jo, kā jau mēs dzirdējām iepriekšējā tiesas sēdē, pieteicējs ir norādījis, ka politiskās partijas, kuras veido iedzīvotāji pašvaldību līmenī, iespējams, šo finansiālo atbalstu negūst un šī pilsoniskā līdzdalība, šis jauneklīgais optimisms, altruisms un spars ir ar robežām, līdz ar to partijas, kuras ilgstoši strādā un ir pierādījušas to, ka viņi iegūst pārstāvniecību reģionālajā līmenī, tomēr vēlētos saņemt atbalstu. Un tiesībsarga viedoklī pat atzīstot, ka apstrīdētā norma neatbilst 91. pantam, uzskata, ka valstiskā līmenī būtu vērtējams tas, vai un kādā veidā būtu veicināma pilsoniskā iesaiste reģionālā līmenī un šo partiju darbības atbalsts. Iespējams, tas ir konkrētā likuma ietvaros, iespējams, ar citiem līdzekļiem.

Tas varbūt īsumā ir viss. Attiecībā uz viedokli, ja Satversmes tiesa nonāk pie pretēja slēdziena, ko izdarījis tiesībsargs par to, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. pantam, esam izklāstījuši savā viedoklī rakstveidā. Varbūt es to vairs neatkārtosu, lai ietaupītu tiesas laiku.

A. Laviņš.

Paldies jums par lakoniski sniegto viedokli.

Vai tiesnešiem būs jautājumi? Jā. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā. Paldies par jūsu sniegto viedokli.

Un tad jautājumi. Tātad, pieteikuma iesniedzējs norāda, ka esošais partiju finansēšanas modelis ierobežo iespējas realizēt tās mērķus reģionālā līmenī, liekot konkurēt ar finansiāli izdevīgākā situācijā esošām partijām. Un jautājums ir tāds. Vai tas, ka politiskā partija ir piedalījies Saeimas vēlēšanās un saņem finansējumu no valsts budžeta un šo finansējumu izmanto pašvaldību vēlēšanās, varētu veidot atšķirīgas attieksmes riskus attiecībā pret reģionālā līmeņa partijām. Tas ir viens jautājums.

Un otrs. Vai politisko partiju finansēšanas mērķu sasniegšanā ir nozīme tam, kādu jautājumu loku — reģionāla vai valsts mēroga — aptver partiju politiskās programmas.

S. Tivaņekova.

Paldies par jautājumu.

Es varbūt sāksu ar otro jautājumu. Ir jāatšķir pašvaldību un likumdevēja funkcijas. Pašvaldību funkcijas ir sašaurinātas, viņas ir noteiktas Pašvaldību likumā, tas ir viss reģionālais plānojums, pakalpojumu sniegšana un viss, kas ir uzskaitīts likumā. Šīs funkcijas nav salīdzināmas ar nacionālā līmeņa likumdevēja funkcijām. Un tas, ko es vēlētos teikt... šajā situācijā pašvaldībām... partijām, kuras piedalās pašvaldībās... Pazaudēju domu... Vai varētu atkārtot vēlreiz otro jautājumu?

I. Kucina.

Tieši otro? Vai politisko partiju finansēšanas mērķu sasniegšanā ir nozīme tam, kādu loku aptver partiju politiskās programmas? Vai reģionālā vai nacionālā līmeņa?

S. Tivaņenkova.

Jā, tās funkcijas, kuras pilda likumdevējs, ir svarīgākas un valstiski nozīmīgākas. Līdz ar to finansējuma piešķiršana, manuprāt, tām partijām, kuras darbojas un virza sevi uz parlamenta šo funkciju iegūšanu, varas iegūšanu parlamentā, būtu atbalstāms.

Pirmais jautājums... Vai varētu lūgt atkārtot pirmo jautājumu? Tas bija ļoti garš un es...

I. Kucina.

Jā. Vai politiskā partija, kas ir piedalījusies Saeimas vēlēšanās un saņem finansējumu no valsts budžeta un šo finansējumu izmanto pašvaldību vēlēšanās, varētu veidot atšķirīgas attieksmes riskus attiecībā pret reģionāla līmeņa partijām?

S. Tivaņenkova.

Manuprāt, viņas ir atšķirīgas. Viņas nav salīdzināmas grupas. Ņemot vērā, ka viņas nav salīdzināmas grupas, mēs jau teicām, ka faktiski mēs šajā situācijā nesaskatām, ka šī atšķirīgā attieksme nebūtu pieļaujama. Ja es pareizi sapratu to jautājumu...

A. Laviņš.

Es papildināšu... Tātad jautājuma būtība tika saistīta ar to, ka pašvaldību vēlēšanās piedalās gan tāda politiska partija, kas saņem finansējumu no valsts budžeta, gan tāda politiskā organizācija, kura nesaņem finansējumu no valsts budžeta. Kā to mēs varam vairākkārt dzirdēt no pieteikuma iesniedzēja pārstāvja, tā partija, kas piedalās pašvaldību vēlēšanās un nesaņem finansējumu no valsts budžeta, ir nevienlīdzīgā... esot... es to uzsvēršu... esot nevienlīdzīgā situācijā, konkurējot pašvaldību vēlēšanās.

S. Tivaņenkova.

Jā... es tagad sapratu to jautājumu...

A. Laviņš.

Un pieteikuma iesniedzēju prāt, veidojas tiesiskās vienlīdzības principa iespējams pārkāpums. Un tāda bija šā jautājuma būtība. Paldies.

S. Tivaņenkova.

Paldies. Precizējums man palīdzēja saprast to domu gājieni.

Jau tika minēts iepriekšējā sēdē par to, ka šīs partijas nav salīdzināmas. Ne tikai tā iemesla dēļ, ka viņām ir izvirzīti dažādi nosacījumi startēšanai konkrētajās vēlēšanās, bet arī citu iemeslu dēļ. Šīm partijām, kuras piedalās pašvaldību vēlēšanās, ir noteikti pilnīgi atšķirīgi šie nosacījumi... biedru naudas, ziedojumi... man liekas, ka vēl vairāki šie faktori, kas bija nosaukti... Līdz ar to viņi startē pilnīgi atšķirīgās pozīcijās... Un lielās partijās saņem lielāku kontroli un viņām ir izvirzīti lielāki ierobežojumi nekā partijām, kuras ir pašvaldību līmenī.

A. Laviņš.

Tā atbildes būtība, kā jūs nupat paskaidrojāt, ka, lūk, tās partijas, kuras saņemot finansējumu no valsts budžeta, tās ir ierobežotas ar šiem līdzekļiem, tām finansējums no ziedojumiem ir ļoti ierobežots. Savukārt tās partijas, kuras nesaņem finansējumu no valsts budžeta, var saņemt krietni vien lielākā apmērā ziedojumus un tādā veidā jūs saskatāt, ka viņi ir finansiāli vienlīdz spēcīgi, lai piedalītos uz vienlīdzīga pamata pašvaldību vēlēšanās? Tāda bija atbildes ideja?

S. Tivaņenkova.

Principā... jā... Jo šīm partijām ir iespējas saņemt gan ziedojumus vienādā mērā kā lielajām partijām, kuras varbūt nstartē arī Saeimas vēlēšanās, gan arī šie ziedojumu apmēri... Cik es atceros... šobrīd nevarēšu precīzi nocītēt likuma pantu, bet ir atšķirības šo partiju starta pozīcijā.

A. Laviņš.

Vai bez ziedojumiem, kā kritēriju, kas šo situāciju, kā jūs noraksturojāt no tiesiskās vienlīdzības principa, nepadara tik kontrasta pilnu? Vai vēl ir citi kritēriji, kas šādus divus subjektus, kas piedalās pašvaldību vēlēšanās, jūsuprāt, nostāda viņus vienlīdzīgā situācijā?

S. Tivaņenkova.

Partijām, kurām ir atbalsts... pilsoniskais atbalsts... viņiem šis finansējums faktiski tiks piešķirts ar šo mandātu. Cilvēki nobalsojot un iebalsojot gan pašvaldību vēlēšanās šo sarakstu reģionālajā līmenī, gan dodot iespēju attīstīties un pieaudzēt

biedru skaitu, un startēt Saeimas vēlēšanās, ja šis atbalsts ir, es domāju, ka šim finansējumam ir sekundāra nozīme.

A. Laviņš.

Paldies. Par finansējumu tie bija daži precizējoši jautājumi no tiesas sēdes priekšsēdētāja. Bet šobrīd vārds joprojām jautājumu uzdošanai ir tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu! Turpiniet!

I. Kucina.

Paldies. Tagad jautājums ir par jūsu viedoklī pausto 4.2. punktā. Citēju... proti... “pēc tiesībsarga domām, atsevišķus apstrīdētās normas mērķus varētu sasniegt līdzvērtīgā kvalitātē, nenostādot pieteicējus sliktākā stāvoklī attiecībā pret salīdzināmo partiju grupu, piemēram, politisko partiju konsolidāciju varētu veicināt minimālā biedru skaita palielināšana”. Vai jūs, lūdzu, varētu izskaidrot, kā jūs to domājat?

S. Tivaņenkova.

Šajā situācijā, ja partija spēj panākt to lielāku atbalstu no sabiedrības, viņa spēj pieaudzēt šo biedru skaitu līdz Saeimas vēlēšanām nepieciešamajam skaitam un startēt Saeimas vēlēšanās, tad, neieklaujoties... līdzīgi kā šajās Saeimas vēlēšanās veidojās Apvienotais saraksts, kur partijas, lai startētu parlamentārajā līmenī, apvienojās lielā grupā, lai faktiski arī nostartētu un saņemtu šo finansējumu.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Un pēdējais jautājums no manas puses. Ar kādu mērķi, jūsuprāt, tika ieviests regulējums par papildu finansējumu politiskajām partijām, kas piedalījušās pašvaldību vēlēšanās un kā jūs vērtētu, kāda varētu būt ietekme uz reģionālu partiju konkurētspēju šim regulējumam.

S. Tivaņenkova.

Konkrētais regulējums... konkrētajam regulējumam ir vairāki mērķi. Konkrētā regulējuma mērķis primāri ir veicināt politisko partiju konsolidāciju un vienmērīgu iesaisti gan nacionālā, gan reģiona līmenī, bet tas nav vienīgais. Mērķis ir panākt to, lai partijas atbrīvotos, teiksim... mazinātu politisko partiju ietekmi no ziedojumiem, privātpersonu ziedojumiem, kas palielina risku tapt ietekmētām. Un otra lieta ir atrisināt politisko partiju administratīvo mazspēju.

Bet es gribētu šeit piebilst vēl vienu lietu. Nevienas demokrātiskas valsts... teiksim, šī daudzveidība un politiskā atšķirība ir vēlama un veicināma, un atbalstāma... tomēr sīkpartejiskums neveidos un nespēs veidot šo efektīvo demokrātiju. Un es domāju, ka tas ir diezgan liels pierādījums arī mūsu vēsturē, kurā parādījās un pie kā

noveda sīkpartejiskums un, teiksim, šo dažādo... nespēja vienoties sīkajās partijās, nespēja vienoties sīko partiju vidū konkrētu mērķu sasniegšanai, valstisku mērķu sasniegšanai.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Labdien! Paldies.

Man ir... Es tā kā gribētu turpināt par šiem te mērķiem. Tātad jūs sakāt, ka tā regulējuma mērķis ir panākt to, lai tās partijas, mazās partijas arī, ietu tajā lielajā politikā. Bet... teiksim, es nāku no Siguldas pašvaldības un, pieņemsim, es nezinu, vai tas tā ir... bet es domāšu, ka tā varētu būt... nu, teiksim, ir tādi aktīvi cilvēki, skolotāji, muzeju darbinieki, kas zina, kas ir jādara tieši tajā Siguldas novadā un viņiem nav tā vēlme iet un rūpēties par visu to Latviju. Bet es redzu, ka, jā, man šajā teritorijā vajag tieši to, lai viņi attīstītu tās skolas un tos muzejus... Un tas, jūsprāt, vismaz tas kā es tagad saprotu, tiesībsarga prāt... nu... tā īsti neder... tās mazās, tikai uz to vienoto un vienu to teritoriju vērsto mērķu partijas nav jāatbalsta valstiskajā līmenī. Paldies.

S. Tivaņenkova.

Tiesībsargs neteica, ka nav jāatbalsta reģionālās partijas. Noteikti. Tiesībsarga viedoklis ir atbalstīt jebkuras pilsoniskās iniciatīvas un veicināt, lai iedzīvotāji, Latvijas pilsoņi, iesaistās savas valsts veidošanā un politikas veidošanā. Politiskā līdzdalība notiek caur šo partiju veidošanu.

J. Briede.

Nu, jā... es atvainojos... es varbūt jūs pārtraukšu. Es pārspīlēju, jūs saprotiet... ka es pārspīlēju. Bet ja mēs skatāmies uz to normu, ka šī norma... tātad tas apstrīdētais regulējums tas faktiski nostāda šīs partijas šajā te nevienādajā situācijā. Nu nostāda attiecībā uz to pašvaldību vēlēšanām, jo viņiem ir mazāk naudas, viņi nespēs sevi tik labi noreklamēt, lai es viņus pamanītu, ka viņi, lūk, ir par tām vērtībām, kuras es arī atbalstītu.

Un tad tas, ko jūs... kā tiesībsargs saka, ka jā... tā tas ir, bet nu tam tomēr ir, lūk, tāds cēlāks mērķis atbalstīt to, lai tās mazās partijas kļūtu lielākas un ietu arī tajā valstiskajā līmenī. Vai tas tiešām ir tā kā valstiski vienmēr vajadzīgs? Es to gribēšu arī Ivetai Kažokai uzdot šo jautājumu.

S. Tivaņenkova.

Paldies. Ja es pareizi sapratu jautājumu un varbūt mēģināšu skaidrot to domu. Politiskās partijas veidojas, lai iegūtu varu. Šīs varas iegūšana ir saistīta ar konkrētu

politisko mērķu ideoloģijas īstenošanu. Ja pašvaldības līmenī apvienojas cilvēki, interesantu grupa, kura grib sakārtot šo konkrēto pašvaldību, administratīvo vienību, viņiem ir ļoti daudz līdzekļu, kā to darīt. Bet būs atšķirība, ja viņi kārtos viņu uz pilsoniskās līdzdalības rēķina, vai veidojot politisku partiju, saprotot, ka viņi vēlas panākt konkrētus politiskos mērķus konkrētajā pašvaldībā un pieaudzēt šo savu kapacitāti, panākot kaut kādus politiskos mērķus un sakārtojot valsti arī nacionālajā līmenī. Un tur ir šī izaugsme. Caur šo regulējumu valsts mēģina panākt to, ka šīs partijas, kuras cenšas tikt pie varas un vēlas sasniegt kaut ko valstī, un mainīt šajā valstī, viņas pāraug šo reģionālo līmeni, uziet nacionālajā līmenī.

J. Briede.

Labi. Paldies par jūsu viedokli.

S. Tivaņenkova.

Un tāpēc ir iespēja... ja šīs reģionālās partijas ir tikušas pie varas, viņām nav liegts konsolidēties ar citiem politiskajiem spēkiem, kas ir viņu ideoloģiskajā spektrā un doties tālāk uz nacionālo līmeni.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labrīt! Paldies par viedokli.

Man būs vairāki jautājumi.

Viens... jūs jau savā viedoklī atsaucāties, man liekas, uz pieteicēja rakstīto... ka vietējās pārvaldes līmenis atrodas vistuvāk iedzīvotājiem un ka likuma mērķi ir bijuši mazināt politisko partiju finansiālo atkarību, kā jau mēs noskaidrojām, un arī atrisināt Latvijas politisko partiju mazspēju... vajadzību pēc resursiem.

Vai, jūsprāt, šie mērķi nav svarīgi attiecībā uz vietējā līmeņa partijām, ja mēs runājam... jo es drusciņ saklausīju jūsu viedoklī, ka viņām ir lielākas iespējas privātpersonu ziedojumus pieņemt. Bet vai tas ir tas, uz kurieni būtu valstiski domājot... viņām jāvirzās, lai sabiedrība, teiksim, būtu tajā ieinteresēta... vietējā līmeņa partijas būtu atkarīgas tikai no privātpersonu ziedojumiem?

S. Tivaņenkova.

Paldies par jautājumu.

Es nenoliegšu to, ka šī privāto interešu ietekme var atstāt iespaidu uz tām politiskajām partijām, kuras startē un tiek ievēlētas reģionālajā līmenī un tas var ietekmēt daudzējādā ziņā ļoti daudzas intereses un daudzus iedzīvotājus. Principā šis faktors... šis mērķis attiecas arī uz reģionālajām partijām. Bet, kā jau es minēju

iepriekš, šie ir divi pakārtotie mērķi un lielais mērķis ir partiju konsolidācija un iziešana... varas pārņemšana no reģionālā līmeņa... vēlme pārņemt no reģionāla līmeņa līdz nacionālajam. Augt, lai aptvertu lielāku iedzīvotāju skaitu.

A. Kučs.

Labi. Paldies. Jūs jau atbildējāt uz kolēģes jautājumu, kā jūs redzat, kā būtu partijām jāattīstās... un ka būtu jāpāriet no vietējām uz... nu, tas droši vien, ka...

S. Tivaņenkova.

Ja drīkst... Es vēl piebildešu, lai nepazaudētu arī domu... Mēs nevaram veidot demokrātiju vienā mazā reģionā. Šī demokrātija ir jānotur valstiskā līmenī. Tas nozīmē, ka jūs veidojat partiju un jūs nedomājat par to, ka jūs vēlēsieties, pieņemsim, Siguldā tikai garantēt šo demokrātiju. Jūs gribēsiet arī, lai šī demokrātija pastāv, eksistē arī visas valsts mērogā. Līdz ar to šai varai ir jābūt, kā es saku... nevis lokāli aktivizētai, bet viņai jāattiecas savā darbība uz visu valsts teritoriju.

A. Kučs.

Tam es droši vien piekristu. Bet... nu, labi, es neiešu diskusijā.

Bet vēl viens jautājums būtu par... savā viedoklī jūs rakstāt, ka... nu, es saprotu tā nosacīti, kā jūs redzat atsevišķu problemātiku attiecībā uz Satversmes 1. un 101. pantu. Mums lieta par to nav, bet gribētu dzirdēt, kādi tad varbūt jums bija apsvērumi gatavojot viedokli, kādas problēmas jūs saskatāt tad attiecībā uz šīm Satversmes normām un apstrīdēto regulējumu.

S. Tivaņenkova.

Šajā kontekstā, iespējams, tas, ko ir aktualizējis pieteicējs, ka, lai aktivizētu un atbalstītu šīs reģionālajā līmenī izveidotās partijas, kuru vēlme un ko apstiprināja arī pieteicējs, ir startēt un darboties tikai reģionālajā līmenī. Ja es pareizi sapratu un arī no pieteikuma tas izriet, viņu ambīcija nav šis nacionālais līmenis. Ņemot vērā, ka... kā jau es teicu iepriekš, šādām partijām šī pilsoniskā līdzdalība ir jāveicina, viņa nav tikai fokusējama uz nacionālo līmeni. Arī reģionālajā līmenī atbalsts ir jāsniedz. Un tad ir jautājums — caur kuru pantu mēs varētu lūkoties, lai šo atbalstu sniegtu. Un tāpēc mēs domājam, ka demokrātiskā valstī 1. pants, ka Latvija ir demokrātiska valsts, caur šo atbalstu varētu mēģināt tad skatīties šo perspektīvu. Un 101. pants, ka ikvienam ir tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbā.

A. Kučs.

Sapratu. Paldies. Un mans pēdējais jautājums.

Jūs rakstāt viedoklī, ka šobrīd apstrīdētā norma mērķus sasniedz tikai daļēji. Jūs varētu drusciņ izvērst, kas ir tas, ko, jūsuprāt, regulējums nesasniedz.

S. Tivaņenkova.

Nu, tas ir tas, ko jūs arī pareizi pieminējāt, uzdodot jautājumus. Faktiski šī ietekme... privāto ziedojumu ietekme jeb finansiālā atkarība no privātajiem ziedojumiem... mēs neizskaužam ar šo regulējumu reģionālajā līmenī. Un faktiski nav arī atbalsts... jebkāds finansiāls atbalsts partijām, kuras ir pierādījušas, ka viņas ilgstoši... nevis ir viendienīši sniegpulksteņi, kuri uzzied no vēlēšanu dienas līdz ceturtnā gada beigām, bet kuras ir ilgstoši pierādījušas, ka viņas ir izveidojušas kā politisks reģionāls spēks un turpina darīt sava reģiona labā - darboties un pārstāvēt iedzīvotāju intereses.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā. Labdien! Man būs vairāki jautājumi. Daži būs saistīti ar jūsu sniegtajām atbildēm un daži tādi vispārīgāka rakstura. Tāpēc es sāksu ar vispārīgāka rakstura jautājumiem.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, no Satversmes izriet valsts pienākums obligāti finansēt politiskās partijas? Neatkarīgi no tā, vai tās ir tā sauktās lielās... vai reģionālās.

S. Tivaņenkova.

No Satversmes neizriet šis pienākums, bet Satversme nosaka... no demokrātiskas valsts principa izriet tas, ka valstij būtu jāveicina savi iedzīvotāji līdzdarboties, tajā skaitā politiski, savas valsts dienaskārtības veidošanā.

G. Kusiņš.

Vai no jūsu atbildes ir skaidrs, ka no Satversmes neizriet pienākums...

S. Tivaņenkova.

No Satversmes izriet... pienākums...

G. Kusiņš.

Obligāti finansēt politiskās partijas?

S. Tivaņenkova.

Nevis finansēt politiskās partijas, bet veicināt, ka pilsoņi tiek iesaistīti politiskajā darbībā, bet finansēšanas jautājums ir politiskā izšķiršanās. Un šajā gadījumā Saeimas Juridiskais birojs jau ir norādījis savos paskaidrojumos, ka

finansējuma modelis ir noteikts, ņemot vērā pieejamos valsts budžeta līdzekļus. Un faktiski šī sistēma nav sasaldēta vienība, viņa attīstās un arī šodien Saeimas atbildētāja pārstāvis norādīja to, ka šogad pat ir veikti grozījumi, ņemot vērā KPV partijas darbību, reaģējot uz to, kādi trūkumi būtu novēršami. Tas neizslēdz iespēju to, ka valsts, lūkojoties uz konstatētajiem trūkumiem, labo arī šo situāciju, ko aktualizējis ir pieteicējs, ja ir ilgstoši darbojoša partija reģionālajā līmenī, kura šobrīd izmisīgi sauc pēc palīdzības, jo faktiski saskata savai darbībai turpmāku apgrūtinājumu šo administratīvo finansiālo apstākļu dēļ.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

Mans nākošais jautājums ir saistīts tieši ar to, ko jūs norādījāt, ka ilgstoši no valsts budžeta jau ir finansējums politiskajām partijām un politiskā partija “Mēs — Talsiem un novadam” piedalījās arī 2017. gada vēlēšanās un arī 2017. gadā valsts bija noteikusi politiskajām partijām finansējuma saņemšanas iespējas.

Mans jautājums: saki, lūdzu, vai 2017. gadā Talsu vēlēšanās politiskā partija “Mēs — Talsiem un novadam” tad nebija labvēlīgākā situācijā? Jūs teicāt, ka tām politiskajām partijām, kas saņem finansējumu no valsts budžeta, ir lielāki ienākumu saņemšanas ierobežojumi. Talsu partija “Mēs — Talsiem un novadam” nesaņēma budžeta finansējumu, varēja rīkoties savādāk. Vai viņi nevarēja būt pat labvēlīgākā situācijā?

S. Tivaņenkova.

Grūti atbildams jautājums. Partijas darbību nodrošina dažādas pozīcijas ienākumi, biedru naudas, ziedojumi un tā tālāk. Būs partijas, kuras būs izveidojušās, bet viņām šī finansiālā situācija nebūs tāda, lai viņas varētu varbūt šo savu funkciju izpildīt un uzrunāt iedzīvotājus.

G. Kusiņš.

Jā. Bet mans jautājums bija saistīts ar jūsu sniegto atbildi, ka tām politiskajām partijām, kas saņem no valsts budžeta finansējumu, ir citi ierobežojumi. Iepriekš bija uzdots tiesas jautājums.

S. Tivaņenkova.

Jā. Viņi ir atšķirīgā situācijā.

G. Kusiņš.

Tātad, viņi ir atšķirīgā situācijā. Mēs varam nokonstatēt, ka tās politiskās partijas, kas saņem budžeta finansējumu, ir ar citiem ierobežojumiem. 2017. gada vēlēšanās partija piedalījās “Mēs — Talsiem un novadam” pieteikuma iesniedzēji un

uz viņiem neattiecas šie ierobežojumi. Viņi bija atšķirīgā situācijā. Vai vismaz to mēs varam konstatēt? Mēs, protams, nevaram spekulēt, ka labāka vai sliktāka... tas tad ir no ziedojumu apmēra... bet vai bija atšķirīgi apstākļi.

S. Tivaņenkova.

Es šobrīd nevarēšu atbildēt uz šo jautājumu. Man ir jāpadomā, bet es tas aizņems laiku...

G. Kusiņš.

Labi. Nākamais jautājums. 2021. gada 5. jūnijā, tātad pēdējās pašvaldību vēlēšanās arī šī partija "Mēs — Talsiem un novadam" arī piedalījās. Un piedalījās arī vairākas citas politiskās partijas. Sakiet, lūdzu, vai šo situāciju varēja ietekmēt tas, ka politiskajām partijām, šīm lielajām... vai kā mēs viņas saucam tiesas sēdē... šo finansējumu par pašvaldībām sāka izmaksāt tikai no 2021. gada 1. jūlija. Vai var radīt nelabvēlīgu situāciju partijai "Mēs — Talsiem un novadam" tas, ka šo finansējumu izmaksāja tikai no 1. jūlija pagājušā gada, nevis tajā priekšvēlēšanu procesā...?

S. Tivaņenkova.

Manuprāt, šis jautājums tika izskatīts iepriekšējā tiesas sēdē. Šobrīd, manuprāt... es neatbildēšu uz šo jautājumu. Es nevarēšu šobrīd konkrēti to situāciju atcerēties... atvainojiet...

G. Kusiņš.

Bet... tad es mēģināšu vēlreiz... Tātad, 2021. gadā piedalījās dažādas politiskās partijas. Gan politiskā partija "Mēs — Talsiem un novadam", gan arī, kā es saprotu, pieteikuma iesniedzēji norādīja, arī KPV LV. Es saprotu, ka KPV LV nosacīti nesaņēma finansējumu, kas bija saistīts ar pašvaldību piedalīšanos, jo šo normu uz viņiem sāka attiecināt, uz KPV LV, tikai no 2021. gada 1. jūlija.

S. Tivaņenkova.

Jā, viņi piedalās un faktiski šo finansējumu saņem pēc laika.

G. Kusiņš.

Pēc... Sakiet, lūdzu, vai tas, ka viņi šo finansējumu saņem pēc tam, tad varēja radīt šo atšķirīgo situāciju, lai gan tajā brīdī, kad viņi nepiedalās... viņi nesaņēma, bet tas, ka viņi vēlāk saņems... vieni saņems vēlāk ar tādu atliktu, nosacīti atliktu maksājumu, citi nesaņems ar nosacīti atliktu maksājumu.

S. Tivaņenkova.

Uz to konkrēto situāciju... Ja tās ir administratīvās izmaksas, kur arī likumā ir noteikts, kam var izmantot, tajā skaitā aģitācijai... tas teorētiski neatstās ietekmi, jo vēlēšanas jau būs garām.

G. Kusiņš.

Tad aģitācijai to naudu vairs nevarēs izmantot.

S. Tivaņenkova.

Uz to aģitācijai vairs nevarēs... Līdz ar to tā situācija, ka 2021. gada vēlēšanas notika, faktiski viņi bija vienādi...

G. Kusiņš.

Bet partijas uzturēšanai, biroja uzturēšanai un tā tālāk... to naudu varēs vēlāk izmantot...

S. Tivaņenkova.

Jā.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Un pēdējais jautājums. Atbildot uz iepriekš tiesneša uzdoto jautājumu, jūs teicāt, lai nošķirtu šīs divas grupas — partijas, kas piedalās reģionālajās vēlēšanās, pašvaldību vēlēšanās un Saeimas vēlēšanās... es sapratu, ka jūs saskatāt, ka ir atšķirīga tā situācija. Vieniem ir mērķis iekļūt Saeimā un līdz ar to, ja piedalās likumdevēja vēlēšanās, tad ir viena situācija un otra.

Sakiet, lūdzu... valsts ir noteikusi, ka politiskās partijas tiek finansētas arī tad, ja viņas saņem 2 procentus balsu, bet Saeimā neiekļūst. Sakiet, lūdzu, vai tas, ka partija saņem 2,1 procentu... nosacīti... ir kaut kā saistīts ar pēc tam likumdevēja mērķu realizāciju... pēc tam, kad viņa neko nav ieguvusi nevienu mandātu Saeimā un turpina pastāvēt. Kādus likumdevēja mērķus viņa turpina īstenot?

S. Tivaņenkova.

Kā jau es teicu, šie mērķi ir vairāki un starp tiem diviem mērķiem, kas bija pieņemti grozījumu laikā... veicināt šo finansiālo... administratīvās mazspējas mazināšanu, sauksim to tā... kā viens mazais mērķis,... un otrs ir mazināt politisko partiju finansiālo atkarību no privātpersonām, bija šie lielie virsmērķi, tas ir, partiju konsolidēšanās un sauksim to tā... ideoloģiskā spektra konsolidēšanās zem vienas partijas vai apvienības, partiju apvienības.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies par jūsu atbildēm.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Vārds tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Jā, paldies.

Klausoties jūsu sākotnējo uzstāšanos, man īsti nekļuva skaidrs... tāpat, Tiesībsarga ieskatā šeit nemaz nevar runāt par salīdzināmām grupām. Jūs varētu to precizēt, jo, teiksim, visi jautājumi tad tālāk par attieksmes, atšķirīgās attieksmes, leģitīmo mērķi un samērīgumu ir pakārtoti šim te punktam.

S. Tivaņenkova.

Šīs abas grupas partijas ir... mēģināšu tad vēlreiz atgriezties pie paša sākuma... Šīs partijas startē, atrodas vienādā pozīcijā, viņas var startēt vēlēšanās. Pašvaldību vēlēšanās viņas var startēt uz vienādiem nosacījumiem, bet, lai startētu Saeimas vēlēšanās, viņām ir jāpanāk konkrētais biedru skaits. Līdz ar to, lai šīm partijām izpildītos finansēšanas devums, lai partija saņemtu šo finansējumu, viņām ir kā kritērijs noteikts izaukt ārā no šī reģionālā līmeņa un piedalīties Saeimas vēlēšanās. Līdz ar to viņas...

J. Neimanis.

Es pārtraukšu... Nē, man ir vienkāršs jautājums. Tātad, ir partija A, kura startē un kura nodibināta pašvaldības ietvaros un kuras mērķis ir veicināt pašvaldības pārvaldes uzlabošanu, savas lokālas pašvaldības ietvaros. Partija A.

Un partija B, kura tāpat startē gan Saeimas vēlēšanās, kuras mērķis ir veidot labāku valsti un tostarp arī startē konkrētās pašvaldības vēlēšanās, kurā startē partija A.

Tātad, Tiesībsarga ieskatā šīs partijas... un... jā... tāpat viena partija saņem finansējumu par katru saņemto balsi pašvaldību vēlēšanās, bet otra nē. Un jūsu ieskatā tāpat šīs abas divas partijas neatrodas salīdzināmos apstākļos, jo mērķis ir veicināt parlamentārismu vai parlamentārās demokrātijas stiprināšanu... Es... Nu, vienkārši, jautājums: kas ir tā situācija, ko mēs salīdzinām? Vai mēs varam salīdzināt, vai mēs nevaram salīdzināt?

S. Tivaņenkova.

Ir divas partijas, kurām ir dotas tiesības piedalīties vēlēšanās, bet viņām ir noteikta atšķirīga attieksme atkarībā no kritērija piedalīšanās Saeimas vēlēšanās. Tas ir tas faktors, dēļ kura viņas atrodas atšķirīgos apstākļos.

J. Neimanis.

Tātad tās situācijas nav salīdzināmas, jo vienas politiskās partijas uzstādījumi un mērķi nav piedalīties Saeimas vēlēšanās.

S. Tivaņenkova.

Tieši tā.

J. Neimanis.

OK. Nākošais jautājums. Bet šī te situācija, kurā nonāk šīs partijas jeb saduras, ir tieši pašvaldību vēlēšanas. Kāpēc vienai partijai par saņemto balsi pašvaldību vēlēšanās tiek maksāta atlīdzība vai finansējums, bet otrai partijai - nē.

S. Tivaņenkova.

Valsts ir izveidojusi un pieņēmusi politisku lēmumu, ka viņa veicina šo partiju sistēmas... stabilas partiju sistēmas veidošanu, atbalstot partijas, kuras izaug no reģionālā līmeņa līdz nacionālajam līmenim.

J. Neimanis.

Un tagad jautājums. Vai šāds mērķis, ka no augšas, nosacīti, tiek uzlikts mērķis konsolidēt partijas... viena ir liberāla, nu, teiksim tā, ideālā variantā... un ir viena konservatīva, vai viena centriska, viena kreisi absolūti radikāla un viena absolūti radikāla labēja... Vai šāds mērķis ir legītīms Tiesībsarga ieskatā?

S. Tivaņenkova.

Legītīmais mērķis ir. Un Tiesībsarga ieskatā šāds tas ir pausts arī mūsu rakstveida viedoklī... Mirklīti... precīzi pateikšu punktu... tas ir 3. punktā norādīts. Valsts, pieņemot šo regulējumu, ir vērtējusi arī šī regulējuma ietekmi uz mazajām partijām un ir izšķīrusies par to, ka šī regulējuma mērķis ir demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība un sabiedrības labklājība. Tas ir saistīts arī ar...

J. Neimanis.

Tad ir jautājums... Vai demokrātiskas valsts aizsardzības stiprināšanai noder tas, ka valstī ir viena labēja, viena kreisa, viena konservatīva, viena liberāla partija?

S. Tivaņenkova.

Demokrātiskā valstī ir jābūt pārstāvētai ideju... ideoloģiju daudzveidībai.

J. Neimanis.

Nu, bet tad jau šī atbilde nonāk pretrunā ar to, ko jūs iepriekš minējāt, jeb jūs nesaskatāt pretrunas...

S. Tivaņenkova.

Bet partijām nav liegts konsolidēties un apvienoties lielākās apvienībās.

J. Neimanis.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies par atbildēm uz daudzajiem jautājumiem. Bet šobrīd dosim iespēju vēl lietas dalībniekiem uzdot jums jautājumus.

Un vispirms vārds ir pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Lūdzu!

E. Zelderis.

Jā, paldies. Man būs vairāki jautājumi.

Tātad, valsts budžeta piešķiršanas mērķis ir mazināt politisko partiju finansiālu atkarību no privātpersonu ziedojumiem, partiju nelikumīgu finansēšanu un augstākā līmeņa korupcijas riskus, veicināt politisko organizāciju (partiju) profesionalitāti un administratīvās spējas, kā arī partiju konkurenci.

Vai šie... nu, te ir dažādi... tā detalizētāk vērtējot, gan atkarība, gan korupcija, gan profesionalitāte un dažādi... un patiesībā tie apakšmērķi ir krietni vairāk, bet vai viss šis, ko es minēju, jūsuprāt, neattiecas uz reģionālajām partijām, kas piedalās pašvaldības domes vēlēšanās un it īpaši, ja šo partiju pārstāvji tiek ievēlēti domē, uz viņiem neattiecas šis viss, ko es minēju? Riski, korupcijas riski, atkarība no ziedojumiem...

A. Laviņš.

Piedodiet... šis jautājums praktiski kopēja tiesneša Artūra Kuča jautājumu. Zeldera kungs, ļausim... varbūt kāds cits aspekts vēl ir Tiesībsarga pārstāvei, ko atbildēt... Bet mans lūgums ir neatkārtojiet uzdotos jautājumus... rīkojamies racionāli. Varbūt ir kāda detaļa, ko jūs vēl vēlaties...

S. Tivaņenkova.

Tas attiecas uz jums vienādā mērā, kā uz pārējām partijām.

E. Zelderis.

2017. gadā Kurzemes vēlēšanu apgabalā 40 procenti vēlētāju balsis tika nodotas par reģionālajām partijām. Un no reģionālajām partijām Kurzemes vēlēšanu apgabalā tika ievēlēti 96 deputāti, tas ir, 40 procenti no visām balsīm kopā. 60 mēs varam dot lielajām partijām, kas piedalījās un tad 40 ir reģionālajām partijām.

2021. gadā, kad jau vairāk nebija vēlētāju apvienības un bija grozījumi likumā un administratīvi teritoriālā reforma, vienalga 30 procenti balsis ir par reģionālajām

partijām... tika nodotas par reģionālajām partijām. Arī 30 procenti deputāti Kurzemes vēlēšanu apgabalā tika ievēlēti no tām reģionālajām partijām.

Man ir jautājums. Vai, jūsuprāt, tik būtisks vēlēšanu atbalsts reģionālajām partijām nenorāda uz to, ka iedzīvotāji, kas ir mērāmas desmitos tūkstošu tās balsis kopsummā, viņi izvēlas reģionālās partijas un atbalsta... vai reģionālajām partijām tomēr nebūtu jāpiešķir finansējums? Es nerunāju par mehānismiem kopumā... bet fundamentāli...

A. Laviņš.

Tas ir tāds abstrakts jautājums. Vai reģionālajām partijām nebūtu jāpiešķir finansējums pie šādiem apstākļiem?

S. Tivaņenkova.

Reģionālās partijas, ja viņas ir ievēlētas un viņām šis atbalsts ir nācis, tas nozīmē, ka viņas pierāda to, ka viņas spēj nostartēt bez šī finansējuma jau, manuprāt... Ja viņas ir pievienojušās un nostartējušas veiksmīgi, tad šie deputātu kandidāti ir ievēlēti. Viņi ir pierādījuši to, ka viņi spēj iziet no šī reģionālā līmeņa uz nacionālo un tapt ievēlēti. Viņiem ir šis elektorāts, kas viņus atbalsta arī ārpus reģiona līmeņa.

E. Zelderis.

Kāpēc jūs uzskatāt, ka ir jābūt obligāti... visām partijām ir jāiet uz nacionālo... Kāpēc? Kāpēc viņas nevar palikt reģionālas? Reģionos strādāt...?

S. Tivaņenkova.

Tas nav izslēgts. Partijas var strādāt arī reģionālajā līmenī. Jautājums ir par finansējumu. Manuprāt, šodien ir strīds par finansējumu, ka reģionālās partijas, kā, piemēram, jūsu partijai, kā var noprast no pieteikuma, šī problēma ir par līdzfinansējuma došanu, jo faktiski pašu biedru un ziedojumu šis finansiālais kopums nespēj nodrošināt visas tās jūsu vajadzības gan attiecībā uz administratīvajām izmaksām, gan priekšvēlēšanu kampaņām...

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinām.

E. Zelderis.

Jūsu vēstulē Satversmes tiesai 4.3. punktā tur ir skartas vairākas lietas. Tur Tiesībsarga birojs norāda, ka, piešķirot valsts finansējumu tikai salīdzināmai partiju grupai, pieteicēji tiek nostādīti sliktākā situācijā pret salīdzināmo partiju, kas var izpausties, piemēram, kā nespēja līdzvērtīgi salīdzināmo partiju grupai konkurēt pašvaldību vēlēšanās, līdzvērtīgā kvalitātē piedalīties pašvaldības domes darbā.

Vēl minēts, ka tāpat sakarā ar lielāku atkarību no privāto personu finansējuma var tikt negatīvi ietekmēta... var tikt radīta negatīva ietekme uz pieteicēja pieņemtajiem lēmumiem visas sabiedrības interesēs, palielinās korupcijas riski.

Tāpat ir norādīts, ka Tiesībsarga ieskatā minētie nosacījumi nenodrošina tādus apstākļus, lai pieteicēji bez pienācīgas privātpersonu finansējuma saņemšanas spētu līdzvērtīgi konkurēt ar salīdzināmo partiju grupu.

Tur arī ir rakstīts, ka, ņemot vērā...

A. Laviņš.

Zeldera kungs, es tomēr vēlreiz atkārtosu vienu un to pašu piezīmi, ko esmu jau atkārtojis. Noformulējiet, lūdzu, jautājumu pēc iespējas īsāk. Ir šie materiāli mums... viedoklis, ko Tiesībsargs ir sniedzis, ir lietas materiālos un ir iespēja uzdot lakoniskus jautājumus. Tā mēs varam ātrāk virzīties uz priekšu.

E. Zelderis.

Godātā tiesa, es esmu... teiksim tā... vienkārši runājot, esmu nocieties pa šiem gadiem un tas ir... šo gadu laikā ir uzkrājies zināms... un šo pusotru gadu mēs tiešām...

A. Laviņš.

Es to saprotu. Bet vai es varu lūgt...

E. Zelderis.

Jā... es tāpēc to ievadu. Pavisam īsi. Es tikai gribēju uzsvērt šīs lietas, ko faktiski Tiesībsargs atzīst savā vēstulē...

Un pēdējais, ka valsts finansējuma piešķiršana tikai salīdzināmo partiju grupai rada ne tikai pieteicēja tiesību zaudējumu, bet arī tas skar valsts un sabiedrības svarīgākās intereses. Tātad, no šī visa jūs tā kā norādāt uz to, ka ir zaudējami... nevienlīdzība, atkarība liela, korupcijas riski un tā tālāk. Bet tajā pašā laikā jūs norādāt, ka nu apstrīdētā norma atbilst 91. panta pirmajam teikumam... Kā jūs to varētu no šī, ko es minēju, tas tā kā ir pilnīgi tā... ka tas vedina uz to, ka tas neatbilst... Kāpēc tad ir norādīts, ka atbilst? Kā jūs varētu paskaidrot šo pretrunu?

S. Tivaņenkova.

Paldies par jautājumu. Mēs nesaskatām pretrunu šajā viedoklī par 4.3. punktā pausto. Kā jau es minēju, mūsu viedokļa sākumā mēs redzam un saskatām to problemātiku, ko jūs esat aktualizējuši un tāpēc mēs arī norādām, ka tiesībsargs būtu priecīgs, ja šis jautājums tiktu diskutēts un atgriezts dienas kārtībā, kā veicināt šo pilsonisko politisko līdzdalību reģionālajā līmenī. Tomēr ir tie virsmērķi, kurus ir uzstādījusi valsts. Un šī 4.3. punkta nobeigumā mēs arī norādām, ka Saeima izlemj svarīgākos valsts un sabiedrības dzīves jautājumus, piemēram, lemj par valsts budžeta

izlietojumu un īsteno kopējo valsts politiku. Tāpēc faktiski valsts izlemj, kādā mērā un vai viņa finansē un ko viņa finansē, lai sasniegtu kādu mērķi. Šajā situācijā ambīcija palikt reģionālajā līmenī strādāt... tas nebija noteikts kā kritērijs, lai finansiāli atbalstītu šīs reģionālās partijas.

A. Laviņš.

Jā. Paldies. Atbilde ir saņemta. Lūdzu!

E. Zelderis.

Bet man tomēr gribas to viedokli tieši: ir vajadzīgs tas finansējums vai nav vajadzīgs?

A. Laviņš.

Nē, šis jautājums tiek noņemts.

Lūdzu, turpinām ar citiem jautājumiem.

E. Zelderis.

Man vienkārši nav skaidrs tiešām... No vienas puses ir norādīta virkne nepilnību un trūkumu un tā tālāk... bet tajā pašā laikā atbilst Satversmei. Es vienkārši mēģinu saprast - jā vai nē. Tas ir vienkāršs jautājums. Vai tad...

A. Laviņš.

Zeldera kungs, atbilde mums ir šobrīd tiesas procesā... Tiesībsarga biroja pārstāve, kura ir sniegusi viedokli, ir sniegusi atbildi. Šāds ir bijis viedoklis, ka šīs politiskās partijas, kas startē nacionālajā līmenī, kas startē tikai reģionālajā līmenī, pēc noteiktiem kritērijiem neatrodas salīdzināmos apstākļos. Tas ir šīs institūcijas viedoklis. Jūs nevarat no viņiem šobrīd prasīt citu viedokli.

E. Zelderis.

Nē... Godātā tiesa, es neprasu... es negribu tā kā izspiest... bet es gribu saprast šīs pretrunas. Kā var būt tā, ka vēstulē praktiski ir atzīts, ka te viss nepavisam nav kārtībā, bet tajā pašā laikā... nē, neko nevajag mainīt, viss ir kārtībā. Nu tā, godātā tiesa, man arī bišķīt rodas tāda sajūta, ar ko nodarbojas iesībsargs un kā vērtē šīs lietas.

S. Tivaņenkova.

Ir juridiskā argumentācija un ir politiskie apsvērumi, manuprāt. Šeit mēs runājam par konkrētās normas, kuru izveidojis likumdevējs, lai sasniegtu konkrētu mērķi. Tajā pat laikā šī juridiskā konstrukcija neliedz politiski lūkoties uz tām problēmām, kas varbūt ir identificējušās ar laiku un kuras būtu risināmas nākotnē.

A. Laviņš.

Nu, tāds ir...

E. Zelderis.

Jūs aicināt tā kā tomēr Saeimai tad netieši veikt šo... pārskatīt tad attiecībā uz reģionālajām partijām šo regulējumu par valsts budžeta finansējumu?

S. Tivaņenkova.

Es jau to teicu...

E. Zelderis.

Es to vienkārši nevaru tā skaidri saprast... (*runā bez mikroфона*)

S. Tivaņenkova.

Mēs aicinām iekļaut dienas kārtībā šo jautājumu, lai izdiskutētu.

E. Zelderis.

Paldies. Jautājumu vairāk nebūs.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi Tiesībsarga biroja pārstāvei?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, man būs tikai viens jautājums.

Jūsu rakstveida atzinumā Satversmes tiesai 4. lapaspusē 4.3. punktā esat norādījuši šādu teikumu, ka... "piešķirot valsts finansējumu tikai salīdzināmo partiju grupai, pieteicēji tiek nostādīti sliktākā situācijā attiecībā pret salīdzināmo partiju grupu, kas var izpausties, piemēram, kā nespēja līdzvērtīgi salīdzināmo partiju grupai konkurēt pašvaldību vēlēšanās vai līdzvērtīgā kvalitātē piedalīties pašvaldību domes darbībā". Tātad, jūs norādāt uz to, ka valsts budžeta finansējuma nepiešķiršana reģionālajai partijai noved pie tā, ka šīs reģionālās partijas nespēj līdzvērtīgi konkurēt šajās pašvaldību vēlēšanās.

Mans jautājums. Šis secinājums kā ir pamatots no tiesībsarga puses? Jo pašā atzinumā jūs iekļaujat zemsvītras atsauci, ka attiecībā uz pieteicēju ir konstatējums, ka pēdējās Talsu novada pašvaldības vēlēšanās ir atbalstījuši 18,6 procenti. Šodien arī tiesas sēdē mēs dzirdējam pieteicēja pārstāvi, ka reģionālās partijas pēdējās pašvaldību vēlēšanās ir saņēmušas 30–40 procentu vēlētāju atbalstu bez šī valsts budžeta finansējuma. Tātad, kas ir tas, kas mudinājis tiesībsargu izdarīt šādu apgalvojumu, ka valsts budžeta finansējuma nepiešķiršana noved pie tā, ka politiskās partijas nespēj līdzvērtīgi konkurēt pašvaldību līmenī? Vai tas ir tāds pieņēmums vai tur ir zināms arī pamatojums šim pieņēmumam?

S. Tivaņenkova.

Aprēķinu nav un pētījumu, bet, būsīm godīgi. Ja partijas, kā jau pieteicējs norādīja, ka viņiem šo finansiālo līdzekļu nav pietiekami... *de facto* nav pietiekami un jums pretī būs spēlētājs, kuram tiek garantēts šis ienākums, jo viņš ir nostartējis parlamenta vēlēšanās, protams, viņi būs atšķirīgos apstākļos, jo šie ienākumi ir stabili, atšķirībā, teiksim, no šīm reģionālajām partijām, kur viņi ir vai nu fiksēti uz biedru skaitu vai ir prezumējami no tā, būs vai nebūs šie ziedojumi.

S. Bērtaitis.

Bet tad kā tas iet kopā šie jūsu pieredzē gūtie novērojumi ar to, ka ir liels vēlētāju atbalsts šajās vēlēšanās? 30–40 procenti... nu, statistika rāda, ka tomēr tas ir tiešām liels atbalsts...

S. Tivaņenkova.

Jā, atbalsts var būt, bet es domāju, ka varbūt paši pieteicēji var komentēt. Politiskā atbalsta sniegšana nenozīmē finansiāla atbalsta sniegšanu.

S. Bērtaitis.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies. Tivaņenkovas kundze, paldies jums par sniegtajām atbildēm, sniegto viedokli un paldies par dalību Satversmes tiesas procesā. Novēlu jums jauku dienu, jūs varat doties uz savu vietu tiesas sēžu zālē.

Turpinām tiesvedības procesu ar nākamās pieaicinātās personas uzklauššanu un dienas kārtībā tā ir Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs. Un lietā ir iesniegtas pilnvaras... vairākas pilnvaras... ka šajā tiesas sēdē Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju pārstāv Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja Trešās pārvaldes priekšnieks Andris Donskis, kā arī Trešās pārvaldes Pirmās nodaļas priekšniece Amīlija Raituma un galvenā inspektore Vineta Ostrovska.

Vai šīs personas ir, izmantojot attālinātās tehnoloģiskās iespējas, pieslēgušās tiesas sēdei?

A. Donskis.

Jā, esam pieslēgušies.

A. Laviņš.

Jūs esat Andris Donskis.

A. Donskis.

Jā, es esmu Andris Donskis.

A. Laviņš.

Jā, paldies, personu apliecinošs dokuments ir iesniegts. Pēc tā mēs varam noteikt, ka... jā... ka Andris Donskis šajā tiesas sēdē pārstāv Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju.

Amīlija Raituma... Amīlijas Raitumas personu apliecinošs dokuments arī ir iesniegts. Raitumas kundze..

A. Raituma.

Es esmu.

A. Laviņš.

Jā, paldies.

Un Vineta Ostrovska. Personu apliecinošs dokuments ir iesniegts... Jūs esat...

V. Ostrovska.

Jā, es.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

Lūdzu, jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai tiesas sēdē. Kurš uzstāsies un sniegs viedokli no jums?

A. Raituma.

Godājamā tiesa, savu viedokli no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja sniegšu es, Amīlija Raituma.

A. Laviņš.

Lūdzu!

A. Raituma.

Labdien, godājamā tiesa! Par Politisko organizāciju finansēšanas likuma 7.¹ panta pirmās daļas 2. punkta atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un citiem apsvērumiem, kuriem, biroja ieskatā būtu nozīme izskatāmajā Satversmes tiesas lietā, esam snieguši savu viedokli šā gada 3. janvāra vēstulē Nr. 1/27. Šobrīd neatkārtosim biroja tieši vēstulē uzskaitītos šos faktus un apsvērumus.

Papildus vēlamies vērst tiesas uzmanību, ka birojs, lai nodrošinātu politisko organizāciju finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai, saskaņā ar Politisko organizāciju finansēšanas likumu, veic šā likuma kontroli un uzraudzību. Jau pirms apstrīdētās tiesību normas pieņemšanas Politisko organizāciju finansēšanas likumā, kad stājās spēkā pirmās izmaiņas likumā par valsts budžeta finansējuma piešķiršanu no 2012. gada 1. janvāra, likumdevējs ir

noteicis piešķirtā finansējuma izlietojuma stingrus ierobežojumus un paredzēja kontroles un atbildības mehānismus. Līdz ar 2019. gada izmaiņām likumā, ar kurām tika būtiski palielināts šis valsts budžeta finansējums politiskajām partijām un tika ieviesta šī papildus komponente finansējuma piešķiršanai “pašvaldību vēlēšanas”, biroja viedoklis bija saglabāt ierobežojumus finansējuma izlietojumam un saglabāt šos stingros kontroles un atbildības mehānismus likumā. Attiecīgi par finansējuma apmēra palielinājuma noteikšanu šis bija tomēr politiskās izšķiršanās jautājums.

Stingrākas kontroles mehānisma saglabāšanas nolūkos 2020. gada 14. janvārī Ministru kabinetā ir pieņemti noteikumi Nr. 24, kas bija būtisks solis valsts budžeta finansējuma izlietojuma un kontroles stiprināšanai. Tātad, pieņemsim, šajos noteikumos tika noteikti šie veidi un grupas pieļaujamajiem izdevumiem no valsts budžeta finansējuma un noteikti arī aizliegumi no valsts budžeta līdzekļiem apmaksāt ekskluzīvus un nesamērīgi dārgus pakalpojumus un preces, kas iepriekš netika definēts kā kritērijs.

Vēl viens svarīgs aspekts, uz ko mēs vēlamies vērst tiesas uzmanību, ka, saskaņā ar 2019. gada atzinumu par valsts budžeta finansējuma iespējamo palielinājumu politiskajām organizācijām, birojs norādīja atsauci uz veiksmīgu Polijas valsts budžeta finansējuma modeli. Šis modelis neļauj dominējošajām partijām iegūt nesamērīgas priekšrocības salīdzinot ar tām partijām, kuras iegūst ievērojami mazāku vēlēšanu balsu atbalstu, kā tas būtu gadījumā, ja katra vēlētajā balss būtu novērtēta ar vienādu finansējuma apmēru. Valsts finansējuma apmērs Polijā tiek aprēķināts atbilstoši formulai: jo mazāks finansējuma apmērs par katru iegūto balsi, jo vairāk partija iegūst parlamenta vēlēšanu balsis.

Tātad, līdz šim ir ieguldīts mērķtiecīgs un nozīmīgs darbs politisko organizāciju finansēšanas modeļa pārveidē. Birojs saskata nepieciešamību veikt politisko organizāciju finansēšanas īstenošanas tieši to novērtējumu, kas ļautu provizoriski noteikt esošā modeļa radīto ietekmi uz izmaiņām naudas lomas mazināšanā politikā un attiecīgi biroja sagatavotajā korupcijas novēršanas apkarošanas pasākumu plānā 2021./2024. gadam projektā. Kā viens no biroja uzdevumiem nākamajos gados ir norādīts pārskatīt un izvērtēt esošo valsts budžeta finansējuma piešķiršanas modeli politiskajām organizācijām un partijām un sniegt priekšlikumus tā pilnveidei.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies. Man būs vairāki jautājumi.

Un vispirms jautājums attiecībā uz to, ko jūs minējāt. Gan Polijas modelis, kas tika izvērtēts, gan arī Baltijas valstu pieredze, kur Igaunijas un, iespējams, arī Lietuvas modelis tika vērtēts.

Sakiet, lūdzu, birojs jau ilgstoši bijis klāt, kad tika strādāts pie valsts finansējuma gan koncepcijas, gan iespējamajiem risinājumiem, gan Ministru kabineta risinājumi ir bijuši vairāki, ko piedāvāja apskatīt tālāk un izvērtēt tādās plašākās diskusijās... Sakiet, lūdzu, strādājot un esot klāt šim iespējamajam regulējumam, regulējuma izmaiņām, vai jūs no savas puses esat apskatījuši tieši iespējamo finansējumu reģionālajām partijām, tas ir pirmais jautājums.

Un otrs: kāda ir tā citu valstu pieredze šādā vai līdzīgā jautājumā attiecībā uz valsts finansējumu reģionālajām partijām? Paldies.

A. Raituma.

Paldies par jautājumu.

Tātad, godājamā tiesa. Mēs esam, protams, ļoti ilgstoši piedalījušies gan darba grupās, gan komisiju sēdēs, kad tika skatīti grozījumi Politisko organizāciju finansēšanas likumā attiecībā uz valsts budžeta finansējuma gan piešķiršanu, gan turpmāk arī šī finansējuma palielināšanu. Precīzi, ja mēs runājam par šo pašvaldību vēlēšanu rezultātu komponenti, ļoti detalizēti viņa netika vērtēta. Es te varētu atsaukties uz 2019. gada atzinumu tāpat, kas tika pieņemts Ministru kabinetā, tad šajā atzinumā ir minēti arī apsvērumi, ko vērtēja darba grupa... tieši tie citi kritēriji, kas varētu būt par valsts budžeta finansējuma tādiem kā papildus kritērijiem. Pieņemsim, atlaides par ziedojumiem... nodokļu atlaides par ziedojumiem politiskajām partijām, valsts budžeta finansējuma un šī kaut kāda komponente par maziem ziedojumiem, šis papildu finansējums par labiem rezultātiem pašvaldību vēlēšanās, Eiroparlamenta vēlēšanās, bet tāds kaut kāds detalizētāks izvērtējums, iespējams, nemaz nav izdarīts, jo tomēr lielāks uzsvars bija uz šiem Saeimas vēlēšanu rezultātiem un vairāk tika pievērsta arī uzmanība arī šī atzinuma kontekstā 2019. gadā. Mēs darba grupā noteikti vēl skatījāmies šo 2 procentu sliekšni par vēlēšanu rezultātiem, vai viņš būtu saglabājams vai nē, un darba grupa nonāca pie secinājuma, ka uz to brīdi šis ierobežojums ir samērīgs un tām politiskajām partijām, kuras pārvar šo 2 procentu sliekšni, arī ir jāsaglabā šī iespēja saņemt šo valsts budžeta finansējumu par Saeimas vēlēšanu rezultātiem.

I. Kucina.

Paldies. Mans nākamais jautājums. Vai es precīzi saprotu jūsu viedokli sniegto... nu... teiksim, nostāju, ka birojs uzskata, ka pieteikuma iesniedzējs, identificētās personas neatrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos un tāpēc nebūtu

salīdzināmas tiesiskās vienlīdzības principa ietvaros. Vai jūs varētu nedaudz vairāk izskaidrot jūsu pozīciju, kā jūs nonācāt pie šī secinājuma? Paldies.

A. Raituma.

Mēs esam vērsuši tiesas uzmanību, ka, jā... mūsu ieskatā tāda situācija varētu būt, ka neatrodas vienādos šajos salīdzināmos apstākļos, bet tādu detalizētāku skaidrojumu mēs nevarētu šobrīd sniegt, jo neesam tā ļoti detalizēti un pamatoti vērtējuši. Mums tomēr vajadzētu balstīties uz tādu vairāk, lielāku analīzi. Mēs vairāk esam arī kontekstā ar savu viedokli par grozījumiem attiecībā uz valsts budžeta finansējuma apskati skatījušies no uzraudzības viedokļa. Ja valsts izšķiras par labu tam, ka partijām būtiski pieaug valsts budžeta finansējums, mēs jau konceptuāli tam piekrītam. Bet no sava skatupunkta mēs uzstājam uz to, ka ir nepieciešams saglabāt šos stingros ierobežojumus valsts budžeta finansējuma izlietojumam un nepieciešams arī saglabāt šo uzraudzības mehānismu. Tā ir tā baža, kas mums ir bijusi un kuru mēs šajā procesā tā kā mēģinājām arī saglabāt visus šos ierobežojumus un vēl pilnveidojot likumdošanā šo regulējumu attiecībā uz izlietojumu.

I. Kucina.

Paldies. Tad man nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai birojs ir analizējis situāciju, proti, pēc partiju finansējuma palielināšanas? Kā ir mazinājusies partiju neatkarība no ziedotājiem? Tas ir viens jautājums.

Un nākamais. Un kāds ir jūsu viedoklis? Vai reģionālo partiju atkarībai no ziedotājiem ir tikpat augsts risks, kāds tas bija nacionālajām partijām pirms finansējuma piešķiršanas? Paldies.

A. Raituma.

Paldies par jautājumu. Šie ir ļoti labi jautājumi, bet viņi, protams, prasītu tādu faktoloģisku statistisko izvērtējumu, cik būtiski ir šobrīd samazinājies vai pieaudzis privātpersonu finansējums politiskajām partijām, salīdzinot ar periodu, kad partijas nesaņēma valsts budžeta finansējumu, un kā ir šobrīd. Šādu te statistiku šobrīd uz doto brīdi mēs neesam veidojuši. Bet, ja mēs skatāmies uz, teiksim, šo analīzi, kas ir bijusi izdarīta, uz ko varētu mēs kā iestāde atsaukties, tad darba grupas darba ietvaros šie dati ir analizēti. Un, ja iepriekš... ja mēs skatāmies uz politisko partiju darbību tāpat pie pirmā šī finansējuma modeļa, kas tika ieviests 2012. gadā, tad priekšvēlēšanu periodā valsts budžeta finansējuma īpatsvars pret kopējiem ieņēmumiem partijām veidoja 25 procentus, ja es nemaldos, un šajos tukšajos, tā saucamajos gados, šis īpatsvars sasniedza kaut kādus 50 procentus... jo tomēr lielākie tēriņi partijām veidojās tieši šajos priekšvēlēšanu periodos. Tad ar šo valsts budžeta finansējuma būtisku palielināšanu kopš 2019. gada tika liktas tās cerības, ka šis valsts budžeta finansējums veidos apmēram 80 procentus no kopējiem partiju ienākumiem. Pēc tādām kā provizoriskām

sajūtām varētu būt, ka šis kritērijs ir sasniegts, bet tomēr gribētos tad izveidot precīzu statistiku un sarēķināt, cik būtu šis īpatsvars šobrīd. Es tikai varu vadīties, teiksim, no tiem pēdējiem statistiskajiem rādītājiem, ko partijas ir iesniegušas vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijās. Mēs redzam, ka kopumā visas partijas, iespējams, nav norādījušas savās vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijās arī šo saņemto valsts budžeta finansējumu, ko viņas ir novirzījušas, acīmredzot, ņemot vērā šos kopējos izdevumus šai Saeimas priekšvēlēšanu kampaņai, bet varētu veidoties tā situācija, ka tie ir kaut kādi 80 procenti, kas šobrīd veido tieši valsts budžeta finansējumu no tām partijām, kas saņem valsts budžeta finansējumu.

I. Kucina.

Jā. Paldies par izvērsto atbildi. Bet kā ir attiecībā uz otro jautājumu, ko uzdevu, proti, par reģionālo partiju atkarību no ziedotājiem un iespējamo risku. Vai šis risks ir tikpat augsts, kā pie nacionālo partiju iespējamā riska, kas ir pastāvējis pirms valsts finansējuma piešķiršanas?

A. Raituma.

Ja mēs runājam tādos salīdzināmos kritērijos par šiem riskiem politiskajām partijām, ja mēs salīdzinām nacionālā līmeņa partijas un reģionālās partijas, protams, mēs kā finanses kontrolējošā iestāde arī varam vadīties tikai no šīs finanšu komponentes viedokļa, analizējot tieši šo rādītāju. Un, ja mēs salīdzinām tieši reģionālās partijas un nacionālā līmeņa partijas, tad viņas viennozīmīgi nav tā burtiski salīdzināmas, jo budžets, ko izlieto politiskā partija reģionālai kampaņai, noteikti ir būtiski mazāks kā nacionālā līmeņa politiskai partijai. Iespējams, šeit būtu salīdzināmas tādas politiskās partijas, kas startē vienā kaut kādā apgabalā, pašvaldību apgabalā, kur, teiksim, viena ir nacionālā līmeņa partija un viena ir reģionālā partija un tad varētu salīdzināt, vai viņām ir līdzīgs šis priekšvēlēšanu kampaņu apmērs. Es pieļauju, ka varētu būt dažādas situācijas. Ir gan tādas situācijas, kur nacionālā līmeņa partijas kaut kādos lokālajos vēlēšanu apgabalos novirza lielākas summas, bet ir arī tādas situācijas, kur šīs nacionālā līmeņa politiskās partijas nenovirza nekādu summu un varbūt pat tā kampaņa... ja ir iesniegts šis deputātu kandidātu saraksts, viņiem kampaņa ir nulle. Tās situācijas ir ļoti atšķirīgas. Tāpēc tomēr... reģionālā līmeņa partijai mums arī ir jāskatās no tā mērķa viedokļa... darbojas ar kādu mērķi šīs partijas un tomēr viņām ir citi mērķi šie sasniedzamie nekā nacionālā līmeņa partijām. Tāds ir mūsu viedoklis.

I. Kucina.

Paldies par jūsu atbildi. Tad nākamais jautājums, kas jau ir izskanējis gan iepriekšējā tiesas sēdē, gan arī šodien dzirdējāt, proti, ka šķietami pastāv un šobrīd ir spēkā pat labvēlīgāks regulējums reģionālajām partijām, proti, ka netiek ierobežots ziedojumu apmērs, nav tik liela kontrole un tā tālāk... nekā atrodas tās partijas,

nacionālās partijas, kuras saņem valsts finansējumu. Sakiet, lūdzu, kā jūs vērtējat apstākli? Vai reģionālās partijas, atbilstoši to darbības mērogam, un arī šeit atzīmēšu, ka arī atbilstoši specifikai, tik tiešām šobrīd nu bauda šo labvēlīgāko regulējumu? Paldies.

A. Raituma.

Paldies par jautājumu. Jā, man patīk atbildēt konkrēti uz jautājumu. Protams, ka šie nosacījumi šobrīd reģionālajām partijām ir labvēlīgāki, jo likums paredz, ka tās politiskās partijas, kas pārvarējušas 2 procentu sliekšni, viņām ir stingrāki ierobežojumi pret tām partijām, kas nesaņem valsts budžeta finansējumu, attiecībā uz privātu personu ziedojumu saņemšanu. Un vēl stingrāki ierobežojumi pēc tādas kā gradācijas, ir noteikti tām politiskajām partijām, kas pārvarējušas šo 5 procentu sliekšni. Tāpēc, ja mēs salīdzinām tādos rādītājos, protams.

I. Kucina.

Paldies. Un mans pēdējais jautājums. Jūs arī pieminējāt sākumā, proti, ka biroja pasākuma plānā 2021./2024. gadam kā viens no uzdevumiem ir norādīts pārskatīt un izvērtēt esošo valsts budžeta finansējuma piešķiršanas modeli, tostarp jau konkrēti atzīmējot, ka ir jāizvērtē tajā skaitā arī iespējas piešķirt valsts budžeta finansējumu reģionālajām politiskajām partijām. Sakiet, lūdzu, kā birojs jau, tā teikt, jau laicīgi ir zinājis un apsvēris šo domu, ka ir jāpārskata regulējums. Tas ir viens. Tieši norādot uz reģionālā līmeņa partiju finansēšanas pārskatīšanu kā tādu, un otrs, cik tālu jūs esat jau šo jautājumu vērtējuši. Varbūt jau ir kādas pirmās darba grupas notikušas un kāds ir tāds jūsu pirmais redzējums šajā jautājumā? Paldies.

A. Raituma.

Liels paldies par jautājumu. Protams, šis ir plāna projekts, uz kuru es atsaucos. Mēs jau šajā projektā esam iekļāvuši šo jautājumu, atzīmējot to kā būtisku jautājumu. Radās plāna projektā šis punkts sakarā ar konstitucionālās sūdzības iesniedzēja saņemtajām sūdzībām birojā, uz kurām mēs sniedzām atbildes un, manuprāt, tās sūdzības ir bijušas vairākas un, protams, saprotot, ka tā problemātika pastāv, mēs, kā kontrolējošā iestāde, kura ir piedalījies visos likumdošanas, teiksim, iniciatīvas posmos kā eksperti, mēs sapratām, ka ir aktuāli iekļaut šo punktu un paredzēt izvērtējumu. Kā rezultāts šim punktam mūsu ieskatā varētu būt informatīvs ziņojums ar tādu kā izvērstu redzējumu, varbūt pat salīdzinājumu ar citu valstu pieredzi, jo, iespējams, kaut kādās situācijās citās valstīs šie modeļi ir mainījušies salīdzinājumā ar to, kā tika vērtēts pirms 2019. gada, un tad mēs varētu sniegt arī kaut kādu izvērstu analīzi un izdarīt pareizus, pamatotus secinājumus par nepieciešamajām izmaiņām.

I. Kucina.

Liels paldies jums...

A. Raituma.

Jā... un papildus vēl... vai es drīkstu vēl, godājamā tiesa, papildināt vēl, lai precīzi atbildētu uz jūsu jautājumu. Darba grupas nav notikušas nekādas.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājum uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei... Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Labdien! Mans jautājums... tāpat jūs teicāt, ka jūs piedalījāties visas likumdošanas tās iniciatīvas posmos. Un sakiet, lūdzu, vai šajos posmos tika analizēts tieši šis te 2. punkts, kāpēc likumdevējs izšķīrās par to, ka iekļaut tieši šo 2. punktu, ka, lūk, tiks finansētas arī šīs te partijas, kuras piedalās un iegūst balsis reģionālajās vēlēšanās. Un vai tika arī apspriests šis te mērķis, par ko... kas tad te tiek izvirzīts... kā konsolidēt tās mazās partijas tajās lielajās partijās... Vai tas viss tā kā šajās te darba grupās tika pārrunāts? Paldies.

A. Raituma.

Paldies par jautājumu. Godājamā tiesa, tad mēs vēlētos noprecizēt arī savu iepriekš pausto viedokli. Jā, mēs piedalījāmies, kā jūs precīzi izmantojāt šo formulējumu, visos likumdošanas posmos, bet tomēr skaidrības labad — ir kaut kādas arī iniciatīvas ir bijušas, kurās mēs nebijām klātienē. Mēs esam mēģinājuši arī atrast un, teiksim, gan sarakstē, gan e-pastos, gan kaut kādos pierakstos par darba grupu darbību, neesam atraduši precīzi, kurā brīdī ir notikusi tā diskusija tieši par šo komponenti “pašvaldību vēlēšanas”, tāpēc mēs nevarētu komentēt arī par tieši šīs normas pamatojumu un cik izvērsti, iespējams, tika izdiskutēts pirms šo izmaiņu pieņemšanas no likumdevēja puses. Faktiski vēlreiz uzsvēršu, ka mēs vairāk vadījāmies, iespējams, jāsaka precīzi, mēs konceptuāli saskaņojām šo piedāvāto modeli, pieņemot šos politiskās izšķiršanās jautājumus. Mums nebija iebildumu, noteikti, bet mēs vairāk skatījāmies kā kontrolētāji no uzraudzības viedokļa un lai saglabātos šie stingrie izlietojamā budžeta finansējuma izlietojuma mehānismi.

J. Briede.

Paldies. Tāpat, vai es pareizi saprotu... ka jūsu viedoklis par konkrēto tieši šo apstrīdēto punktu vaicāts netika. Paldies.

A. Raituma.

Ja precīzi atbildēt, tad, jā... mums netika vaicāts.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien! Man būtu divi jautājumi.

Viens. Jūs norādāt savā viedoklī... es saprotu, ka tas vairāk ir tā kā uz nākotni, ka būtu vērtējama reģionālo politisko organizāciju finansēšana un atkarība no privātajiem ziedotājiem, kā arī sekas, ko šāda atkarība rada. Ja es pareizi saprotu, tad šāds izvērtējums līdz šim nav veikts, jā?

A. Raituma.

Nav veikts.

A. Kučs.

Jā. Bet varbūt no jūsu līdzšinējās darbības... vai jūs varat atbildēt, protams... tas ir jautājums, ja jūs to varat... Vai jūs redzat to, ka šobrīd šis valsts finansējums tām partijām, kas ir pie varas pašvaldībās, netiek sniegts. Vai tas rada kādus plašākus korupcijas riskus un arī apdraudējumu, teiksim, vietējai demokrātijai un to, ka pašvaldības strādā sabiedrības interesēs.

A.Raituma.?

Jautājums netika no mūsu, teiksim... mūsu iestādē detalizēti vērtēts tieši no tā aspekta, kā jūs viņu tagad uzdotat... bet noteikti mēs varētu arī apstiprināt, ka riski ir saskatāmi... arī kaut kādi iespējamie korupcijas riski ir saskatāmi vienmēr. Tāpēc jau valsts budžeta finansējums ir piešķirts politiskajām partijām, lai mazinātu atkarību no privātajiem finansētājiem, lai veidotu partijas atbilstību, darbības atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai, lai viņas varētu būt maksimāli arī caurspīdīgas savā finansējuma izlietojumā, bet šo pašvaldību, teiksim, kā rādītāju ietekmi, pretstatot pret nacionālā līmeņa politiskajām partijām, mēs neesam vērtējuši. Tāpēc tā precīzi mēs atbildēt šobrīd nevaram.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Un mans pēdējais jautājums būs tāds. Varbūt jau atbildot uz kolēģes viedokli par to, ka reģionālajām partijām ir mazāka kontrole, jūs apstiprinājāt, ka tā tas ir. Un mums arī tiesas procesa laikā izskanēja viedokļi, ka viņi var saņemt vairāk finansējumu no privātajiem ziedotājiem. Un no jūsu iestādes viedokļa un skatījuma... vai tas būtu ceļš, uz kuru, teiksim, mums tā kā būtu jāvirzās, ka šīs te vietējās reģionālās partijas tad pamatā paļaujas uz privātajiem ziedojumiem, viņiem varbūt ir mazāki kontroles līdzekļi piesaistē, vai, jūsuprāt, nu... jūs redzētu riskus šādai attīstībai?

A. Raituma.

Paldies, godājamā tiesa, par jautājumu. Par kontroles finansējumu mazāku attiecībā pret tām reģionālajām partijām... es vēlētos precizēt, ka tā mēs nebijām domājuši. Kontrole ir līdzvērtīga attiecībā pret visām politiskajām partijām. Arī viņa ir līdzvērtīga un tikpat stingra gan pret nacionālā līmeņa politiskajām partijām, gan pret reģionālajām partijām. Tikai attiecībā uz reģionālajām partijām... šīs partijas var saņemt finansējumu savas darbības, teiksim, uzturēšanai, tikai no privātajiem ziedotājiem, kuriem jāatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem un arī var saņemt finansējumu no saviem biedriem, biedru naudas un iestāšanās naudas veidā. Tāpēc, ja mēs runājam tūri tā provizoriski, teiksim, vai būtu nepieciešams pārskatīt šo finansējuma modeli, protams, no mūsu šī ieskata būtu nepieciešams šis detalizētāks izvērtējums un nepieciešamas tādas plašākas diskusijas tieši attiecībā par reģionālajām partijām, jo šeit tiesas sēdes zālē ir izskanējis šis viedoklis, vai, es teiktu... iesniedzējs... šī nepieciešamība, ko ir minējusi pieteicēja, ka nepieciešami šie pamatizdevumu segšanai, teiksim, kā grāmatvedības pakalpojumi un telpu uzturēšanas izdevumi.

Protams, mēs varam vērst no savas puses uzmanību, ka likumā ir noteikti šie stingrie ierobežojumi un partijām vienreiz gadā ir jā sagatavo un jā iesniedz noteiktajā kārtībā gada pārskats. Un mēs esam novērojuši, ka ir tāda tendence, ka mazām politiskajām partijām, kas pamatā varētu būt šīs reģionālās politiskās partijas, viņām ir grūtības ar gada pārskatu sastādīšanu. Un, protams, ja būtu šis kaut kāds minimālais finansējums tādām pamatvajadzībām, kā šis grāmatvedības pakalpojumu segšana un telpu noma, tad, iespējams, mēs padarītu šo partiju darbību... finanšu darbību tieši kvalitatīvāku un atbilstošāku likuma prasībām un mērķiem.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien. Man vairāki jautājumi tieši saistībā ar apstrīdētās normas piemērošanu. Ņemot vērā, ka jūs esat tā institūcija, kurā tad šīs politiskās partijas iesniedz pieteikumus valsts budžeta finansēšanai, tad es pieļauju, ka jūs labāk zināsiet gan apstrīdētās normas piemērošanu, gan arī citu Politisko partiju finansēšanas likuma normu piemērošanu.

Pirmais jautājums man ir tāds. Vai es pareizi saprotu, ka šo finansējumu, kas ir saistīts ar līdzdalību pašvaldību vēlēšanās, politiskās partijas varēja saņemt sākot ar 2021. gada 1. jūliju tikai.

V. Ostrovska.

No likuma traktējuma... jā. Bet reāli dabā viņas viņu saņēma sākot ar 2022. gada 1. janvāri. Viņas pirmo reizi viņu saņēma par 2022. gadu, jo tur likumā ir tas nosacījums, ka to valsts budžeta finansējumu izmaksā sākot ar nākamo kalendāro gadu. Līdz ar to 2022. gadā viņas saņēma par pašvaldību rezultātiem Rīgas domes vēlēšanās, plus 5. jūnija visas pašvaldību vēlēšanas un vēl arī atkārtotās vēlēšanas, kas notika Varakļānos un Rēzeknē.

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

Un tad mans otrs jautājums ir saistībā ar valsts budžeta piešķirto finanšu līdzekļu izlietojumu. Tātad, 2021. gada 5. jūnija vēlēšanās piedalījās gan pieteikuma iesniedzēji, gan arī vairākas partijas... nu, piemēram, "Jaunā Vienotība", "Nacionālā apvienība", konservatīvā partija... tātad tās partijas, kas ir pārstāvētas Saeimā un saņēma šo valsts budžeta finansējumu.

Mans jautājums. Sakiet, lūdzu, likumā ir noteikta arī šī valsts budžeta finansējuma izmantošanas kārtība. Vai šīs partijas, kas ir Saeimā, varēja šo finansējumu, ko viņas saņēma, ņemot vērā arī pašvaldībās ieņemto, izmantot iepriekšējo pašvaldību finanšu izdevumu... priekšvēlēšanu aģitācijas vai politiskās partijas biroju uzturēšanai?

V. Ostrovska.

Jā, likumā nav noteikts ierobežojums, ka... jo partijām tiek piešķirts uz kalendāro gadu viss tas budžets un viņi var viņu tērēt pēc saviem ieskatiem. Un ja viņiem 2021. gadā šis budžeta finansējums tika izmaksāts, tad viņi viņu varēja izmantot arī 2021. gada pašvaldību vēlēšanu aģitācijai.

G. Kusiņš.

Pagaidiet... jūs teicāt, ka šis budžeta finansējums saistībā ar pašvaldībām tika izmaksāts 2022. gada... pēc 1. janvāra... uz iepriekšējo jautājumu atbildot. Vai es nepārklausījos?

V. Ostrovska.

Jā. Nē, nē... pareizi... Tieši šī komponente tika izmaksāta 2022. gadā. Bet tām...

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai šo... kā jūs sakāt, komponenti... vai šo naudu, ko izmaksāja no 2022. gada 1. janvāra, nosacīti, kāda Saeimā pārstāvēta partija varēja izlietot, lai

apmaksātu priekšvēlēšanu aģitācijas kampaņu 2021. gada jūnija pašvaldību vēlēšanās Talsos?

V. Ostrovska.

Nē, nevarēja izmantot, jo tā naudiņa tika ieskaitīta vēlāk.

G. Kusiņš.

Tātad, ja nevarēja izmantot priekšvēlēšanu aģitācijai, vai varēja izmantot partijas darbības uzturēšanai, piemēram, politiskās organizācijas biroja uzturēšanai?

V. Ostrovska.

Var izmantot 2022. gadā, tad, kad viņas saņēma.

A. Raituma.

Ir tā, ka no 2020. gada 1. janvāra stājušies spēkā grozījumi Politisko organizāciju finansēšanas likumā, ar kuriem mēs, kā iniciatori normai, risinājām problemātiku, kas ir bijusi jau tāda ilggadēja un nopietna attiecībā uz to, ka partijām veidojās ļoti lieli parādi, par kuriem viņi nenorēķinās. Tajā skaitā arī par priekšvēlēšanu kampaņām. Bet te ir problemātika ne tikai par priekšvēlēšanu periodu, bet tajā skaitā arī par telpu nomām un par kaut kādiem citiem tekošiem rēķiniem, kurus partijas ilgstoši neapmaksā. Tātad, no 2020. gada 1. janvāra šī norma ir spēkā attiecībā uz ierobežojumu, ka partijas vairs nevar neapmaksāt rēķinus ilgāk par 90 dienām. Ja rēķins netiek apmaksāts ilgāk kā 90 dienas, tātad ar 91. dienu tiek uzskatīts, ka partija ir saņēmusi aizdevumu un šis finansējums jau ir pretlikumīgs no Politisko organizāciju finansēšanas likuma viedokļa, ka iestājas šis noteiktais atbildības mehānisms ar administratīvo atbildību un ar pienākumu apmaksāt šo pretlikumīgo finansējumu valsts budžetā. Līdz ar to, ja mēs runājam par šo 2022. gada 1. janvāri, ar kuru sākām izmaksāt šo pašvaldību komponenti, viņi nevarēja apmaksāt iepriekšējās pašvaldību vēlēšanas, jo tur ir jau pāri 90 dienas. Tāda ir tā mūsu atbilde.

Vai mēs atbildējām?

G. Kusiņš.

Jā. Paldies par izsmeļošo atbildi. Man tikai, lai būtu pārliecība par jūsu sniegto atbildi.

Sakiet, lūdzu, tad kāds ir jūsu viedoklis... Vai šīs apstrīdētās normas piemērošana politiskajai partijai “Mēs — Talsiem un novadam” pašvaldību vēlēšanās varēja radīt kādu tiesību aizskārums, ja šī nauda tika izmaksāta tikai sākot no šī gada 1. janvāra?

A. Raituma.

Mūsaprāt, nē.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnešiem citu jautājumu nav.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim būs jautājumi KNAB pārstāvjiem?

Lūdzu!

E. Zelderis.

Būs. Es nedaudz paturpināšu šo pēdējo jautājumu, kas vairākkārt tika uzdots.

2021. gadā visas tās partijas, kas pēdējās Saeimas vēlēšanās tajā brīdī pārsniedza 2 procentus, saņēma tātad valsts budžeta finansējumu. Un kā piemēru tātad mēs varam... es varu minēt Talsu novada domes pašvaldības vēlēšanas, kur bija astoņas partijas, no kurām viena bija "Mēs — Talsiem un novadam" un visas pārējās septiņas partijas bija "Vienotība", "ZZS", "Konservatīvā", "KPV", "Nacionālā apvienība" un es kaut ko piemirsu... bet nu visas šīs partijas saņēma tajā brīdī valsts budžeta finansējumu. Nu, tātad viņas šo finansējumu arī varēja izmantot Talsu novada domes vēlēšanās pēc saviem ieskatiem, jo konkrēti, cik ir jānovirza pašvaldību vēlēšanās... tur kādas proporcijas... tas nav noteikts. Vai pareizi es saprotu? Kāda ir kārtība... kādas summas novirzīt pašvaldību vēlēšanās... nav noteikta? Tā ir brīva partiju izvēle.

A. Raituma.

Jā. Noteikti.

E. Zelderis.

Jā. Un tātad partijām bija zināms, ka ir stājies spēkā regulējums, ka viņas šajās vēlēšanās, 2021. gada 5. jūnija pašvaldību vēlēšanās, saņems arī par katru balsi 50 centus. Nu, tātad radās paļāvība, ka nauda noteikti būs vēl. Pareizi es saprotu, ja? Tātad, regulējums bija spēkā un tas jau bija zināms, ka šīs partijas noteikti saņems zināmu finansējumu. Nezinām, cik, bet viņas saņems... Pareizi?

A. Raituma.

Vai partijas paļāvās uz to, ka viņas saņems finansējumu? Mēs laikam uz to nevarētu atbildēt, jo noteikti, ka, jā... es nesapratu jautājumu...

A. Laviņš.

Mirklīti... Es arī īsti līdz galam neizpratu jautājuma būtību. Lūdzu, precizējiet!

Lūdzu!

E. Zelderis.

Partijas zināja, ka ir šie 50 centi par katru balsi pašvaldību vēlēšanās visā Latvijā un tajā skaitā arī Talsu novada domē. To partijas zināja jau pirmajā pusgadā pirms vēlēšanām un viņas to zināja, ka būs šāds regulējums un viņas naudu saņems par katru balsi. Tā ir?

A. Raituma.

Ja jūs uzdotat šo jautājumu mums, kā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, kā likuma uzraugam, es domāju, ka jautājums īsti nav mums adresēts. Es nevaru atbildēt, vai partijas zināja vai nezināja attiecībā uz to, kāds finansējums attiecībā uz viņām tiek piemērots. Acīmredzot, atbildei ir jābūt, jā... jo šis jaunais regulējums partijām bija zināms.

A. Laviņš.

Jā, paldies.

Zeldera kungs, tiešām ņemiet vērā, ka šobrīd ir iespēja uzdot jautājumus Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, kuram ir noteikta kompetence. Patiesi, tika atļauts jautājums par to, vai partijas zināja, kas būtībā nav Korupcijas novēršanas apkarošanas biroja darbinieku kompetencē atbildēt uz tādu aspektu.

Tātad, vēlreiz vēršu uzmanību, kam ir iespēja uzdot jautājumu... un, lūdzu, ja tādi jautājumi ir, uzdodiet.

E. Zelderis.

Jā. Tātad, es secinu, ka partijas varēja paļauties un tātad viņas zināja.

Un tad nākamais jautājums ir tāds. Ja partijas zināja, ka viņām būs 50 procenti par katru balsi. Nu, piemēram, viņas varēja vērtēt 2017. gada vēlēšanu rezultātus, jo pamatā visas šīs partijas bija startējušas arī 2017. gadā, kāds bija vēlēšanu atbalsts katrā pašvaldībā, kāds ir viņu deputātu izvietojums un tā tālāk. Tātad, viņas varēja šo plānot... šo saņemto valsts budžeta finansējuma izlietošanu ar paļāvību, ka viņas saņems un plānojot viņas varēja rēķināties kaut kādā diapazonā, ka šis finansējums būs.

Vai šādā situācijā, ka... un kas arī notika... un tūlīt es arī papildināšu, kas arī notika un šo naudu viņas saņēma... Man ir jautājums. Cik 2021. gada pašvaldību vēlēšanās Latvijā visas šīs partijas, kas ir saņēmušas 2018. gada Saeimas vēlēšanās vairāk kā 2 procentus vēlēšanu atbalsta, cik viņas saņēma kopumā vispār šo finansējumu 50 centi? Saskaitot visas balsis, cik ir tas finansējums? Cik jūs kopsummā novirzījāt partijām 2022. gada 1. janvārī... vai 15. janvārī...

V. Ostrovska.

Nu, teiksim, tā... es šobrīd to ciparu nevaru pateikt... jo tādā griezumā neesam skatījušies. Mēs aprēķinājām, cik katrai partijai pienāksies. To kopsommu mēs šobrīd nevaram nosaukt.

E. Zelderis.

Jā... Nu, pēc maniem aprēķiniem, cik man izdevās saskaitīt to visu, tas bija vairāk nekā 100 tūkstoši eiro. Nu, protams, viņus var dalīt proporcionāli, bet tātad...

A. Laviņš.

Jautājumu, lūdzu.

E. Zelderis.

Un tad ir jautājums. Vai šādā situācijā, kad partija var paļauties... kā šajā gadījumā, ka 100 vai 50... bet partijas zina, ka viņas saņems ne jau dažus desmitus vai simtus. Vai šī paļāvība tomēr viņām neļauj skaidrāk plānot naudas līdzekļu izlietojumu un paļauties, ka viņi vienalga vairāk vai mazāk tērējot, viņi to naudu tomēr saņems, salīdzinājumā ar tām partijām, kā, piemēram, “Mēs — Talsiem un novadam”, ka viņi jau saņems, ka viņām ir garantijas, ka viņi saņems šo ienākumu, šo no valsts budžeta pa šiem 50 centiem par katru balsi.

V. Ostrovska.

Mēs partiju vietā neatbildēsim, bet vēlreiz vēršam uzmanību uz to, ka pašvaldību vēlēšanas notika jūnijā, līdz ar to tā priekšvēlēšanu aģitācijas kampaņa bija līdz tam periodam, un partijām tajā priekšvēlēšanu aģitācijas periodā un īsi pēc tam šie rēķini bija jāapmaksā. Viņi nevarēja viņus atlikt un rēķināties ar to... un maksāt viņus 2022. gadā, kad viņi šo naudiņu par dalību un iegūtajām balsīm pašvaldību vēlēšanās viņu saņems.

E. Zelderis.

Bet var pieņemt... un tas arī ir jautājums. Ja viņi zina... ka tās partijas zināja, ka būs šāds finansējums, tad tās būs zināmas garantijas... no mana aprēķina, vairāk nekā 100 tūkstoši. Tātad viņi varēja droši tērēt kādu naudu zinot, ka viņi saņems atpakaļ kādu naudu.

A. Laviņš.

Zeldera kungs, jautājumus, lūdzu.

E. Zelderis.

Tas arī ir jautājums... vai tas nav atšķirīgi tomēr, ka “Mēs — Talsiem un novadam” nav šādas naudas un mēs nevaram ne uz ko paļauties un faktiski šajā situācijā

jau faktiski daļēji pieņemot, ka tā nauda būs, faktiski viņi jau tērēja nākotnes naudu tagad, kas bija šajā te vēlēšanu laikā... ka viņi zināja, ka viņiem būs kādas zināmas garantijas... un, kā es jau minēju, šie 100 tūkstoši vismaz... tā nav maza summa, tie nav daži simti eiro. Nu, tie ir tie 100 tūkstoši, kas man izdevās... bet šajā brīdī tas tomēr nav atšķirīgi...?

A. Raituma.

Vai jūs vēlaties, lai... Es nesapratu to jautājumu.

E. Zelderis.

Tā doma ir tāda, ka jau uz šīm Saeimas vēlēšanām... atvainojos... uz 2021. gada vēlēšanām tās visas partijas, kas zināja, ka viņām būs 50 centi par katru balsi, tātad faktiski jau tērēja naudu uz tā rēķina, ka viņi saņems šo naudu, ka viņi zināja, ka viņi saņems un viņiem būs papildu nauda. Un jā... viņi formāli saņēma 1. janvārī par šiem vēlēšanu rezultātiem, bet viņi jau tajā brīdī varēja paļauties, ka viņiem būs. Un to es lūdzu fiksēt protokolā to manu teikto, ka viņi zināja, viņi paļāvās... un viņi zināja, ka kaut kādā diapazonā un visdrīzāk vairāku un daudzu tūkstošu... ko arī es aicinu pārbaudīt, kad veiksiet savas tur izpētes un tā tālāk... cik tad īsti saņēma šo naudu, bet pēc maniem aprēķiniem tie bija vairāk nekā 100 tūkstoši. Tātad, viņi zināja.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvjiem... kāda būtu jūsu refleksija par šo aspektu, ka šādā veidā politiskās partijas var plānot vai, iespējams, ka plāno un tos līdzekļus, kas tiek piešķirti, piemēram, kā jūs atbildējāt, ka no 2022. gada 1. janvāra formāli saņem, bet līdz šim laikam tiek līdzekļi iztērēti ar tādu aprēķinu, ka, iespējams, šie līdzekļi tiks saņemti 2022. gada 1. janvārī. Apmēram tāds bija jautājums. Kāda varētu būt jūsu refleksija?

A. Raituma.

Tātad, mūsu atbilde būtu sekojoša, ka partijas nevarētu rēķināties tā, kā pieteicēji norāda, ka viņi jau rēķinās ar šo finansējuma izlietojumu, kuru viņi saņems tikai 2022. gada 1. janvārī, jo tomēr mēs vēršam uzmanību, ka ir vairāki gadi jau kā pieņemta šī norma attiecībā uz 90 dienām, ka ilgāk par 90 dienām politiskā partija nevar turēt neapmaksātus rēķinus par pakalpojumiem un precēm. Līdz ar to, ja iepriekš tāda situācija, kā iesniedzējs norāda, būtu iespējama, tad šobrīd, mūsaprāt, tāda situācija, ka kaut ko kredītā tērēt un sagaidīt valsts budžeta finansējumu un apmaksāt, ar esošo finansēšanas modeli šobrīd mūsu atbilde ir, ka nav iespējams.

A. Laviņš.

Paldies. Atbildi saņēmām.

Lūdzu! Vai ir citi jautājumi?

E. Zelderis.

Jā. Man tad vēl pie šī te paša. Tomēr tas ir tāds bišķiņ iestrēdzis jautājums.

Jūs zināt, kas ir tiesiskā paļāvība un ko šis princips nozīmē, uz ko...

A. Laviņš.

Zeldera kungs, jautājums, lūdzu... Es tomēr neļaušu tiesas sēdē eksaminēt kādu.

Lūdzu jautājumus precīzus!

E. Zelderis.

Mēs jau savā ziņā viens otru eksaminējam... Bet, nu labi...

Man tomēr jautājums tad pēdējo reizi... un tad man viss... Šis ir jautājums... es vēlreiz uzsvēršu. Vai ir starpība starp to, ka persona piedalās vēlēšanās un viņai nav nekāda valsts budžeta finansējuma un starp tām partijām, kuras jau saņem valsts budžeta finansējumu, pirmkārt, un, otrkārt... viņas var tiesiski paļauties, ka viņiem būs nauda. Vai te ir starpība? Ka viņi var rēķināties ar zināmu diapazonu... tas ir atkarīgs no vēlēšanu rezultātiem, viņi var vērtēt iepriekšējo vēlēšanu rezultātus, bet diez vai būs tā. Piemēram, Talsu novada domes vēlēšanās iepriekšējo reizi balsoja tur tūkstotis par partiju, tad diez vai šoreiz balsos desmit... Tā kā viņi noteikti jau proporcionāli jau vērtēja šos ieguvumus. Un tad te ir jautājums, vai ir starpība vai nav?

A. Raituma.

Mēs atbildēsim sekojoši, varbūt arī daļēji papildinot atbildi uz tiesas iepriekš izskanējušo jautājumu. Tad vispār korupcijas riski attiecībā uz lēmumu pieņemšanu domes līmenī ir zemāki, jo domei ir jārikojas likuma un MK noteikumu ietvarā, un, proti, politiskā rīcība ir šaurāka kā likumdevējam, bet izpildvarā, mūsuprāt, riski ir līdzvērtīgi.

Bet jebkurā gadījumā mēs nevaram tā konkrēti atbildēt uz jūsu jautājumu tā, kā vēlaties, acīmredzot, jūs saņemt atbildi... Visus savus apsvērumus mēs, kā kontrolējošā iestāde, esam snieguši, kā mēs redzam attiecībā uz šo ierobežojumu, turpmāku attīstību. Jā, mēs piekrītam, ka ir nepieciešams detalizētāks izvērtējums, kvalitatīvs izvērtējums, ar ekspertu iesaisti, lai saprastu vispār, vai attiecībā uz šiem pašvaldību vēlēšanu rezultātiem būtu nepieciešamas kaut kādas izmaiņas attiecībā uz valsts budžeta finansējumu. Bet attiecībā uz esošo regulējumu mēs konceptuāli viņu esam saskaņojuši un piekrītam tam, kādā formulējumā viņš ir pieņemts Saeimā.

E. Zelderis.

Paldies. Nu, jautājums bija cits, bet, nu, lai paliek...

Par mērķi. Vēlreiz par budžeta piešķiršanas... valsts budžeta finansēšanas piešķiršanas mērķi partijām. Tātad, vēlreiz. Mazināt politisko partiju finansiālu atkarību no privātpersonu ziedojumiem, partiju nelikumīga finansēšana, augstākā līmeņa korupcijas riskus, veicināt politisko organizāciju profesionalitāti un administratīvās spējas, kā arī partiju konkurenci.

Nu, īpaši uz jums droši vien... uz biroju ir attiecināma gan atkarība, gan nelikumīga finansēšana, augstāka līmeņa korupcijas riski... šis viss. Vai tas neattiecas uz reģionālajām partijām...

A. Raituma.

Manuprāt, mēs esam...

E. Zelderis.

Es pabeigšu, lūdzu... kā "Mēs — Talsiem un novadam", kura vēlēšanās vairākkārt ir ieguvusi deputātus Talsu novada domē, ir bijusi pie varas, no partijas ir bijis arī mērs kādu laiku... Uz šo partiju neattiecas šie mērķi? Mazināt politisko partiju finansiālo atkarību no privātpersonu ziedojumiem... partiju nelikumīga finansēšana...

A. Laviņš.

Jūs jau to minējāt... Tātad, vai attiecas šie mērķi? Lūdzu, refleksiju...

A. Raituma.

Mērķi attiecas arī, protams, uz reģionālajām partijām, līdzvērtīgi kā arī uz nacionālā līmeņa partijām. Bet iepriekš mēs esam snieguši atbildi, ka, attiecībā uz šo gradāciju uz privāto personu ziedojumiem, likumdevējs ir noteicis tām partijām, kuras nesaņem valsts budžeta finansējumu, augstāku sliekšni privāto personu ziedojumu saņemšanai. Ja mēs pretstatām tās partijas, kuras saņem valsts budžeta finansējumu.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Atbildi saņēmām. Lūdzu!

E. Zelderis.

Tad būs nākamais jautājums par tiem ziedojumiem. Tiek minēts vairākkārt, ka tā kā no vienas puses ir liela priekšrocība... no vienas puses tas dod lielu priekšrocību un šai partijai lielu brīvību, ka viņa var ziedojumus ņemt un ņemt un ņemt... nu, lai gan, no otras puses, tas ziedojumu risks ir tāds, ka, jo vairāk ņem, jo lielāki riski ir visi šie mērķi, ko es te jau minēju, kā atkarība no ziedojumiem un tā tālāk.

Un tad jūs esat veikuši, izvērtējuši, apkopājuši datus par to, cik saņem reģionālās partijas ziedojumos naudu, kāda ir šī proporcija procentos no tā maksimuma,

ko viņa vispār var saņemt? Un tādus pašus salīdzinošus datus vai jūs esat apkopojusi, piemēram, uz šīm partijām, kas saņem valsts budžeta finansējumu, kurām ir šie ierobežojumi un viņas jau tāpat var saņemt šos ziedojumus un viņas saņem viņus. Bet vai jums ir dati apkopoti, kādas ir šīs atšķirības, cik... vienkārši runājot, cik šo... kā varētu teikt... šo ziedojumu kastīti piepilda procentuāli šīs reģionālās partijas... nu, piemēram, tādi kā “Mēs — Talsiem un novadam” un lielās partijas?

A. Raituma.

Paldies par jautājumu. Attiecībā uz šo finansējumu... saņemtā finansējuma gradāciju. Un tieši, ja mēs vēlētos salīdzināt reģionālās partijas un nacionālā līmeņa partijas, tad mēs vēršam uzmanību, ka politisko partiju datu bāze ir publiski pieejama sabiedrībai mūsu biroja mājaslapā un tur visa šī informācija ir pieejama. Mēs esam jau šīs tiesas sēdes laikā snieguši atbildi, ka mēs neesam speciāli apkopojusi informāciju, lai šobrīd mēs ar tādu statistiku precīzu varētu dalīties, cik finansējumu ir saņēmušas reģionālās partijas pretstatā pret nacionālajām partijām un kuras saņem valsts budžeta finansējumu.

Es esmu atsaukusies iepriekš uz 2019. gada atzinumu, kur šī statistika tika iekļauta attiecībā uz to periodu un kur bija sagaidāmais rādītājs, ka tām partijām, kura saņem valsts budžeta finansējumu, ka tomēr šis nākotnes valsts budžeta finansējuma apjoms pret kopējo apjomu veidos apmēram 80 procentus. Tā tam vajadzētu būt. Bet precīzu statistiku, vēlreiz uzsvēršu, ka mēs, kā iestāde, neesam šobrīd apkopojusi.

E. Zelderis.

Tātad nav zināms, cik tad īsti ir šis ziedojumu saņemšanas diapazons un proporcijas, lai no tā izdarītu kaut kādus secinājumus, šobrīd mēs to nevaram. Varam tikai pieņemt, ka tos ziedojumus var saņemt, bet faktiski, kāda ir viņu nozīme, to mēs tagad nevaram pateikt.

Tomēr vēlreiz par tiem vēlēšanu rezultātiem... Tātad, “Mēs — Talsiem un novadam” piedalījāmies 2017. gadā, 2021. gadā vēlēšanās Talsu novada domes pašvaldības vēlēšanās, mēs tur arī esam norādījuši sūdzībā to statistiku un vispār Kurzemes apgabalā jau 2017. gadā bija redzams, kādu ietekmi... kādi nozīmīgi rezultāti ir reģionālo partiju labā — 40 procenti deputātu tiek ievēlēti, turpat simts no visiem... tātad tas jau ir vairāk kā 5 gadi atpakaļ... Jums nerodas sajūta, vai nav bijusi iniciatīva vai kaut kāda vēlme tomēr detalizētāk vērtēt šos riskus, ka jūs viņus atzīstat, ka viņi tomēr ir šeit... kā es sapratu, tie mērķi un viss, kas notiek... jums nelikās vajadzība tā kā vērtēt jau laicīgāk šo visu jeb jums tāda iniciatīva nebija. Nu, respektīvi, varbūt vēl precīzāk... jūs vēršāt Saeimā uzmanību uz to, ka ir šāds vēlēšanu atbalsts, šie deputāti, šie 40 procenti deputātu no reģionālajām partijām viņi lems par neskaitāmiem miljoniem budžeta izlietojumu, pieņems ārējos normatīvos aktus kā saistošos

noteikumus... tur ir visdažādākās funkcijas, kas ir deleģētas un tā tālāk... un jums neradās jautājums, ka tur visas šīs atkarības un tas viss arī varētu būt diezgan liels... ka tomēr ir jādomā, kā to visu... kā meklēt, vai tas viss ir samērīgi, vai adekvāti?

A. Laviņš.

Lūdzu, biroja pārstāvjiem sniegt refleksiju īsu es aicinātu... vai birojs ir saskatījis kādus riskus šajā pieteikuma iesniedzēju norādītajā it kā, viņuprāt, atšķirīgajā situācijā un vai ir veiktas kādas iniciatīvas?

A. Raituma.

Īsa biroja atbilde būs sekojoša, ka mēs vēršam tiesas uzmanību uz to apstākli, ka šis process pie valsts budžeta finansējuma ieviešanas ir ilgstošs un viņš nav bijis vienkāršs. Šis process jau ilgst no 2009. gada līdz ar koncepcijas pieņemšanu par valsts budžeta finansējumu.. kā izvērtējumu kopumā un... nevar attiecīgi šobrīd reflektēt un pateikt, kurā brīdī vajadzēja vai vajadzētu saskatīt kaut kādus riskus. Tie riski... viņi vērtēti tika... mūsu atbilde ir, ka nepārtraukti. Tāpēc mēs arī esam iekļāvuši šajā te Korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu plāna projektā 2021./2024. gadam šo punktu par izvērtējumu.

A. Laviņš.

Paldies.

A. Donskis.

Un ja vēl drīkst papildināt kolēģi... tad jautājumā par šiem te korupcijas riskiem pašvaldībā lemjot par šiem te daudzu miljonu projektiem un tā tālāk.... Tad jāatzīmē tas, ka pašvaldībām šo te darbību ierobežo citi ārējie normatīvie akti, kas ir Ministru kabineta noteikumi, likumi un tā tālāk. Tā kā tādā līmenī šī te zināmā mērā pašvaldību deputātu rīcības brīvība ir ierobežota.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinām, ja ir vēl jautājumi.

E. Zelderis.

Vēl viens jautājums man ir tāds par jūsu statistiku, vai jums tāda ir zināma... Kur vispār proporcionāli visvairāk pārkāpumu amatpersonām tiek konstatēti? Domēs? Pašvaldībās? Vislielākie korupcijas skandāli, es varu piebilst, ko mēs vērojam medijos, tad būtu tieši pašvaldībās, domēs... tas ir daudzu, daudzu gadu garumā gandrīz katrā pilsētā regulāri kāda pilsēta tur īpaši tiek uzsvērta skandālos, tiesvedības un tā tālāk... Kur tas īpatsvars ir? Vai tas ir vairāk tā kā tuvāk Ministru kabinetam, Saeimai šie riski, kur izpaužās tā korupcija? Vai, tieši pretēji, visvairāk šie procesi, administratīvie pārkāpumi ir pašvaldībās un domēs... domes deputātu darbā?

A. Donskis.

Ja mēs runājam par administratīvajiem pārkāpumiem... jūs domājat, ka administratīvie pārkāpumi... par likuma par interešu konfliktu novēršanu, ierobežošanu un aizliegumu pārkāpumiem... tad mums šādas refleksijas, ka tas vairāk būtu tā kā pašvaldību grēku lauciņš, nesaskatām. Tas ir vairāk vai mazāk līdzīgi. Teiksim, jo lielāka ir iestāde, jo, protams, ir lielākas iespējas kādai amatpersonai kaut kur kļūdīties un kādu no šiem te ierobežojumiem pārkāpt. Savukārt, par šiem te kriminālpārkāpumiem... šādu statistiku īsti nu nevaru šobrīd nosaukt, kurš būtu tas lauciņš, kur vairāk šie te kriminālie pārkāpumi tiktu konstatēti.

A. Laviņš.

Paldies.

E. Zelderis.

Tātad, nav tādas statistikas, lai varētu izdarīt kādus secinājumus.

Pēdējais jautājums. Birojs droši vien.. nu, jā, jūs jau minējāt, ka mēs esam vērsušies pie jums vairākkārt ar šo jautājumu vairāku gadu garumā. Un es te secinu, ka kādas iniciatīvas nav, manuprāt... tā ir zināma vilcināšanās... bet tas ir cits jautājums.

Bet man ir pēdējais jautājums tāds. Kad 2017. gadā mani ievēlēja par domes priekšsēdētāju no reģionālās partijas, pie visa tā, ko mēs esam runājuši par budžeta finansējumu, nekāda atbalsta, nekas... un tad bija epizode, kur tika izteikts kukuļa piedāvājums mēram apmēram nedēļu pēc ievēlēšanas un tātad es sapratu, ka es esmu spēlē lielajā... kā saka, amatpersonu, domes un politikas spēlē... Nu, un tad notika arī vērsšanās Korupcijas apkarošanas birojā, tur detalizēti tas publiski nav pausts, kas tur notika, bet tāds fakts ir konstatēts un birojs to zina un tas ir atzīts...

Man ir jautājums. Vai, jūsuprāt, valsts budžets tādā vai citādā veidā reģionālajām partijām, īpaši, kuru pārstāvji tiek ievēlēti domē un īpaši, ja vēl viņi tiek ievēlēti par domes priekšsēdētājiem, vai valsts budžeta finansējums tā kā tomēr nemazinātu šādus riskus saistībā ar korupcijas riskiem attiecībā uz konkrētām amatpersonām, kā domes deputātiem?

A. Raituma.

Mēs varēsim atbildēt uz šo jautājumu pēc detalizētāka izvērtējuma, kas ir ietverts šajā Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pasākumu plānā 2021./2024. gadam. Tāda ir mūsu atbilde.

A. Donskis.

Varbūt mazliet papildinot kolēģi...

A. Laviņš.

Paldies. Atbildi saņēmām.

Paldies, Zeldera kungs... lūdzu... jūsu jautājumi visi tika uzklauti un iespēju robežās ir atbildēti.

Vēl ir daži jautājumi tiesnešiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam un vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies. Man divi īsi jautājumi.

Uz manu iepriekš uzdoto jautājumu jūs arī atbildējāt, ka nesaskatāt pieteikuma iesniedzēju iespējamo tiesību aizskārumu tajā brīdī, kad notika vēlēšanas. Šodien ir 2022. gada 8. novembris, lietu skatām šobrīd. Politiskajām partijām nauda ir izmaksāta saistībā ar apstrīdēto normu jau pēc šī gada 1. janvāra.

Vai šobrīd jūs saskatāt, ka politiskās partijas būtu, iespējams, kādā nevienlīdzīgā situācijā? Paldies.

A. Raituma.

Mūsu atbilde ir tāda, ka mēs nesaskatām arī šobrīd, pie esošā regulējuma, ka ir kaut kāds būtisks aizskārumš. Jo likumdevējs ir izšķīries tieši par šādu te partiju un politisko organizāciju finansēšanas modeli, ar kuru tiek finansētas šīs nacionālā līmeņa politiskās partijas, kuras darbojas nacionālajā līmenī, sasniedzot arī šos mērķus... pilnīgi atšķirīgus, ja mēs salīdzinām ar reģionālā līmeņa politiskajām partijām.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Un otrs īsais jautājums. Tātad, apstrīdēta ir norma, kas nosaka, kāda ir valsts budžeta līdzekļu piešķiršanas kārtība un tātad, konkrēti, ka tas ir sasaistīts ar pašvaldību vēlēšanās iegūtajiem rezultātiem.

Vai patiesībā šo iespējamo... es saprotu, ka tas ir pieņēmums... vai patiesībā šo iespējamo aizskārumu nerada valsts budžeta finansējuma izlietošanas kārtība, kas ir noteikta likuma 7.4. pantā? Pieņemsim, ja būtu aizliegums šo saņemto valsts budžeta finansējumu izmantot pašvaldību vēlēšanās? Vai tas tad nenostādītu vienlīdzīgā situācijā? Paldies.

A. Raituma.

Godājamā tiesa! Šis ir ļoti labs jautājums, jo pie viņa mēs esam arī ekspertu darba grupas statusā vērsušies vairākkārt un analizējuši tās iespējas ierobežot šo valsts budžeta finansējuma līdzekļu novirzīšanu uz reģionālām kampaņām. Bet esam konstatējuši vairākkārt, ka nošķirt faktiski nav iespējams, tikai, ja mēs runātu varbūt par tādām lokālām izmaksām, kas notiek tieši attiecīgajā reģionā un kuras var nošķirt.

Pieņemsim, tā ir *outdoor* reklāma... tie ir kaut kādi bukleti, kas tiek izplatīti konkrētajā reģionā, kur ar to pavadzīmi vai rēķinu mēs varam identificēt, ka tas ir noticis attiecīgajā apgabalā. Bet arī reģionālās kampaņas ietvaros ir tādas lielākas politiskās partijas, kuras ir iesniegušas savus kandidātu sarakstus vairākos apgabalos, viņām ir ļoti daudz tās izmaksas, kas notiek tādā nacionālā līmenī un kur viņas nav... kuras nav iespējams nošķirt attiecīgi uz katru šo apgabalu. Pieņemsim, radio reklāma, TV reklāma... attiecīgi internets, kas absolūti nav gandrīz nošķirams... kaut kādus mēs varam izraustīt gadījumus un identificēt kā lokālus, bet absolūti nav iespējams pateikt viennozīmīgi un taisnīgi, ka šīs ir tās izmaksas, kuras attiecas tikai uz konkrēto reģionu. Tāpēc likumdevējs ir pieturējies pie tā principa, ka neierobežo piešķirtās valsts budžeta naudas novirzīšanu arī uz reģionālām kampaņām, nenosakot nekādus ierobežojumus.

G. Kusiņš.

Paldies par jūsu atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvjiem?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, man būs jautājums.

Sakiet, lūdzu, savā rakstveida viedoklī Satversmes tiesai jūs runājāt par politisko partiju finansēšanas modeļa ietekmi uz augstākā līmeņa politisko korupciju. Šobrīd es gribētu noskaidrot un mans jautājums būt tāds: ko Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs saprot ar jēdzienu “augstākā līmeņa politiskā korupcija” un kā tā atšķiras no citiem korupcijas gadījumiem?

A. Donskis.

Runājot par vēstulē minēto augstākā līmeņa korupciju, mēs saprotam kā augstākā līmeņa amatpersonas un augstākā līmeņa šī te koleģiālās lēmēj institūcijas. Un tā atšķirība būtu tāda, ka šīm te augstākā līmeņa amatpersonām un koleģiālajām lēmēj institūcijām ir lielāka ietekme uz visu valsts pārvaldi un tautsaimniecību kopumā.

S. Bērtaitis.

Pēdējais jautājums. Vai pašvaldību reģionālajā līmenī pastāv augstākā līmeņa politiskās korupcijas riski?

A. Donskis.

Es teiktu, ka nē, jo pašvaldībā... nu, ja mēs tā gradējam valsts pārvaldē šīs te amatpersonas un koleģiālās lēmēj institūcijas, tad nu pašvaldības nebūtu tas augstākais līmenis.

S. Bērtaitis.

Paldies. Nebūs vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Paldies Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvjiem par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Un arī paldies par dalību tiesas sēdē. Jūs varat šobrīd atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei. Novēlēšu jums jauku dienu! Visu labu!

A. Raituma.

Paldies. Uz redzēšanos!

A. Laviņš.

Turpinām tiesas sēdi.

Kā nākamā pieaicinātā persona tiek uzaicināta biedrības Sabiedriskās politikas centrs "Providus" vadošā pētniece Iveta Kažokas kundze.

Vai personas apliecinātie dokumenti ir pārbaudīti?

A. Ziemele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Kažokas kundze! Lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai. Lūdzu!

I. Kažoka.

Godātā tiesa! Paldies par iespēju sniegt savu viedokli.

Lai neatstāstītu visu, kas jums droši vien ir priekšā uzrakstīts, gribēju vienkārši salikt dažus akcentus un varbūt kaut ko papildināt tajā, ko biju uzrakstījusi februārī laikam...

Tātad, ja mēs skatāmies uz šo situāciju kopumā, proti, 2019. gada grozījumi tajā, kā tiek piešķirts valsts finansējums partijām un tā ietekme uz vietējo demokrātiju, es teiktu, ka noteikti ir problēma un es noraksturošu to problēmu ar trim argumentiem.

Problēma — kur, problēma — ar vismaz trim Satversmes pantiem, proti, jau pieminēto 91. pantu, diskriminācijas pantu, 101. pantu, tā kā tiesībām piedalīties pašvaldības un valsts darbā, 1. pantu, proti, visu, ko mūsdienu demokrātijā saprot ar

tiesībām kandidēt vēlēšanās, kas izriet gan no ANO Vispārējas cilvēktiesību deklarācijas un arī no mūsu pašu Satversmes.

Kāpēc es saskatu problēmas visā tajā reformā... partiju finansēšanas reformā... kontekstā ar šiem trim Satversmes pantiem.

Trīs novērojumi. Novērojums numur viens ir, ka tā valsts finansējuma reforma mums sadūrās ar pašvaldību vēlēšanu sistēmu, kas starptautiskā mērogā ir ļoti netipiska. Proti, es nezinu nevienu citu valsti, iespējams, ka tādas ir, bet es nekad neesmu tādas redzējusi, kur tikai politiskajām partijām ir iespēja piedalīties pašvaldību vēlēšanās. Parasti arī vēlētajū apvienībām un individuālajiem kandidātiem ir šāda iespēja, nenesot tam līdzīgu tādu smagnēju politiskās partijas formu. Tad, kad mēs kā politologi runājam par reģionālajām partijām, mēs parasti domājam nevis šādu pavisam lokāla līmeņa aktīvo iedzīvotāju apvienības, bet drīzāk, nu, reģionus, kā mēs to saprotam Francijā vai Vācijā, Lielbritānijā vai Amerikā, kur, protams, tas izmērs ir nesalīdzināms ar to, kas ir Latvijā. Latvijā arī pavisam lokāla līmeņa aktīvistiem ir obligāti jāapvienojas partijās, lai viņiem vispār būtu iespēja piedalīties vēlēšanās. Un Latvijā, atšķirībā arī no daudzām valstīm, nodibināt partiju nav vienkārši pat nacionālā līmenī. Šis 200 biedru kritērijs ir smags pat arī nacionālā līmeņa partijām, kuras ne vienmēr spēj pat to pārvarēt savā ceļā uz 500 biedriem, kas šobrīd ir priekšnoteikums, lai startētu Saeimas vēlēšanās. Līdz ar to... nu, mums ir jāsaprot, ka šis valsts finansējuma palielinājums Saeimā pārstāvētajām partijām saskaras ar situāciju, kur lokālā līmeņa aktīvistiem nav cita veida, kā piedalīties pašvaldību vēlēšanās, kā tikai ar kādas partijas starpniecību, konkurējot pret citām partijām, kuras saņem arī valsts finansējumu. Tas ir būtiski savādāk, nekā tas parasti ir citās valstīs.

Otrs arguments ir par to, kas vispār saņem valsts finansējumu pēc šīs reformas. Tas ir atrunāts skaidrāk, nekā tas bija pirmajos valsts finansējuma piešķiršanas gados.

Un, lai šo problēmu raksturotu, es atļaušos paskatīties uz pieteicēja vēlēšanu novadu... proti, Talsu novads... 2021. gads... Un tas, ko es redzu no Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapas, ka kandidē 8 partijas vai 8 saraksti precīzāk. Ar 4 sarakstiem Satversmes tiesa jau ir, man šķiet, ka plus-mīnus tikusi skaidrībā, izjautājusi dažādus ekspertus no institūcijām, Saeimas pārstāvjus par to, vai "Mēs — Talsiem un novadam" ir ar tām vienlīdzīgā situācijā vai nē. Kas ir šie četri viennozīmīgie saraksti? Tā ir partija "KPV LV", tā ir "Jaunā Konservatīvā partija", tā ir "Jaunā Vienotība" un tā ir Nacionālā apvienība "Visu Latvijai/Tēvzemei un brīvībai LNNK". Šie ir saraksti, kas ir tie paši saraksti, kas piedalījās Saeimas vēlēšanās 2018. gadā un tāpēc saņem valsts finansējumu. Vēlētāji ir nobalsojuši par partijas programmu, par konkrētu deputātu sarakstu un, pamatojoties uz to, šie saraksti ir saņēmuši valsts finansējumu. Tā ir viena grupa ar partijām, kas ir jāsalīdzina ar "Mēs — Talsiem un novadam", lai saprastu, kā šī valsts finansēšanas sistēma un ko ir ietekmējusi.

Ir vēl divas partiju kategorijas, kurām es aicinu tiesu pievērst uzmanību. Tātad, ko mēs redzam? Mēs redzam Latvijas Zaļo partiju un mēs redzam Latvijas Zemnieku savienību, kā divas atšķirīgas partijas, kurā katra var rēķināties ar valsts finansējumu sava biroja izmaksām, savas aģitācijas veikšanai. Un te ir moments. Vēlētājs nevienā mirklī nav balsojis par Zaļo partiju vai Latvijas Zemnieku savienību, viņš ir balsojis par vēlēšanu tā kā tādu juridiski atsevišķu personu, kas saucās “Zaļo un Zemnieku savienība”, kurai bija maza, īsa programma, savs tā kā tas kandidātu saraksts un Latvijas likumdevēja izstrādātās normas vienkārši atļāva šai juridiskajai personai saņemt valsts finansējumu pārdalīt starp saviem... tā kā sevis veidojošajiem sarakstiem, kuri šajā konkrētajā novadā konkurēja viens pret otru. Tā kā vēlētājs ir nobalsojis par vienu programmu, šeit mēs redzam, ka no tā ir izveidojušās divas partijas, kas konkurē viena pret otru. Ja argumentācija attiecībā uz valsts finansējuma piešķiršanu bija par partiju konsolidāciju, tad mēs redzam... droši vien, ka tas efekts nav gluži tāds, kāds ir bijis iecerēts, lai gan tas ir ļoti strīdīgi, cik lielā mērā partiju konsolidācija bija iemesls tam, kāpēc tika palielināts valsts finansējums partijām.

Un tad ir trešā partiju grupa, kurai es aicinu pievērst tiesas uzmanību. Šajā konkrētajā gadījumā Talsos tas ir tikai viens gadījums, bet Latvijā tādu bija ļoti daudz, proti, “Talsu novada attīstībai” vietējā partija startēja kopā ar “Latvijas attīstībai”. Arī šis saraksts principā var rēķināties ar valsts finansējumu partijām. Kāpēc? Neviena no šīm partijām pati par sevi nav startējusi Saeimas vēlēšanās, ir startējusi apvienība “Attīstībai/Par!”, kur “Latvijas attīstībai” ir viens no trim tādiem komponentiem, sauksim to tā. Un vietējā partija “Talsu novada attīstībai” kaut kādu iemeslu dēļ ir nolēmusi startēt kopā ar šo “Latvijas attīstībai” un likums nav uzlicis nekādus šķēršļus “Latvijas attīstībai” finansēt šo kopīgo kampaņu, proti, maks, iespējams, ir pie “Latvijas attīstībai” un tad “Talsu novada attīstībai” vienkārši startēja šajās vēlēšanās. Līdz ar to tā ir trešā partiju grupa, iepretim kurām vajadzētu paskatīties, vai šai pilnīgi vietējai partijai “Mēs — Talsiem un novadam” ir vienlīdzīga situācija vai nav.

Tātad, tas bija tas otrais apsvērumu bloks, kādēļ es uzskatu, ka šeit ir problēma ar vietējo demokrātiju tiem aktīvistiem, kas nevēlās šādā veidā startēt vietējās vēlēšanās.

Un trešais apsvērumu bloks, par ko es aicinātu tiesai pievērst uzmanību, ir par to, kādā procesā šī reforma ir tikusi veikta un cik lielā mērā vispār tie jautājumi par ietekmi uz vietējo demokrātiju ir vai nav tikuši izsvērti.

Ja es skatos uz 2021. gada vēlēšanu rezultātiem, es atradu ļoti maz partiju, kas spēj startēt vēlēšanās, nu, tādā pilnīgi lokālā līmenī, ar savu sarakstu. Principā vai nu startē šajās dažādajās vēlēšanās tās lielās partijas, kas saņem valsts finansējumu, vai arī vispār darbojas nacionālajā līmenī, vai arī šīm mazajām, lokālajām partijām ir jāveido šādas divvainas apvienības, kā mēs te redzam Talsu novadā, kur “Talsu novada attīstībai” startē kopā ar “Latvijas attīstībai”, kas vispār vēlētājiem ir grūti izskaidrojami

un kas nerada sajūtu par to, kurš tad ko tādos gadījumos vispār atbild par to kopīgi izvirzīto programmu un kāpēc šāda veida apvienībām arī viņu aģitācijas kampaņu vismaz daļēji finansē valsts.

Tas, ko es redzu, ir, ka šādu lokālā līmeņa aktīvistu grupu, vienalga, vai tas ir caur partijas formātu vai vēlētāju apvienības formātu, kas nu vairs nav iespējams, ir kļuvis ļoti, ļoti maz. Kāpēc mani tas satrauc? Tāpēc, ka es skatos uz vēlēšanu apmeklētības rezultātiem, kas tajās 2021. gada vēlēšanās ir bijusi rekordzema apmeklētība — 34 procenti no vēlētajiem ir piedalījušies pašvaldību vēlēšanās. Un šeit ir viena tāda tendence, ko arī ir diezgan grūti dažkārt pamanīt, skatoties tādā lielā bildē. Proti, ja mēs skatāmies uz iepriekšējo pašvaldību vēlēšanu aktivitāti, mēs redzam, ka aktivitātes rekordi parasti bija tajos mazajos novadiņos ar 1000–2000 iedzīvotājiem, kur bija iespēja tiem vietējiem aktīvistiem sanākt kopā, izveidot savu vēlētāju apvienību un skatoties uz to, kā vēlētaji uz to reaģēja, ir skaidrs, ka ne tikai šiem cilvēkiem bija iespēja realizēt savas konstitucionālās tiesības piedalīties vēlēšanās, bet arī no vēlētāju puses par šādām vēlēšanām ir bijusi diezgan liela interese. Tāda interese, ko mēs vairs neredzējam pagājušajā gadā.

Un tas, ko es vēlos lūgt tiesu apsvērt, ir... skatoties no labas likumdošanas procesa vai cita juridiskas piesaistes viedokļa, cik lielā mērā tas, ka šāda veida argumentācija un ietekme vispār netika modelēta tajā brīdī, kad tika pieņemti šie ļoti augstie valsts finansējuma palielinājumi, nu... cik lielā mērā tas ir uzskatāms par... vai nav uzskatāms par šķērslī... par tādu kā diskreditējošu argumentu vispār tai kopīgajai reformai attiecībā uz to argumentāciju par vēlmi konsolidēt partijas un vienlaikus arī stiprināt demokrātiju Latvijā.

Tā kā, lūk, šie trīs argumenti, kas, man šķiet, visi kopumā norāda, kāpēc es saskatu problēmu vietēja līmeņa demokrātijā šobrīd Latvijā. Es redzu, ka tur ir sasaiste ne tikai ar valsts finansējuma reformu, bet arī ar veidu, kādā vispār ir ļauts piedalīties pašvaldību vēlēšanās, bet Saeima nav mainījusi veidu, kādā ir iespējams piedalīties pašvaldību vēlēšanās, lai gan Valsts prezidents to bija piedāvājis, gan “Providus”... mana organizācija to bija piedāvājusi tajā brīdī, kad gāja administratīvi teritoriālā reforma. Līdz ar to šobrīd tas pieņēmums ir tāds, ka vietējā līmenī var startēt tikai caur partiju, nav cita veida. Kā jau es teicu, partiju izveidot ir dārgi un tie konkurences apstākļi šāda vietējā līmeņa aktīvistiem nav taisnīgi, it sevišķi tāpēc, ka viņiem pretī ar to valsts finansējumu var rēķināties ne tikai tās partijas, par kuru programmām vēlētajs ir nobalsojis, bet arī vēl dažādas citas dīvainas kombinācijas.

Paldies.

A. Laviņš

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā, paldies par jūsu atbildēm gan šodien, gan arī rakstiski.

Pozīcija ir ļoti skaidra un, protams, ir arī redzams, ka jūs paužat arī šaubas vai... nu, teiksim... tādu salīdzinoši negatīvu nostāju par to, kāda ir pati pašvaldību vēlēšanu sistēma kopumā, gan arī par finansējumu, kas ir izveidots kopumā, ņemot arī pamatbāzes finansējumu, gan attiecīgi atsevišķi par pozīcijām, kā tas ir pēdējos attiecīgajos grozījumos, par ko mēs šodien runājam.

Bet saki, lūdzu... zinot jūsu pieredzi pētniecībā... kāds ir citu valstu regulējums? Vai ir kaut kur citādāks, kur tiešām šīm te lokālajām pašvaldībām tiek pievērsta valstiska līmeņa uzmanība un finansējums arīdzan atkarībā... nu, dažādās, protams, variācijās... pastāv. Paldies.

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu. Divi momenti, ko es gribētu pateikt.

Pirmais ir tāds, ka ir ļoti grūti salīdzināt Latvijas sistēmu ar citu valstu sistēmām tā iemesla dēļ, ka citas valstis netaisa partiju monopoli bieži vien pat uz parlamenta vēlēšanām, kur nu vēl uz pašvaldību vēlēšanām. Vienkārši viņiem nerodas tāda problēma, jo tur vietējiem aktīvistiem nu principā pietiek savākt dažus parakstus, izveidot kaut kādu ļoti vienkāršu formu, kā viņi startē vēlēšanās. Jā, viņiem pretī bieži vien ir arī valsts līmeņa partijas, kas saņem to valsts finansējumu, bet nu tas šķērslis nav tik milzīgs. Līdz ar to tie salīdzinājumi ir sarežģīti.

Otrs aspekts, ko es gribētu šajā sakarā pateikt ir, ka tradicionāli attiecībā uz valsts finansējumu tas tiek piešķirts nacionālā līmeņa partijām. Tas tiešām tā ir, ka tiek piešķirts par rezultātu parlamenta vēlēšanās, vienalga, vai tur kritērijs ir tāds, ka ir iekļūts parlamentā vai ir savākts kāds noteikts procentu skaits ar balsīm, bet vienlaikus ir arī izņēmumi. Viņi ir reti, bet viņi ir. Teiksim, es vēlētos pievērst uzmanību Dānijas sistēmai, kur Dānijā ir iespēja saņemt valsts finansējumu par katru balsi, ne tikai, ja tā balss ir saņemta parlamenta vēlēšanās, bet, ja es pareizi lasu Eiropas Parlamenta 2021. gada pētījumu, tad arī par to, ja kāda partija ir dabūjusi 500 balsis visnesenākajās reģionālās padomes vēlēšanās, tad arī par to ir iespējams saņemt... nu te Dānijas kronās... kaut kādu summu par katru balsi. Es teikšu, ka tā ir netipiska sistēma, bet veidojot valsts finansējuma sistēmu savā valstī aktīvajām partijām, protams, ka katras valsts likumdevējs cenšas rēķināties ar to, tieši kā darbojas viņu vietējā un nacionālā līmeņa demokrātija un tās metodes, regulēšanas metodes un atbalstīšanas metodes izvēlas atbilstoši tam, kas tajā sabiedrībā ir nepieciešams.

I. Kucina.

Paldies par jūsu atbildi.

Vēl nedaudz... jūs minējāt, ka... jā... procesā, kad norma tika gan izstrādāta, gan laika gaitā precizēta, gan arī rezultātā pieņemta... iespējams, ir saskatāmi kādi likumdošanas principa pārkāpumi.

Sakiet, lūdzu, vai jūs pati bijāt aicināta izteikt savu viedokli, savu redzējumu par izstrādāto regulējumu tieši Saeimas procesā... diskusiju procesā? Paldies.

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu.

Es mēģinu saprast, kā uz viņu atbildēt koncentrēti.

“Providus” un es personīgi ar partiju regulēšanas jautājumiem strādājam jau ļoti ilgi, noteikti vairāk kā 15 gadus. Es esmu bijusi gan klāt un palīdzējusi izstrādāt gan pirmo šo Ministru kabineta atzinumu Saeimai par to, kā vispār var ieviest valsts finansējumu 2009. gadā. Es arī palīdzēju izstrādāt atzinumu... tā bija koncepcija, es atvainojos... atzinumu Ministru kabinetam Saeimai, ja es pareizi atceros, 2017. gadā, bet e varu kļūdīties, uz kā pamata it kā notika 2019. gada reforma. 2019. gada reforma notika lielākoties pēc Valsts prezidenta ierosinājuma... Un mani aicināja piedalīties tajā brīdī, kad Saeimas partijas, Saeimā pārstāvētās partijas jau plus mīnus bija nolēmušas, kā viņas to sistēmu izveidos. Man bija iespēja izteikties Saeimas Budžeta komisijā tajā brīdī, kad budžeta grozījumos... Budžeta likumā šis jautājums tika iekļauts. Es attiecīgajā Saeimas komisijas sēdē paudu bažas par to, ko šis te regulējums var izdarīt uz vietējā līmeņa demokrātiju un arī izteicu šaubas par tām lielajām atkāpēm, ko Saeimā pārstāvētās partijas bija izdarījušas salīdzinājumā ar to, ko Ministru kabinets savulaik bija piedāvājis. Tā kā... jā... man ir bijusi iespēja iesaistīties šajā darbā.

I. Kucina.

Ja. Paldies.

A. Laviņš.

Vārds jautājumiem tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, Paldies, Kažokas kundze, par jūsu stāstīto un izklāstīto.

Klausoties jūs, man radās jautājums, proti, nu, mēs zinām, ka valstij, protams, ir liela rīcības brīvība, izvēloties politisko partiju finansēšanas modeli. Jūs arī izklāstījāt, kādas ir iespējas citās valstīs salīdzinošajās tiesībās. Un mēs arī zinām, ka nauda ir tik, cik ir. Un, ņemot vērā arī, ka jūs bijāt klāt šo normatīvo aktu izstrādē un arī politiski aktīva esat bijusi visu laiku, sakiet, lūdzu, kāds ir, jūsuprāt, mērķis, likumdevēja mērķis, kāds ir bijis... redzot, ka šīs reģionālās partijas tomēr tiek atbalstītas un jūs arī izstāstījāt, sniedzot šos te ilustratīvos piemērus, kas notiek vietējās pašvaldību vēlēšanās... kāds tad ir tas mērķis bijis tam, ka tomēr likumdevējs ir atteicies

finansēt šādas te reģionālās politiskās partijas. Vai tā ir politiskā plurālisma izslēgšana vai tam ir kādi citi mērķi... vai, gluži pretēji... veicināt politisko plurālismu šādā veidā? Paldies.

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu. Mans vērtējums ir tāds, ka likumdevējam nebija laika padomāt par šīm lokālā līmeņa partijām, izņemot kontekstā ar vienu citu jautājumu, par kuru likumdevējs domāja pašā pēdējā brīdī, saprotot, ka nekā savādāk šis regulējums vispār nebūs pielietojams, proti, kā to attiecināt uz partiju apvienībām. Tajā brīdī, kad tika izstrādāti Ministru kabineta noteikumi, kas ievieš šo likumu attiecībā uz finansējuma tērēšanas vajadzībām, Ministru kabinets un Saeimā pārstāvētās partijas domāja par to, cik lielā mērā, teiksim, tas finansējums, kas ir piešķirts kādai partijai vai partiju apvienībai, drīkst vai nedrīkst tikt tērēts it sevišķi vietējā līmenī, bet arī Saeimas vēlēšanās tad, ja tās partijas vai apvienības situācijā kaut kas pamainījies. Teiksim, uz 2018. gada vēlēšanām ir piedalījies viena apvienība, tad pa vidam kāds ir aizgājis prom, kāda cita partija ir pievienojusies un 2022. gadā mēs jau redzam citu apvienību. Vai pašvaldību vēlēšanās, kur mums likums ļauj tā kā veidot nu ļoti dažādas partiju apvienības, kurām pat nav vajadzīga tā juridiskā personība, cik lielā mērā drīkst vai nedrīkst tādā gadījumā tērēt šo valsts finansējuma naudu, nu, teiksim, šāda veida apvienību darbības finansēšanā.

Godīgi sakot, es nezinu, pēc kādiem principiem likumdevējs vadījās, nosakot to pēdējo versiju Ministru kabineta noteikumiem, kas pateica, ka uz pašvaldību vēlēšanām tad drīkst tērēt valsts finansējumu arī tādos gadījumos, kad kāda partija, kas ir bijusi daļa no apvienības, kas ir saņēmusi valsts finansējumu, startēt kopā, teiksim, ar vienu vai divām, vai trim kaut kādām citām partijām, no kurām arī dažas var saņemt valsts finansējumu, dažas var arī nesaņemt valsts finansējumu. Ja es pareizi saprotu, tas bija tīrs politisks kompromiss, jo valdībā bija pārstāvētas partiju apvienības, kas vēlējās sev saglabāt šāda veida elastību, ejot uz pašvaldību vēlēšanām.

Līdz ar to tā doma... tā piedomāšana par to, ko tas dara vietējā līmeņa demokrātijai, manā vērtējumā bija... ja vispār bija, tad tai bija pavisam niecīga loma salīdzinājumā ar apsvērumiem par to, kā būtu ērtāk tajā brīdī valdībā un Saeimā pārstāvētajām partiju apvienībām.

A. Rodiņa.

Paldies. Man vēl viens jautājums.

Sakiet, lūdzu, kā jums šķiet... vai valstī vajadzētu veicināt šādu te reģionālu politisko partiju attīstību? Vai tomēr virzīties uz tādu lielu, spēcīgu politisko partiju atbalstīšanu un attīstību? Paldies.

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu. Ja es domāju par to, kā vajadzētu būt ideālajā pasaulē, tad... piedošanu Edgaram Zelderim, bet man šķiet, ka tādām lokāla līmeņa partijām nebūtu jāeksistē. Proti, vietējiem aktīvistiem būtu jābūt iespējai brīvi izveidot to savu vēlētāju apvienību, un nestiepjot līdzī to 200 biedru nosacījumus... visas tās grāmatvedības prasības un tamlīdzīgi, bet vienkārši startēt vēlēšanās.

Kā jau es teicu, mūsu sistēma ir ļoti netipiska. Un to, ka viņa ir netipiska un Saeima ir apstiprinājusi, ka viņa vēlas šo netipisko sistēmu saglabāt, ka tai partijai vienkārši ir jābūt, lai tas vietējais aktīvists varētu startēt vēlēšanās, tad šāda veida partijām manā izpratnē būtu jāsaņem atbalsts. Tā kā reālajā pasaulē esmu par to, lai šāda veida partijas saņemtu atbalstu.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Cienījamie lietas dalībnieki! Vēršu uzmanību, ka mēs esam strādājuši no pulksten 10 bez pārtraukuma, tāpēc šajā brīdī... Kažokas kundze... tiesa izsludinās pārtraukumu līdz pulksten 13.45.

13.45 turpināsim tiesas sēdi un turpināsim ar tiesnešu jautājumiem jums un tad dosim arī iespēju lietas dalībniekiem jums uzdot jautājumus.

Izsludīnu pārtraukumu līdz pulksten 13.45.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Kažokas kundze, mēs aicinām jūs pie tiesas tribīnītes. Lūdzu, turpināsim no tās vietas, kur tiesas sēdē tika izsludināts pārtraukums un tiesnešiem ir jautājumi.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jaurītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Sveicināti!

Tātad tas, ko es gribu jums vaicāt. Mums ir lieta nevis par to, ka vajadzētu... nu, respektīvi, tā norma nosaka, ka tas finansējums tiek maksāts konkurentiem, kādiem citiem, nevis tai partijai, kas pie mums ir atnākusi kā pieteicēja. Un tad, kā, jūsuprāt... nu, es saprotu, ka jūs vispār uzskatāt, ka nevajadzētu būt partijām reģionos, bet nu viņas ir. Un tad kā, jūsuprāt, no jūsu tā zināšanu viedokļa, būtu... kurš ir mazāks ļaunums... tas, ka tām partijām nevienai tad partijai nemaksātu, kas tā kā piedalās reģionos vai nu

tad paliek tā, kā ir, ka tomēr tām, kas tad pārstāv tās lielās partijas, kuras ir tātad arī piedalījušās Saeimā un saņēmušas tos 2 procentus, ka tām tomēr maksā. Paldies.

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu.

Tāda ļoti grūti izšķirama dilemma. Ja mēs tur tiešām saredzam dilemmu... proti, tikai divus risinājumus. No vienas puses es uzskatu, ka mūsdienu demokrātijās nevar nebūt atbalsts valsts finansējuma formā partijām. Līdz ar to es varbūt esmu nedaudz citos ieskatos nekā...

J. Briede.

Es laikam nepareizi.... Es varbūt precizēšu, es ļoti, ļoti atvainojos...

Tas, ko es gribēju teikt... ka nevis... nemaksā tikai attiecībā... respektīvi, tikai attiecībā par tām balsīm, kas ir iegūtas tajās vēlēšanās... respektīvi, tajās pašvaldību vēlēšanās. Nu, es runāju tieši par to normu, kas nosaka, ka par katru to balsi, kas iegūta pašvaldību vēlēšanās, tad maksā. Tikai tik tālu... paldies.

I. Kažoka.

Nu, redziet, man ir ļoti grūti šo normu atraut no visām pārējām valsts finansējuma regulējošajām normām tāpēc, ka viņa tapa kā daļa no komplekta. Vienlaikus tas, kas tur bija īpatnēji, ka šī konkrētā sastāvdaļa, proti, papildus finansējumam par pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās saņemtajām balsīm, bija Valsts prezidenta ieteikums un līdz ar to tas nebija kaut kāds tāds variants, kas tika dziļāk analizēts Ministru kabinetā tajā brīdī, kad vajadzēja pieņemt šo atzinumu un šajā procesā tad iesaistījies arī es...

Manā uztverē šīs papildu balsis... papildu eiro, papildu nauda par balsīm pašvaldībām ir tāds tīri mehānisks... tā kā papildu finansējuma piešķiršanas rīks... Viņš nebalstās nekādos apsvērumos par to, teiksim, kāpēc pašvaldību vēlēšanās iegūta balss ir savādākā vērtē nekā, teiksim, Saeimas vēlēšanās iegūta balss. Viņš nebalstās apsvērumos par to, kādas ir reālās partijas vajadzības. Pēc būtības tas, kā tapa šī partiju finansēšanas reforma, bija, ka atskaites punkts bija nevis apsvērumi par to, kādā veidā stiprināt Latvijas demokrātiju un partijas, bet drīzāk tas atskaites punkts bija atziņa, ka Lietuvā un Igaunijā partijas saņem fiksētu summu un tad tā brīža valdošā koalīcija domāja, kā analogu summu vislabāk sadalīt starp Latvijas partijām. Un līdz ar to viņa mainīja to koncepciju, kas bija iepriekš izstrādāta un kas paredzēja citus valsts finansējuma piešķiršanas principus, paņemot no tā dažus elementus un šo to pieliekot klāt. Viņa paņēma to elementu par to, ka eksistē kaut kāds bāzes finansējums partijām, gan atraujot šo bāzes finansējumu no reālajiem aprēķiniem par partijas vajadzībām, vienkārši pasakot, ka būs 100 tūkstoši eiro. Apaļa summa. Nu vienkārši 100 tūkstoši eiro. Citi apsvērumi, izņemot apaļa summa, man nav zināmi.

Tad viņi paņēma to elementu, ka par katru balsi ir vajadzīgs atalgot attiecīgo partiju ar konkrētu eiro summu un tā, lai aptuveni tā kopsumma nu jau sāktu pietuvoties tam valsts finansējuma apjomam, ko saņem Lietuvas un Igaunijas partijas. Un tad Valsts prezidents uzstāja, lai ir vēl viens elements, un tas elements ir, ka partijām ir jābūt motivācijai piedalīties arī pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tāpēc neliela summa, kuras apjomu es nevaru izskaidrot, jo tas bija tīri partiju pašu vienošanās, tika piešķirta arī partijām par dalību pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Līdz ar to manā izpratnē kaut kāda ļoti patstāvīga vērtība šai konkrētajai summai īsti nav. Viņa ir... no vienas puses, nu, tāds kā motivators šīm partijām tomēr piedalīties pašvaldību vēlēšanās, bet no otras puses vienkārši arī vēl viens papildu naudas avots, kas ļauj kopumā tai partiju finansējumam pietuvoties tam, kas tiek piešķirts Lietuvas un Igaunijas politiskajām partijām.

Līdz ar to, kā jau jūs redzat no tās manas argumentācijas, doma par vietējo demokrātiju un cik lielā mērā šāda veida summu var attiecināt arī uz vietējā līmeņa partijām, vispār nebija uz radara.

Kas būtu sliktāk? Atteikt esošajām partijām, kas šobrīd šīs piemaksas pie viņu valsts finansējuma par dalību pašvaldību vēlēšanās vai noņemt to nost godīguma vārdā? Es teiktu, ka man abi šie varianti nepatīk, jo viņi fundamentāli neko nemaina. Pat ja šis salīdzinoši nelielais finansējums tai nacionālā līmeņa partijai tiks noņemts nost, šā vai tā saglabājas visas tās pašas problēmas ar valsts finansējumu, ko tā saņem un var pārdalīt arī citām partijām, kuras jau minēju savā tajā uzstāšanās runā un kas ir aprakstītas manā viedoklī Satversmes tiesai.

Vienlaikus... un tas, protams, ka samazinātu attiecīgajai nacionālā līmeņa partijai vai partiju apvienībai tā kā pieejamā valsts finansējuma kopapjomu. Un tādā ziņā es nezinu, vai tas būtu labi vai slikti, jo, kā KNAB pārstāvji jau teica, ka mēs neesam veikuši ne viņi, ne arī nevalstiskās organizācijas kaut kādu izvērtējumu par to, kā šis valsts finansējums reāli darbojas un ko tas ietekmē vai ko tas neietekmē.

Es nezinu, vai, teiksim, lokālā līmeņa partijām, ja viņām tiktu piešķirts analogisks finansējums par dalību pašvaldību vēlēšanās, kā nacionālā līmeņa partijām, ar šo finansējumu būtu pietiekami, lai atsvērtu tās problēmas, par kurām es runāju, proti, ka viņām ir jāuztur tā ļoti dārgā partijas forma ar 200 biedriem, grāmatvedība un kaut kādām aģitācijas izmaksām un es neesmu rēķinājusi, vai viņiem vispār šāda veida finansējums, kas varētu būt... es tagad ļoti improvizēju, jo es neesmu rēķinājusi, uz vienu partiju... nu, tiešām man šķiet, ka diez vai nu lielāks kā tūkstotis eiro... vai tas būtu ļoti palīdzīgi vai nē. Tur būtu vajadzīgi īpaša kaut kāda izpēte par to, kādas ir šo partiju reālās finansēšanas vajadzības.

J. Briede.

Labi. Paldies.

Tad vēl šeit mēs runājam... un jūs arī patiesībā minējāt, ka tāpat tas mērķis bija panākt to, lai tās lielās partijas tomēr ietu uz tām reģionālajām vēlēšanām. Bet vai nevar sanākt tā, ka tās lielās partijas... viņām nemaz neinteresē tie reģioni, bet viņām tomēr interesē tas tūkstotis un ka viņas tad vienkārši piedalās tajās reģionu vēlēšanās... ne jau par iegūtajām vietām pašvaldībās viņas saņem to finansējumu... bet par iegūtu balsi. Un vai tas nevarētu sekmēt to, ka patiesībā, lai vienkārši iegūtu papildu finansējumu, tad nu viņas piedalās, bet tā nav tā vēlme.

I. Kažoka.

Teorētiski ir iespējamās divas motivācijas, kas var arī sadzīvot vienā un tajā pašā partijā. Viena motivācija ir tāda, kā jūs tikko aprakstījāt un nūdien tā bija, ka diezgan daudzas partijas piedalījās visur, visās pašvaldību vēlēšanās, neatkarīgi no tā, vai viņām bija kaut kādas izredzes pārvarēt 5 procentu barjeru vai nē. Un, kā mēs arī redzam no vēlēšanu apmeklētības, tas vien, ka kāda partija piedalās, vēl nenozīmē, ka vēlētāji, teiksim, ir gatavi par to balsot vai vispār atnākt uz vēlēšanām. Tā ir viena veida motivācija.

Bet ir arī pretēja motivācija, par kuru man lika aizdomāties dažu partiju izvēle un šajās pašvaldību vēlēšanās startēt kombinācijās ar citām partijām. Un par šādu scenāriju gan Ministru kabineta noteikumos ir diezgan skaidri atrunāts, ka viņi papildu finansējumu nesaņem. Nu, tas bija diezgan principiāls arī "Providus:" ieteikums, kuram, man nezināmu iemeslu pēc šim ieteikumam tā kā koalīcijas vairākums piekrita, ka tajā gadījumā, ja kāda partija startē kopā ar citu partiju pašvaldību vēlēšanās vai Eiropas Parlamenta vēlēšanās, teiksim, citas partiju apvienības sastāvā... tad par šāda veida dalību attiecīgais saraksts, kas ir piedalījies Saeimas vēlēšanās un tāpēc saņēmis valsts finansējumu, papildu finansējumu nesaņem. Un es teiktu, ka diezgan daudzas partijas par spīti tam, ka viņas zināja, ka viņas šajās pašvaldību vēlēšanās nesaņems tādā gadījumā šo papildu finansējumu par pašvaldībās iegūtajām balsīm, tomēr izvēlējās startēt kopā ar citām partijām vietējām vai nacionālā līmeņa vienkārši zinot, ka šādā veidā ar lielāku varbūtību viņas iegūs kaut kādu ietekmi uz tām citām partijām, vai kaut kādu ietekmi attiecīgajā pašvaldībā.

Tā ka tās motivācijas ir dažādas un diemžēl man šobrīd nav tādas... es neesmu veikusi tādu partiju aptauju, lai saprastu, kas dominēja iepriekšējās vēlēšanās.

J. Briede.

Paldies. Un tad pēdējais jautājums.

Arī mums šeit izskanēja, ka nu tām mazajām partijām tā kā vajadzētu augt un kļūt pat tām lielajām partijām. Un tad kā tas atkal ir no tāda politologa viedokļa. Vai tas ir tā kā vienmēr... nu, kāpēc tas būtu sekmējams, vai arī tieši otrādi, kāpēc tas nebūtu sekmējams?

Un kas mani vēl aizķēra arī saistībā ar to, ka jūs teicāt... ka tajās pēdējās vēlēšanās pašvaldībās bija ļoti zema tā aktivitāte. Vai to kaut kādā veidā varētu vai nevarētu saistīt ar to, ka tur tā kā nav vairs to savējo... nu, to mazo partiju. Paldies.

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu.

Es domāju, kā uz viņu atbildēt, jo šeit ir vairākas svarīgas lietas, ko es gribētu... ar kurām es vēlētos ar tiesu padalīties. Es mēģināšu sastrukturēt divās vai trīs daļās.

Viens. Par tām mazajām partijām, ar kurām es saprotu lokālā līmeņa aktīvistus. Un ar lokālo līmeni es saprotu ne tikai tādas pavisam mazas pašvaldības, bet, teiksim, arī Rīgu. Manā izpratnē, ja cilvēkam interesē Rīgas jautājumi vai tur Talsu jautājumi, mums nav jāuzliek uz viņu gaidas ar laiku sākt interesēties par nacionālā līmeņa jautājumiem vai tur Eiropas Savienības jautājumiem. Līdz ar to tās tiesības kandidēt vēlēšanās, man šķiet, ka nav saistāmas ar nu, teiksim, gaidām... mēs nu no šiem vietējā līmeņa aktīvistiem par katru cenu mēģināsim pataisīt viņus par Saeimas deputātiem un Eiropas Parlamenta deputātiem. Tas ir viens moments.

Otrs moments ir, ka parasti dažādas valstis būvē savas vēlēšanu un partiju atbalsta sistēmas, pamatojoties uz šo atziņu... nu, ne katrs, tā sakot, lokālā līmeņa aktīvists gribēs un viņam vajag kļūt par nacionālā līmeņa politiķi... bet, no otras puses, ir tomēr svarīgi politiskās sistēmas noturības veicināšanai pret korupcijas apsvērumiem, attiecībā uz partijas vispār spēju nodefinēt kaut kādu politiku, un kaut kā īpaši atbalstīt tās organizācijas, kuras ir ieguvušas to partijas forumu un kurām ir tā lielākā ambīcija būt par... it sevišķi nacionālā līmeņa spēlētājiem, kas parasti arī ir tas iemesls, kāpēc netiek ierobežotas cilvēku iespējas kandidēt pašvaldību vēlēšanās caur visdažādākajām struktūrām, arī kā individuāliem kandidātiem, kamēr valsts parasti finansē nu, teiksim, tās partijas, kas ir pārvarējušas kaut kādu sliksni tieši nacionālā līmeņa vēlēšanās. Tas pamatojums ir tāds, ka šīm partijām ir lieli korupcijas riski. Pamatojums ir tāds, ka šīm partijām ir jānodarbojas ar tādiem jautājumiem, kas skar visas sabiedrības intereses. Līdz ar to tur vajag dziļāk izstrādāt savu programmu, veikt dažādus pētījumus, strādāt ar biedriem visā attiecīgās valsts teritorijā un, protams, ka šis darbs prasa naudu un tāpēc parasti valsts šāda veida partijas finansē.

Latvijas problēma ir, ka mums šie divi momenti nesaliekas kopā tā iemesla dēļ, kuru es nepārtraukti atkārtāju, proti, mums tā partijas forma ir obligāta pat lokālā līmenī. Un tur rodas tā netaisnība attiecībā uz valsts finansējuma sadali, jo tad mums sanāk, ka tajā lokālajā līmenī tie vietējie aktīvisti nu var piedalīties ļoti ierobežoti.

Tā kā tā būtu mana daļēja atbilde. Man ir sajūta, ka es neesmu līdz galam atbildējusi uz šo jautājumu, bet, ja jums ir vajadzīgi precizējumi, tad, lūdzu, jautājiet.

A. Laviņš.

Paldies. Šobrīd vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā. Labdien, Kažokas kundze. Man būs pieci jautājumi. Cerams, ka neradīsies vēl kādi papildu jautājumi.

Pirmais jautājums. Mani interesētu jūsu pozīcija, ņemot vērā jūsu pieredzi un zināšanas arī par citu valstu vēlēšanu regulējumiem. Vai, jūsuprāt, ir iespējams atrast argumentus, kāpēc politiskajām partijām vispār ikvienai politiskajai partijai jāpiešķir valsts budžeta finansējums? Jeb arī... ikvienai. Un arī, ja, jā, tad vai ir iespējams nodalīt tās vietējās un tās valsts mēroga?

I. Kažoka.

Es domāju, ka tas ir iespējams tajā sistēmās, kur partiju izveidošana ir sarežģīta, proti, resursu ietilpīga. Jo ir tādas sistēmas, kur nodibināt partiju nav nekas sarežģītāks nekā noreģistrēt nevalstisko organizāciju. Pie šādas sistēmas ir diezgan skaidrs... Latvijā ir 25 tūkstoši dažādas nevalstiskās organizācijas, neviena valsts budžeta nepietiktu, lai atbalstītu tik daudz un dažādas organizācijas. Latvija ir viena no tām valstīm, kur partiju nodibināt ir sarežģīti, it sevišķi to, kas tā kā piedalās Saeimas vēlēšanās.

Un pie šādas sistēmas es droši vien, ka es varētu izdomāt argumentus, kāpēc ir svarīgi, lai šāda veida organizācijām, kas ir spējušas sapulcināt tik lielu biedru skaitu, tiktu finansētas nu kaut vai grāmatvedības izmaksas par to, ka viņi veic sabiedriski svarīgu funkciju sabiedrības interešu labā, proti, ļauj cilvēkiem biedroties ap sabiedriski svarīgiem jautājumiem. Bet, protams, tajā brīdī, kad es pasaku, ka ir šāds arguments, pretējais arguments ir par valsts budžeta iespējām. Un nav nevienas tādas sistēmas vispār pasaulē, esmu diezgan droša par to, lai gan visādi ļoti dīvaini gadījumi var gadīties, kas spēj nofinansēt pilnīgi visas savas politiskās partijas. Vienmēr ir jautājums par izvēli. Bet argumentus atrastu.

G. Kusiņš.

Paldies. Otrais jautājums ir saistībā ar jūsu sniegto viedokli, kas ir... es nezinu, vai jums ir priekšā... jā... jūsu sniegtajā viedoklī tas ir... kur ir rakstīts 2. faktors un otrā rindkopa.

Jūs esat norādījusi, ka pašlaik spēkā esošie vēlēšanu kampaņas nosacījumi ļauj šādas neregistrētas apvienības aģitācijai izmantot valsts finansējumu, kas šajā konkrētajā gadījumā pārdalītas par partiju apvienību "Attīstībai/Par!".

Vai es pareizi saprotu, ka KNAB sniegtais viedoklis, ko jūs dzirdējāt, atšķiras no tā, ko jūs sakāt. Es sapratu, ka KNAB sniegtais viedoklis ir tāds, ka viņas nevar

izmantojot šo finansējumu, kas ir piešķirts, ņemot vērā pašvaldībās iegūto balsu skaitu. Jūs uzskatāt savādāk jeb es tad īsti... gribētu precizēt šo jūsu pēdējo teikumu.

I. Kažoka.

Es īsti... varbūt, ka man ir kāda senāka versija tam tekstam, ko esmu rakstījis... bet man šķiet, ka es saprotu, kas ir tas jūsu jautājums. Man šķiet, ka mēs ar KNAB runājam par divām dažādām situācijām. Proti, KNAB runā par vienu no trim partiju finansēšanas elementiem, kas ir tas papildu finansējums, kas tiek saņemts par dalību pašvaldību vēlēšanās. Es savukārt savā atzinumā rakstu par plašāku lietu, proti, par visiem trim komponentiem, ko saņem kāda partiju apvienība dēļ tā, ka viņa ir dabūjusi tos 2 procentus Saeimas vēlēšanās un tad šī partiju apvienības kāda no partijām nolems startēt pašvaldību vēlēšanās ar kādu citu partiju. Un šajā brīdī viņai ir tiesības nu jebkuru no tiem trim komponentiem, jo tajā brīdī tas ir vienkārši vienas partijas finansējums, izmantojot tam, lai apmaksātu kopējo aģitācijas kampaņu. Tajā maciņā var būt gan nauda, kas ir piešķirta kā bāzes finansējums, gan nauda, kas ir piešķirta kā šis pašvaldību vēlēšanu finansējums, gan kā Eiropas Parlamenta finansējums, gan kā Saeimas vēlēšanu finansējums. To jau partijas nespēj nošķirt.

G. Kusiņš.

Paldies. Skaidrs.

Un, ja jūs šādi, tad es saprotu... skatāties uz šo... kad tad ir radusies šāda nevienlīdzība? Vai šī nevienlīdzība ir radusies tikai ar tiem beidzamajiem grozījumiem, kas paredzēja to sasaistīt ar pašvaldību?

I. Kažoka.

Nu, redziet... man šķiet, ka tā nevienlīdzība ir bijusi arī iepriekš, bet nu dēļ tā, ka tas valsts finansējuma apmērs Latvijas partijām bija tik niecīgs, viņš reti kurai partijai bija vairāk kā 30 procenti no tās kopējiem ienākumiem, bieži vien tas bija arī stipri mazāks, kamēr šobrīd dažām partijām tas ir vairāk kā 95 procenti no tiem ienākumiem. Vienkārši tā problēma ir padziļinājusies.

Tāpat man ir godīgi jāatzīstas, ka es iepriekš nebiju īpaši pievērsusi uzmanību tam, kā tas valsts finansējums drīkst vai nedrīkst tikt tērēts partiju apvienības iekšienē. Tam kaut kāds konkrētāks regulējums parādījās tikai pēc šo grozījumu pieņemšanas Ministru kabineta līmenī, kas pateica, ka, teiksim, ja ir partiju apvienība un viņa sašķeļas un uz Saeimas vēlēšanām iet katra partija atsevišķi, tad nedrīkst tērēt valsts finansējumu, bet ja tā ir joprojām apvienība vai tas ir atsevišķa partija, kas startē ar kādu citu partiju uz pašvaldību vēlēšanām, tad drīkst valsts finansējumu tērēt. Es neatceros, kā tas bija regulēts iepriekš, jo toreiz tā problēma bija stipri mazāka un es tam vienkārši nepievērsu uzmanību. Man sajūta ir, ka tā nevienlīdzība ir bijusi iepriekš, bet šobrīd viņa ir īpaši saasinājusies divu faktoru rezultātā. Faktors numur 1 ir, ka tās valsts

finansējuma summas ir kļuvušas daudz lielākas un faktors numur 2 ir administratīvi teritoriālā reforma, kas vienkārši tās pašvaldības ir padarījusi tik lielas, ka vienkārši nav tādas pašvaldības, kur būtu varējušas startēt vēlēšanu apvienības, neveidojot obligāti šīs mazās partijas, kas funkcionē tikai vienas pašvaldības ietvaros. Un tas ir kaut kas jauns. Bet tas ir saistīts ar administratīvi teritoriālo reformu un Pašvaldību vēlēšanu likuma grozījumiem vairāk nekā ar šo likumu.

G. Kusiņš.

Jā... tad jūsu atbilde jau organiski ir novedusi pie mana trešā jautājuma, ko es... Vai jūs uzskatāt, ka šo nevienlīdzību izraisa tieši apstrīdētā norma? Es no jūsu viedokļa nolasu, ka jums ir šī vairāk kā trīs faktoru kombinācija un ja šie trīs faktori būtu savādāki, tad šāda apstrīdētā norma varētu arī neradīt nekādu aizskārumu.

Līdz ar to man ir jautājums: vai tieši budžeta finanšu līdzekļu izlietojums nevarētu būt tas īstais iemesls, kāpēc rodas šī atšķirīgā situācija. Ja to naudu piešķirtu un vienīgi to varētu izmantot... es nezinu, kaut kādiem mērķiem, kas nesaistās ar pašvaldību vēlēšanām un reklāmām, vai tad parādītos šī atšķirība?

I. Kažoka.

Nu, redziet, es negribu vēl vairāk sarežģīt lietas, bet nu diemžēl un teiksim... tas mūsu vēlēšanu regulējums, partiju regulējums, partiju finansēšanas regulējums katrs ir tapis atsevišķi viens no otra un līdz ar to ir ļoti grūti tur izdalīt kaut kādu vienu elementu un pateikt, ka šeit šī ir galvenā problēma, ja nebūtu šis, tad viss pārējais būtu ideāli. Tā tas nav.

Ja es mēģinu atbildēt uz to jūsu jautājuma esenci par to finansējuma izlietošanu, es teiktu, ka drīzāk tur nav problēmas, lai gan es varu iedomāties tiešām modeli, kur nacionālā līmeņa partijām ir aizliegts tērēt pašvaldību vēlēšanām valsts finansējumu un tad tā problēma nav tik milzīga.

Vienlaikus es reāli neredzu pamatu aizliegt partijām tērēt valsts finansējumu dažādām aģitācijas kampaņām uz pašvaldību vēlēšanām, Eiropas Parlamenta vēlēšanām, Saeimas vēlēšanām. Es vienkārši neredzu, ka tas būtu labākais risinājums šādai situācijai, jo uz pašvaldību vēlēšanām nacionālā līmeņa partijām arī ir vajadzīga nauda.

G. Kusiņš.

Mans jautājums bija tieši ar jūsu... es saprotu... tā kā gala secinājumu 7. lapaspusē. Un šeit ir norādīts... "līdz ar to, ja Latvijā nepastāvētu trīs augstāk minētie faktori..." un es citēju... "es teiktu, ka nav diskriminācijas tajā". Tas ir tāds nosacījums: ja tā nebūtu, tad būtu savādāk. Vai es pareizi saprotu?

I. Kažoka.

Jūs saprotat pareizi. Ja Latvijā būtu iespēja pašvaldību vēlēšanās startēt ārpus partijām un, tā kā partijas nebūtu tik grūti... vai partijas nebūtu tik grūti nodibināt, ka, proti, nevajadzētu tos 200 biedrus vietējiem aktīvistiem salasīt, ja šiem vietējiem aktīvistiem nevajadzētu konkurēt ne tikai pret nu tām partijām, kas leģitīmi ir saņēmušas valsts finansējumu tāpēc, ka cilvēki ir nobalsojuši par viņu programmu, bet arī dažādiem veidojumiem, kas atvasinās no šīs partiju apvienības un ja būtu kaut neliels ietekmes izvērtējums veikts attiecībā uz to vietējo demokrātiju, kā šīs normas funkcionēs, es teiktu, ka tas pats fakts vien, ka daļa no partijas finansējuma veidojās pateicoties tās dalībai pašvaldību vēlēšanās, ir pilnīgi leģitīms.

G. Kusiņš.

Paldies. Un tad vēl divi papildjautājumi, kas tagad rodas no jūsu....

Jūs norādījāt arī uz to, ka daudzās citās valstīs nav partiju dibināšana kā nepieciešams priekšnoteikums, lai piedalītos pašvaldību vēlēšanās un norādījāt, ka tas ir tāds netipisks, atipisks gadījums, kā tas ir Latvijā. Teorētiski iedomājieties to situāciju. Valsts, nosacīti A, piedalās gan valsts līmeņa politiska partija, es nezinu... kādas šīs valsts mazpilsētas vēlēšanās un atkal... nosacīti sauksim to par "Vēlētāju apvienību"... politiskā partija, kas ir valsts līmenī, saņem valsts finansējumu un šī "Vēlētāju apvienība" nesaņem neko. Jūsprāt, tādas situācijas citās valstīs pastāv un tur ar to samierinās? Paldies.

I. Kažoka.

Šādas situācijas citās valstīs pastāv un ar to samierinās.

G. Kusiņš.

Un pēdējais jautājums. Šeit tiesas sēdē vairākkārt jau izskanēja, ka šie valsts finansējuma saņemšanas nosacījumi ir saistīti ar citiem ierobežojumiem, piemēram, ziedošanas ierobežojumiem un citiem ierobežojumiem.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsprāt, situācijā, kad pieteikuma iesniedzēji... šinī gadījumā politiskai partijai nebija šādi ierobežojumi, viņi varēja piedalīties vai viņi nebija labvēlīgākā situācijā šajās pēdējās pašvaldības vēlēšanās. Paldies.

I. Kažoka.

Nu, manā izpratnē šis arguments ir ļoti teorētisks tāpēc, ka... nu, man ir bijis tas gods specializēties tajā skaitā partiju finansēšanas jautājumos iepriekšējos 17, varbūt pat 18 gadus. Es nekad neesmu redzējusi, ka lokālā līmeņa partijas saņem ievērojamus ziedojumus. Tas būtu ļoti, ļoti neparasti. Varbūt ar laiku, attīstoties ziedošanas kultūrai mūsu sabiedrībā, kaut kas tāds notiks, bet tas iemesls, kāpēc ne tikai Latvija, bet arī citas demokrātiskas un bieži vien daudz pārtikušākas valstis kā Latvija, finansē savas partijas

no valsts budžeta, ir tomēr tāds, ka partijas nevar savākt pietiekami labu atbalstu tam, lai viņas varētu eksistēt tikai no ziedojumiem vai biedru naudām vien. Līdz ar to tas sliksnis, kas tika pazemināts attiecībā uz valsts finansējuma saņemšanu partijām, bija pareizi darīts, atstājot iespēju tām partijām, kuras nesaņem valsts finansējumu, saņemt lielāku finansējuma apmēru, bet vienlaikus politiskā vai sabiedriskā ietekme uz tām ir tikai Saeimas vēlēšanās, kur partijas var cerēt šāda veida ziedojumus piesaistīt no pietiekami plašas sabiedrības. Un arī tā parasti būs tikai cerība, jo realitātē tie cilvēki, kas ziedo, nepārstāv ļoti plašu sabiedrības daļu, kas arī bija viens no iemesliem, kāpēc nu jau vairāk kā desmit gadus Latvijas valsts, līdzīgi kā citas Eiropas Savienības valstis, tomēr cenšas savas partijas finansēt no budžeta.

Līdz ar to teorētiski viņām tādas iespējas bija tā kā vietējā līmeņa partijām piesaistīt lielus ziedojumus, bet realitātē es neesmu redzējusi nevienu partiju, kas mūsu sabiedrībā to spēj izdarīt.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Tā. Man būs divi jautājumi, Kažokas kundze.

Pirmais jau turpinot nedaudz par vietējām partijām un finansēšanu. Un es jau jautāju to KNAB, bet jūs noteikti varat brīvāk izteikties par to, ka šobrīd vietējām partijām ir lielāka iespēja piesaistīt privātos ziedojumus. Un mans jautājums ir tāds... kā jūs to redzat, vai tā ir virzība, uz kuru mums vajadzētu iet, vai tas nevājinātu vietējo demokrātiju, vai jūs nesaskatāt... vai, jūsuprāt, tur arī nav nekādu risku un tas būtu atbalstāms?

I. Kažoka.

Redziet, te mēs atkal runājam par ideālo pasauli un par reālo pasauli. Ideālajā pasaulē arī nacionālā līmeņa partijām vajadzētu spēt piesaistīt daudzus mazus ziedojumus sava darba nodrošināšanai. Tāpēc viens no variantiem, kas tika piedāvāts arī šajā atzinumā par partiju finansēšanas reformu, bija kaut kādā veidā paskatīties arī uz partijas biedru skaitu, to nosakot pēc dažādiem kritērijiem, vai nu ticot partijai, ka viņas iesniegtais biedru skaits nu ir tāds, kāds ir, vai sasaistot, teiksim, to ar biedru naudām vai tur ziedojumu naudām. Saeima izvēlējās pat uz nacionālā līmeņa partijām šāda veida pienākumu nelikt... pat ne pienākumu... bet iespēju.... Jo tas, kas bija paredzēts, ka nauda tā kā papildu finansējums par pašvaldību vēlēšanās vai Eiropas Parlamenta vēlēšanās iegūtajām balsīm, bet, jo vairāk biedrus partija spēja uzrādīt, jo

viņai ir lielāks valsts finansējums par katru biedru un tā, lai tas pieaugums ir tā kā sajūtams tieši ar domu stimulēt gan biedru skaita pieaugumu, gan arī mazo tur ziedojumu pieaugumu. Līdz ar to ideālajā pasaulē, protams, ka mēs gribētu, lai pēc iespējas daudz Latvijas sabiedrības locekļi piedalās ar biedru naudām un ziedojumiem partiju darbības atbalstīšanā gan nacionālajā līmenī, gan lokālajā līmenī. Nacionālajā līmenī tas izgāzās tāpēc, ka nacionālā līmeņa partijas ļoti labi saprata, ka viņām tās ir pamatīgas galvassāpes un ka realitātē viņas nespēs dabūt pat no saviem biedriem pietiekami daudz biedru naudas, lai šādā veidā palielinātu to savu valsts finansējumu. Un līdz ar to viņas nolēma ar šādu jautājumu sevi nenodarbināt un vienkārši šo komponentu, kas bija piedāvāts atzinumā, no gala versijas, kas tika pieņemts likumā, izsvieda.

Pašvaldību līmenī tas ir, man šķiet, ka vēl sarežģītāk, lai gan es varu teorētiski iedomāties situāciju, ka kādā pašvaldībā ir milzīgs skandāls un šobrīd izmantojot tos jaunus ziedojumu savākšanas līdzekļus caur interneta tīkliem un tamlīdzīgi diezgan daudzi cilvēki ir gatavi investēt savu naudu, lai attiecīgā pašvaldība strādātu labāk. Tā ir teorija. Dzīvē līdz šim tā Latvijā nav noticis.

A. Kučs.

Otrs. Pavisam īss. Otrs... pretējs jautājums, ja tā var teikt... Ja mēs paskatāmies pēdējās Saeimas vēlēšanās rezultātus... un vienkārši paņemtu politisko partiju "Republika", viņiem bija 16 tūkstoši balsu un tāpat viņiem bija 1,76 procenti un līdz ar to viņi nesaņems nekādu finansējumu. Vai nevarētu būt tā... jūs teicāt, ka šīs normas, kā jūs redzat, esošais regulējums, ka ir diskriminējošs... Vai nevarētu būt tā, ka viņi varētu teikt, kāpēc Talsiem, kuri saņēma vairāk kā 2 tūkstoši, varēs tagad saņemt... pieņemsim, ja Saeima izdomā grozīt... savukārt mēs ieguvām 16 tūkstošus balsu un mēs nevarēsīm saņemt... Vai nevarētu būt atkal tādi argumenti... nu, kā tad tā... mēs saņemām cikreiz vairāk balsu un mums nav šis finansējums.

I. Kažoka.

Nu, redziet... tā robeža, pie kuras tiek piešķirts valsts finansējums, katra valsts izvēlas atkarībā no tā, kā viņa veido savu demokrātiju un atbilstoši, protams, arī finansiālajām iespējām... Un tie sliekšņi parasti ir kaut kur pie 2 vai 3 procentiem... dažkārt 5 procenti vai arī vienkārši kā parlamentā pārstāvēta partija. Ja es pareizi atceros, ir tikai dažas valstis, kas iet tā kā vēl zemāk savos aprēķinos. Es teiktu, ka šim argumentam manā vērtējumā nebūtu pamata tāpēc, ka Saeimas vēlēšanās ir viens vēlētajū loks un pašvaldību vēlēšanās ir pavisam cits vēlēšanu loks. Līdz ar to tas proporcionālais balsu skaits atbilstoši vispār teorētiski iespējamajiem vēlētajiem, man šķiet, ka ir pietiekami legītimis kritērijs.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim būs jautājumi Kažokas kundzei?
Lūdzu!

E. Zelderis.

Paldies. Jūs, brīdī, kad tika pieņemti šie grozījumi Partiju finansēšanas likumā 2019. gada oktobrī, norādījāt publiski, ka šī sistēma nav taisnīga, jo ir vērsta uz komfortablākas dzīves radīšanu Saeimā pārstāvētajiem spēkiem un ierobežo jaunu politisko spēku veidošanos. Jūs varētu, lūdzu, nedaudz varbūt skaidrāk precizēt... šī komfortablākas dzīves radīšana... ko tas īsti nozīmē, kā to izprast... Piemēram, šīs partijas, kas ir Saeimā vai tuvu Saeimai ar šiem vairākiem procentiem Saeimas vēlēšanās... tā kā vēlas veidot tādu monopolu sava veida, lai nebūtu konkurence un viņi ierobežo, lai viņu spēki netiktu apdraudēti... kāda tā jūsu doma šeit bija...

I. Kažoka.

Paldies par jautājumu.

Aptuveni tāda arī bija mana doma, bet vienīgi es vēl precizēšu kontekstu. Tas konteksts bija sašutums par trim momentiem, kas Saeimas pieņemtajā likumā bija atšķirīgs no tā, ko eksperti, tajā skaitā mani ieskaitot, bija izstrādājuši priekš Ministru kabineta kādu gadu iepriekš. Un sašutums bija par to... nevis par to, ka ir izmaiņas, bet par to, viņas nav izskaidrotas.

Pirmā lieta, kas tika mainīta, bija šis bāzes finansējums, kurš atzinumā tomēr balstījās uz aprēķiniem par partiju vajadzībām un vēlmi redzēt šāda veida bāzes finansējumu visām partijām, arī kuras pārsniedz 2 procentu robežas, nevis tikai tām, kas ir iekļuvušas Saeimā, lai šīs partijas iegūtu sev iespēju attīstīties un tad konkurēt ar šiem lielākā valsts finansējuma saņēmējiem kaut kad nākotnē kādās citās vēlēšanās. Saeima lēma savādāk, viņa vienkārši pateica, ka 100 tūkstoši un tikai Saeimā pārstāvētajām partijām, kas bija viens no iemesliem, kāpēc mans komentārs varbūt bija tik skarbs par to komfortablu dzīvi. Bija arī citi iemesli, mazāk varbūt svarīgi... bet nu arī principu ziņā tomēr diezgan nozīmīgi.

Atkal... tajā brīdī, kad mēs vērtējam, kādas ir partiju reālās vajadzības, mēs nemēģinājām tur vērtēt, vai šī partija ir, teiksim, vēlama vai nevēlama pozīcijā vai opozīcijā, kamēr tajā brīdī, kad Saeima pieņēma šo jauno reformu, viņa bija uzlikusi sliekšni, cik vispār maksimāli viena partija no valsts var saņemt. Tas sliekšnis tika uzlikts tik augstu tāpēc, lai partija "Saskaņa" nedabūtu būtiski lielāku finansējumu, nekā nākamās partijas. Līdz ar to tur vienkārši tika brālīgi sadalot to naudu... es te bišku

pēdiņās runāju... tika domāts par šādiem ne īpaši viegli argumentējamiem apsvērumiem.

Un trešais mans iemesls bija domāt arī par vispār, kādas ir iespējas vietējās vēlēšanās startēt vietējiem aktīvistiem un es redzēju, ka Saeimas deputātus tas īpaši neinteresēja, tāpēc varbūt, ka tas mans komentārs bija pārāk saasināts, ja es no šodienas pozīcijām raugos, bet tas droši vien bija tāpēc.

E. Zelderis.

Es jau vienreiz minēju savu piemēru ar partiju “Mēs — Talsiem un novadam” ar Progresīvo partiju, kā notika šīs vēlēšanas 2017., 2018. gadā un tad bija tas brīdis, ka Progresīvie saņēma šos vairāk kā 2 procentus, saņēma gadā aptuveni 100 tūkstošus eiro līdz ar to un tādā brīdī tad sanāca, ka iedzīvotāju atbalsts, lai gan bija nedaudz 20 tūkstošiem pāri pārstāvība... domēs ir tikai 2 deputāti... nu, viens vai divi... bet tāda ir tā būtība. Mūsu partijai ir tāpat trīs deputāti. Tātad mēs, partijas, vienlīdzīgos apstākļos un situācijās strādājam cītīgi attiecīgajās domēs... šī partija ir saņēmusi šādas naudas summas milzīgas, ko viņa var mērķtiecīgi ieguldīt un tā tālāk, lai gan mēs arī esam pārstāvēti un pieņemam šos lēmumus. Un šādā diapazonā mēs esam vienlīdzīgākā situācijā ar piebildi, ka jā, ir šis labums, ja tā var teikt, iedzīvotāju atbalsts, tātad es nemācēšu teikt, kāpēc ir šie 2 procenti... bet nu tāpat praktiski tie ir vairāk kā 20 tūkstoši cilvēku šajā gadījumā... Tātad viņi atbalsta, ir uzticība, bet faktiski šī partija tikai spēja savas darbības veikt attiecīgi tikai šajā vienā vai divās domēs, kur ir pa vienam deputātam. Līdz ar to tur neveidojas nekāda dalība tajā lielajā Saeimā, teiksim tā...

A. Laviņš.

Zeldera kungs... un kāds būs jautājums?

E. Zelderis.

Jā, nu tas ir jautājums... Vai tas ir samērīgi un vai tas ir adekvāti vienkārši pret mums “Mēs — Talsiem un novadam”...

I. Kažoka.

Nu, redziet, man šķiet, ka šis ir neizbēgami tajās sistēmās, kurā valsts finansējumu nesaņem simtprocentīgi visas politiskās partijas. Nu, parlamenta vēlēšanās startējušās partijas parasti tiek atbalstītas pat neatkarīgi, vai viņām vispār ir kaut viens pārstāvis pašvaldību līmenī. Nu, tas tā ir.

Kā jau es tiesai teicu, ja nebūtu šī obligātā prasība vietējiem aktīvistiem turēt to smagnējo partijas formu, šeit nebūtu tāda veida problēmas. Protams, ka tās partijas, kuras saņem valsts finansējumu, viņas ir privileģētākā situācijā attiecībā uz citām... visām citām attiecīgajā valstī pastāvošajām partijām, un arī aktīvistiem, arī vēlēšanu

apvienībām un individuālajiem kandidātiem tajās sistēmās, kur kaut kas tāds ir. Bet te ir jautājums, vai šī ir attaisnota nevienlīdzība un vai viņu ir iespējams novērst.

Tā situācija, kuru jūs aprakstāt, tur diemžēl es neredzu, kā viņu novērst, nefinansējot pilnīgi visas politiskās partijas, kas Latvijā kaut vienu mandātu gūst un arī tad, protams, būs jautājums, vai tas salīdzinoši nelielais finansējums, ko iegūtu šāda vietējā līmeņa partija un lielākais finansējums, ko par saņemtajām balsīm saņemtu, teiksim tā, nacionālā līmeņa partijas, joprojām nav diskriminējošs. Līdz ar to man ir jāsaka, ka diemžēl tā tas ir, tas ir valsts finansējuma sistēmas blakusefekts.

E. Zelderis.

Es īsti nesapratu...

I. Kažoka.

Blakusefekts... tādā ziņā, ka jums... nu, teiksim, kā vietējiem aktīvistiem būtu jākonkurē ar partiju, kura nav plaši pārstāvēta citur pašvaldībās, vai arī viņai ir tie 2 mandāti, kā jūs teicāt, pašvaldībās... Nu, tā ir. Un, teiksim, tajā brīdī, kad saņem kāda partija valsts finansējumu dēļ saviem nacionālā parlamenta rezultātiem, un netiek vispār rēķināts tas, vai viņa ir vai nav pārstāvēta pašvaldību līmenī, var gadīties tāda situācija, ka tiešām... nu, tas izskatās no vietējā aktīvista viedokļa netaisnīgi, bet es saku, ka tas vienkārši tā ir diemžēl. Es neesmu redzējusi nevienu valsti, kas spēj izdomāt labāku sistēmu tieši šim gadījumam. Tā kā tieši šajā momentā es diskrimināciju neredzu.

E. Zelderis.

Tad mans jautājums. Mums ir Politisko partiju likums, kur visas partijas tiek regulētas... viņu darbība identiski faktiski... tur nav nekas minēts, ka attiecībā uz tām partijām, kas ir reģionālas, ka viņām būtu kādi mazāki nosacījumi jāizpilda vai kādas prasības mazākā apmērā un tas pats ir arī attiecībā uz Saeimā pārstāvētajām vai tām partijām, kas dosies uz Saeimu... vai partijām, kuras ir ar 500 biedriem un partijām, kurām ir tas minimums tie 200 biedri... Tur nav nekādas atšķirības, ka būtu kaut kā sadalīts pa groziem, ka attiecībā uz tām mazajām... ka viņas tomēr saudzīgāk un tām, kurām ir lielākas prasības vai šobrīd pie šīs situācijas ir valsts budžeta finansējums šīm lielajām partijām tā teikt... vai tām partijām, kas ir pārsniegušas 2 procentus... tātad, ka attiecībā uz tām būtu kaut kādi papildus tādi pasākumi... Šeit mēs esam zem vienlīdzības... Kā jūs domājat, vai tas ir tā kā adekvāta situācija... pie šīs situācijas, ka ir šis budžeta finansējums lielai daļai partiju, kas it kā saņem iedzīvotāju atbalstu ar izņēmumiem, ka viņi nepārstāv vai netiek pārstāvēti... tas atbalsts gan ir, bet partija faktiski nevar labu laiku neko izdarīt.. tautas kopējam labumam.. Kā, jūsuprāt, vai šeit būtu kaut kas jāvērtē par šo samērīgumu?

I. Kažoka.

Paldies.

Nu, kā jau es esmu teikusi... jums ir pilnīga taisnība tajā, ka tie Partiju likuma uzliktie pienākumi vienlīdz attiecas gan uz pavisam lokālām partijām, gan uz reģionālām partijām, kas, teiksim, startē visā Latgalē, gan uz nacionālā līmeņa partijām, gan arī uz tādām partijām, kurām interesē tikai, teiksim, Eiroparlaments. Nu, mums tādas gan nav Latvijā, bet teorētiski varētu tādas būt. Un, kā jau es teicu, manā izpratnē attiecībā uz šo pavisam lokālo līmeni partijas forma vienkārši principā tam nav domāta. Nu, partijas ir masu organizācijas, kurām ir kaut kāda sava ideoloģija, kaut kāda sava programma un tas, ka jūsu partijai ir jāizpilda visi tie paši nosacījumi, kas nacionālā līmeņa partijai, kura turklāt vēl saņem valsts finansējumu, nē... tas nav taisnīgi.

E. Zelderis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi Kažokas kundzei?

S. Bērtaitis.

Jā, godātā tiesa, būs.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu, Kažokas kundze, atbildes rakstā un arī šodien jūs uzturat pozīciju, ka apstrīdētās normas neatbilst vienlīdzības principam attiecībā uz lokāla līmeņa partijām. Kāds ir jūsu redzējums... tā tad, ja vajadzētu novērst šo nevienlīdzību, tad tas nozīmētu to, ka šīm nacionālā līmeņa partijām šis finansējums tiks noņemts, lai viņas būtu līdzvērtīgas ar reģionālajām, vai reģionālajām tiktu nodrošināts šis valsts budžeta finansējums? Tātad uz kuru pusi, jūsuprāt, šī nevienlīdzība būtu risināma?

I. Kažoka.

Tā nevienlīdzība būtu risināma reālajā pasaulē ar to, ka šīm vietējā līmeņa partijām tiktu kompensēta vismaz kaut kāda daļa no viņu izdevumiem, kas nāk līdzī šai smagnējai partijas formai. Nacionālā līmeņa partijām, manā uzskatā, nevajadzētu ņemt nost valsts finansējumu, jo manā vērtējumā mūsdienu demokrātijā... mūsdienu demokrātija nespēj pilnvērtīgi funkcionēt, ja partijām ir nemitīgi jāmeklē ziedojumi, kas Latvijas kontekstā parasti nāk no ļoti ierobežota cilvēku loka, kuri pēc tam mēģina ietekmēt attiecīgās partijas lēmumus un, ja attiecīgajai partijai vispār nav nekāda finansējuma, kā funkcionēt tajos gados, kad nav vēlēšanu gadi. Līdz ar to tā būtu liela

problēma, ja pēkšņi Latvijas partijām tiktu noņemts nost valsts finansējums. Tāpēc, ja ir jārisina šī dilemma, es teiktu, ka labāk tad ir finansēt tās vietējās partijas.

S. Bērtaitis.

Vai šādā gadījumā reģionālo partiju finansēšanas modelim būtu jābūt tādām pašām, kā nacionālā līmeņa? Vai viņam būtu jābūt cita tipa finansēšanas modelim?

I. Kažoka.

Viņš var būt dažāds. Viņš var būt tieši tāds pats, kāds ir nacionālā līmeņa... nu, protams, ar izņēmumu par to komponenti, kas nāk par Saeimas vēlēšanām, viņš jebkurā gadījumā tad būtu jāpiemēro. Viņš var būt arī tāds, kas tā kā atlīdzina partijai izdevumus par katru saņemto balsi vietējā līmenī. Tas, kas ir svarīgi, lai viņš balstās kaut kādā argumentācijā un izpratnē par to, kādas ir reālās šo vietējo partiju vajadzības. Šādu argumentāciju un izpratni šobrīd iegūt ir ļoti grūti tāpēc, ka principā pieteicēju partijā, viena Jūrmalas vietējā partija un vēl dažas partijas ir viss, kas arī ir palicis no šī vietējā līmeņa aktīvistiem. Visi pārējie kaut kā mēģina veidot kaut kādus blokus ar nacionālā līmeņa partijām, vienlaikus nekonsolidējoties viņās, vienkārši saglabājot savu juridisko un idejisko identitāti, bet kaut kādā veidā piesaistot to finansējumu šādi netieši. Tā kā... nu, manā izpratnē... jebkurā gadījumā nav iespējams viens pret vienu paņemt to pašu modeli, kas eksistēja nacionālajā līmenī. Programmas minimums ir atlīdzināt šīm mazajām partijām vismaz kaut ko, lai viņas vispār spētu rasties un dzīvot, jo šobrīd es neredzu, ka viņām vispār ir jebkāda ilgtspēja, skatoties uz iepriekšējo vēlēšanu pieredzi.

S. Bērtaitis.

Bet tad tas nozīmē to, ka principā jūs neapšaubāt to, ka šis 2 procentu sliekšnis, kas šobrīd ir noteikts Politisko partiju finansēšanas likumā, ir atbilstošs un pamatots pēc būtības.

I. Kažoka.

Attiecībā uz tām partijām, kuras ir ievēlētas parlamentā, jā. 2 procenti ir ļoti saprātīga barjera priekš Latvijas. Ir daži vēlēšanu gadi, kad ir dažas partijas, kas ir stipri virs 2 procentiem, bet nepārsniedz 5 procentu... un ir arī tādas vēlēšanas, kā šīs, kad ir nu kaut kādas partijas, kas pārsniedz 1 procentu, bet nerasniedz tos 2 procentus. Bet kaut kur tā robeža ir jāvelk un toreiz, kad mēs veidojām to atzinumu, skatoties uz to reālo balsu sadalījumu starp partijām, tie 2 procenti šķita tādi, ka pāri viņiem tiešām varētu tikt tās partijas, kurām ir nākotnes potenciāls, kamēr tās partijas, kuras tā kā saņem mazāk nekā 2 procentus balsis, parasti ir bez šī nākotnes potenciāla.

S. Bērtaitis.

Es saprotu jūsu pozīciju, ka jūs saskatāt zināmas problēmas šī finansēšanas modeļa darbībā attiecībā uz šīm reģionālajām partijām un uz pašvaldību vēlēšanu līmeni. Bet, ja norobežojas no šī reģionālā līmeņa un skatās tikai uz šo te parlamentārās demokrātijas sistēmu kopumā, vai jūs atzīstat, ka šīs apstrīdētās normas pēc būtības tomēr sekmē šo parlamentārās demokrātijas sistēmas darbību un uzlabo to?

I. Kažoka.

Jā. Ja mēs paņemam nost lokālo līmeni, tad es atzīstu, ka šīs normas ir uzlabojušas Latvijas demokrātiju, vadoties no diviem kritērijiem. Kritērijs numur viens: tiešām ir samazinājies privāto ziedojumu skaits partijām. Tas varētu izklausīties kā nelegitīms arguments, jo, kā jau es teicu, mēs gribam, lai partijām ziedotu pēc iespējas daudzi pilsoņi, bet vienlaikus ir svarīgi arī ar kādu motivāciju viņi ziedo un vai viņi ziedo tiešām savu naudu, vai viņi pēc būtības ir slēptie starpnieki. Mums nav oficiāls pētījums par šo tēmu, bet nu no savām sarunām ar dažādu partiju pārstāvjiem es saprotu, ka starpniecība partiju finansēšanā iepriekš bija ļoti kritiska problēma. Tāpat arī šīs partijas šobrīd var eksistēt un dzīvot starpvēlēšanu periodā, uzturēt biroju, darbu ar vēlētājiem. Līdz ar to tie noteikti ir ieguvumi.

Es gan šaubos joprojām attiecībā uz šo Saeimas izveidoto modeli par vienu konkrētu elementu, proti, par to, kas piešķir valsts finansējumu tikai Saeimā ievēlētājām partijām, bet tā kā līdz šai tiesai tā arī nav nonākusi neviena partija, kas šādu bāzes finansējumu nesaņem, es tā kā pieņemu, ka viņām pret to nav pretenzijas. Un, ja šīm partijām par to nav pretenzijas, kas esmu es, lai par to iebilstu?

S. Bērtaitis.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Vēl ir viens jautājums radies tiesai un vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei.

J. Briede.

Jā, paldies. Ja vien es jūs neaizkavēju...

I. Kažoka.

Nē, nē... viss ir labi, viss ir nokārtots.

J. Briede.

Paldies jums.

Mani samulsināja tas jautājums par tiem 2 procentiem. Bet vai es pareizi saprotu, ka jūs tad runājat par tām lielajām partijām nevis par šīm te lokālajām?

I. Kažoka.

Jā, es runāju par tām partijām, kuras vispār var pretendēt šobrīd uz valsts finansējumu, kas ir dabūjušas vismaz 2 procentus balsu iepriekšējās Saeimas vēlēšanās. Jo arī par šo sliekšni ir iespējamās leģitīmas diskusijas.

J. Briede.

Jā... bet tas nenozīmē, ka tām partijām, kuras tātad vispār nepiedalās Saeimas vēlēšanās, ka tām nebūtu jādod tas finansējums. Vismaz no visa tā kopā... jūs...

I. Kažoka.

Ziniet, šis jautājums ir ļoti sarežģīts un viņš gan prasa manā izpratnē to izvērtējumu, par kuru Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja eksperti šeit stāstīja. Vienmēr, ieviešot kādu partiju finansēšanas sistēmas reformu, nu, nevar tā simtprocentīgi noprognozēt, kāda būs viņas ietekme. Un attiecībā uz valsts finansējuma piešķiršanu partijām, vienmēr ir ļoti grūti pateikt, ko tas izdarīs demokrātijai kopumā un vai tas novērsīs vai nenovērsīs jaunu partiju rašanos. Šajās Saeimas vēlēšanās, kas tikko kā bija, mēs redzējām, ka startēja 19 dažādas partijas, kas it kā izskatās, ka vismaz tajā nacionālajā līmenī tā partiju demokrātija un jaunu partiju rašanās nav, tā sakot, cietusi. Bet vienlaikus ir arī pazīmes, ka daļa no šīm partijām ir nevis kaut kas jaunizveidots ar savu identitāti, bet vienkārši no kāda pārņemta juridiskā forma, nomainot tai nosaukumu, biedrus un tādā veidā startējot vēlēšanās. Tas ir atsevišķs jautājums, ļoti sāpīgs jautājums, viņš prasa dziļāku analīzi. Šobrīd man diemžēl nav materiālu, uz kuru pamata šādu analīzi var veikt. Es ceru, ka KNAB tas izdosies.

J. Briede.

Paldies.

A. Laviņš.

Jā. Satversmes tiesas vārdā vēlos pateikties jums, Kažokas kundze, par dalību šajā lietā pieaicinātas personas statusā, par jūsu atvērtību sniegt lietā gan rakstveida viedokli, gan piedalīties klātienē tiesas sēdē un atbildēt, es teiktu, uz ļoti daudziem gan tiesas, gan lietas dalībnieku jautājumiem. Paldies un novēlēšu jums jauku dienu!

Turpinām pieaicināto personu uzklauššanu. Un kā nākamā pieaicinātā persona ir Rīgas Stradiņa universitātes Eiropas studiju fakultātes Politikas zinātnes katedras lektore Lelde Metla-Rozentāle.

Vai Rozentāles kundzes personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

A. Ziemele.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Rozentāles kundze, aicinu jūs sniegt savu viedokli Satversmes tiesai. Lūdzu!
Jums vārds.

L. Metla-Rozentāle.

Paldies.

Labdien vēlreiz, augsti godātā tiesa!

Esmu iepazinusies ar iesniegto konstitucionālo sūdzību un saprotu, ka mans uzdevums šodien ir vairāk no tāda politikas zinātnes pieredzes un pētnieka viedokļa iedot šo te akadēmisko rāmi, kā tad uz šo problēmu skatās kopumā politikas zinātne.

Nu, lūk! Un līdz ar to es jau arī savā viedokļa rakstā uz šo problēmu paskatījos no vairākiem politikas zinātnes aspektiem.

Pirmkārt, par to, kas vispār tiek... jeb kādi tad tiek noteikti kritēriji partiju savstarpējai salīdzināšanai. Nu, lūk. Un līdz ar valstiskās neatkarības atjaunošanu Latvija, tāpat kā virkne citu mūsdienu moderno demokrātiju, kā atbilstošāko pārvaldes modeli ir izvēlējusies pārstāvniecisko parlamentāro demokrātiju ar unitāru pārvaldes modeli, proti, kas nozīmē, ka tātad reģioniem netiek dotas likumdevēja varas funkcijas, bet likumdevējs mums ir tikai viens, tātad, proti, parlaments. Un tātad, protams, mēs zinām, ka mūsu iedzīvotājiem ir tiesības piedalīties arī novadu domju vēlēšanās un tāpat arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tomēr ne nevienai no šīm te citām vēlētajām struktūrām nav Saeimai līdzvērtīgu jeb parlamentam līdzvērtīgu tiesību un pienākumu nacionālajā valsts līmenī. Un kas tad ir šis te pamatpienākums saskaņā ar politikas zinātnes teoriju? Tas ir, rūpēties par visu valsts iedzīvotāju kopējo labumu. Tātad, tā ir tā būtiskā atšķirība starp nacionāla līmeņa un reģionāla līmeņa partiju, proti, rūpēties par visu valsts iedzīvotāju kopējo labumu. Un līdz ar to ik vienai personai, kas vēlas pretendēt uz iespēju līdzdarboties valsts politikā un valsts politikas veidošanā, ir iespēja piedalīties parlamenta vēlēšanu procesā, kurā ar partiju starpniecību, kā šo te indivīdu apvienojošo mehānismu, cilvēks var, vai cilvēku grupa, pareizāk sakot, apvienojas ar kopēju mērķi paust šo te savu līdzdalību jeb iesaistīties valsts pārvaldīšanā un rūpēties par kopējo sabiedrības labumu. Un, tātad līdz ar to secinot... šī te 1. punkta slēdziens ir tāds, ka ar valsts pārvaldīšanu politikas zinātnes teorijas un starptautiskajā praksē tiek saprasta nacionālā līmeņa politika, kas ir tātad vērsta uz... šī te rīcība ir vērsta uz visu valsts iedzīvotāju kopējā labuma vairošanu. Un līdz ar to saskaņā ar iepriekš minēto mēs nevaram teikt, ka reģionālas vienas pašvaldības ietvaros darbojošas partijas izpilda šo kritēriju, proti, tātad kopējais, visas sabiedrības kopējais labums un tāpēc tā ir tā

pirmā atbilde uz jautājumu, proti, mēs nevaram pilnīgi vienlīdzīgās jeb identiskās pozīcijās novietot nacionālā līmeņa politiskās partijas un reģionālā līmeņa politiskās partijas.

Otrs aspekts, uz ko būtu jāpaskatās caur šo te politiskas zinātnes prizmu, ir tas, kādi kritēriji tad kopumā pasaulē tiek izdalīti, kā šie te labumu vai naudas sadales kritēriji un kā tad partijas tiek ranžētas vai novērtētas. Un šeit es arī balstījos uz Eiropas Komisijas izstrādātajām vadlīnijām partiju finansēšanas regulējumam un šīs te vadlīnijas arī nosaka, ka, pieņemot lēmumu par jebkuru labumu, par priekšrocību vai iespēju pārdali starp politiskajām partijām, kā galvenais novērtēšanas un ranžēšanas kritērijs tiek noteikts visai sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšana. Tātad atkal... ja mēs lejam, kam piešķirt finansējumu vai kam viņu nepiešķirt vai mazāk piešķir, tad šis te atskaites kritērijs ir, cik daudz no sabiedrības konkrētais politiskais spēks aptver un uz kādu sabiedrības problēmu risināšanu pretendē. Un līdz ar to atkal mēs varam teikt, ka, skatoties uz partiju “Mēs — Talsiem un novadam”, kura pretendē uz savu... tātad sava reģiona, sava novada pārvaldīšanu un nenodarbojas ar visai sabiedrībai kopēju aktuālu jautājumu risināšanu, jo tas vienkārši neiekļaujas pašvaldību un novada domju kompetencē, līdz ar to šeit mēs redzam, ka ranžēšana pēc kritērija, ka nacionālā līmeņa partijai pienākas kaut kas vairāk vai savādāk nekā reģionāla līmeņa, no politikas zinātnes viedokļa ir taisnīga un adekvāta.

Tad pavisam īsi par partiju finansēšanas modeļiem un finansējuma piešķiršanas kritērijiem. Saskaņā ar starptautisko demokrātisko valstu tiesisko praksi dažkārt šķiet, ka mēs tā kā sakām, ka vienīgais iespējamais vai vēlamais finansējuma avots ir tikai valsts finansējums. Patiesībā — nē. Kā jau mani kolēģa teica, tad ir jāpastāv šai te mijiedarbībai starp privāto finansējumu un publisko finansējumu, jo kāpēc tad ir vajadzīgs privātais finansējums, kas patiesībā... kam vajadzētu veidot būtisku partijas finansējuma daļu. Šis te privātais finansējums apliecina to, ka partijas idejām ir sekotāji. Tātad, ka tie jautājumi, ko partija ir iekļāvusi savā dienas kārtībā un atzinusi par risināmiem, ir tiešām nozīmīgi un saprotami ne tikai partijas veidotājiem vai ļoti šaurai cilvēku grupai, bet pietiekami plašam sabiedrības segmentam. Un to mēs varam novērtēt tikai caur šo te finansiālo atbalstu. Protams, skatoties uz Latvijas situāciju un to, ka mums ir nedaudz varbūt cita ziedošanas kultūra, ņemot vērā mūsu politisko vēsturi, mūsu pieredzi... jā, tā ir problēma, bet būtu viņa jārisina ar citādākām metodēm, teiksim, ar politiskās kultūras zināmu pakāpenisku transformāciju, ar bērnu un jauniešu izglītošanu, bet mēs to nevaram risināt caur partiju finansēšanas modeli. Un līdz ar to ikvienai konkurētspējīgai politiskai partijai savu pamatvajadzību nodrošināšanai būtu jāspēj piesaistīt privāto finansējumu. Un, ja tas absolūti neizdodas, tad tur ir jautājums par partijas šo te organizatorisko vai saturisko vai kādu citu vājumu, iespējams. Nu, lūk.

Un ja mēs runājam par to, kādi tad ir tie parametri, kā tiek veidota šī te otra finansējuma puse jeb no nodokļu maksātāju līdzekļiem veidojošais valsts budžeta finansējums, tad katrai valstij ir tiesības izvēlēties savai situācijai piemērotāko variantu un tas klāsts ir apmēram šāds.

Pirmkārt, finansējumu var piešķirt gan kā naudas formā, gan arī kā konkrētu pakalpojuma apmaksā. Tātad, piemēram, iespējams, ka reģionālajām partijām varētu būt aktuāli tas, ka viņām apmaksā, piemēram, biroju īri vai kaut kādu minimālo administratīvo personālu, kas viņu funkciju nodrošināšanai būtu lietderīgi, bet netiek piešķirts kaut kāds bāzes finansējums ar tādu, teiksim, nenoteiktu izlietojuma mērķi.

Tāpat otrs veids, kā tiek gradēts finansējums, ir finansējums, kas tiek izmaksāts pastāvīgi, tātad visā starpvēlēšanu periodā par, piemēram, katru gadu starpvēlēšanu periodā, vai vienreizējais, kā tāds atbalsta maksājums pirms vai pēc vēlēšanām, lai partijai palīdzētu.

Tad trešais veids ir, ka var būt piešķirts finansējums, piemēram, specifiski nosakot finansējuma izlietojuma mērķi — vēlēšanu kampaņai vai arī, piemēram, finansējums, kas ir paredzēts tieši partijas saimnieciskās vai politiskās darbības nodrošināšanai. Tātad, ļoti precīza mērķa dotācija, kas atkal var risināt šos te konkurētspējas jautājumus.

Tad kā atsevišķa grupa finansējumam tiek izšķirts īpašs vienreizējs pabalsts tām partijām, kas ir jaunizveidojušās, tātad, startē pirmo reizi vēlēšanās, lai viņām nebūtu tāda absolūti nekonkurētspējīga situācija pret vecajām partijām.

Un tad kā vēl pēdējais īpašais finansējuma mehānisms ir kāda īpašu valsts rekomendāciju izpilde, piemēram, ja partiju... ja valsts uzskata, ka vajag nodrošināt sievietes un vīriešu vienlīdzību, tad, piemēram, partija, kura izpilda šo sievietes un vīriešu kvotu, saņem papildu atbalstu kā tādu bonusu. Vai, piemēram, ja partija... ir valstis, kuras ir izvēlējušās noteikt, cik būtu vajadzīgs procents ar augstāko izglītību partijā cilvēku... un atkal par šo te tiek saņemts bonusa maksājums par kvotu izpildi. Vai kāda etniskās minoritātes pārstāvniecības kvotas izpilde un tamlīdzīgi.

Arī šeit mēs varētu domāt, ka, iespējams, mēs varbūt reģionālajām partijām varam atrast kādu šādu te kvotas principu.

Nu, lūk. Bet, ja mēs kopumā skatāmies, kādi tad ir tie trīs galvenie principi, pēc kuriem vadās labuma sadalē, tad, pirmkārt, tas ir visas valsts iedzīvotāju kopējās labklājības vairošana jeb tātad saņēmēji tiek grupēti, kā jau arī es vairākkārt pirms tam to minēju, pēc šīs te atbilstības sabiedrības kopējā labuma vairošanas principam.

Otrs princips ir finansējuma apjoma sadale proporcionāli partijas sasniegumiem tātad parlamenta vēlēšanās un, visbeidzot ... Ā, un šeit pie otrā tiek minēts.. jā... ne parlamenta, bet šeit mēs varam pievienot tos paralēli kā papildus vēl kritērijus sasniegumus pašvaldību vēlēšanās vai sasniegumus Eiropas Parlamenta vēlēšanās, bet

jebkurā gadījumā tas pirmais lielais, kas vispār nosaka piešķirt vai nepiešķirt, ir tieši sasniegums parlamenta vēlēšanās.

Un trešais lielais atskaites kritērijs ir finansējuma... kas nosaka finansējuma apjomu, ir... varbūt izklausās interesanti, bet paskaidrošu, ko tas nozīmē... finansējuma nepieciešamība. Tātad, iespējams, partijām, kas startē pirmo reizi, var paredzēt, kā jau es minēju, kādas īpašas piemaksas, lai veicinātu šo jauno partiju izaugsmi, savukārt vecajām lielajām partijām tiek uzlikti kādi ierobežojumi, lai viņas ar šo valsts finansējumu nu nekļūtu pārmēru bagātas un nevarētu atļauties pārlietu greznu dzīvi. Nu, lūk.

Un katra valsts izvēlas to formulu, kā viņa šos trīs principus sabalansēs savā starpā, lai nonāktu pie rezultāta.

Bet tātad vēlreiz... tas, neatkarīgi no tā, kādu mēs modeli izvēlamies, kādu to formulu mēs izstrādājam, principā politikas teorijā un praksē analizējot, tas lielais atskaites kritērijs ir ievēlēšana parlamentā. Un šeit mēs varam paskatīties... es arī paskatījos uz Apvienoto Nāciju Augstā cilvēktiesību komisāra biroja rekomendācijām valsts finansējuma piešķiršanai un arī šīs te ANO rekomendācijas paredz to visām demokrātiskajām valstīm, ka finansējums piešķirams tikai tām politiskajām partijām, kuras ir pārstāvētas parlamentā. Nu, ka tas ir tas galvenais atskaites moments. Vai arī, kuras ir uzrādījušas nozīmīgus rezultātus parlamenta vēlēšanu cīņā. Mūsu gadījumā tie ir šie te 2 procenti.

Nu, lūk. Un līdz ar to tas secinājums ir tāds, ka ikvienai politiskajai partijai ir iespēja saņemt valsts finansējumu, piedaloties vēlēšanu cīņā par vietu parlamentā, kas ir ļoti būtisks pārstāvnieciskās demokrātijas īstenošanas priekšnoteikums ikvienā valstī un sabiedrības līdzdalību veicinošs mehānisms. Savukārt, ja partija izvēlas nepiedalīties parlamenta vēlēšanās un ir tikai lokāls vai reģionāls politiskais spēks, kas darbojas viena novada pašvaldības vai dažu novadu pašvaldības ietvaros un rūpējas tikai par novada attīstību, tad šī te partija nesniedz atbilstoši politikas teorijas vadlīnijām tiešu pienesumu visas valsts un parlamentārās demokrātijas stiprināšanai un nav uzskatāma par līdzvērtīgu spēlētāju un līdz ar to arī līdzvērtīgu pretendentu uz finansējuma saņemšanu.

Bez tam šai partijai vienmēr ir iespēja, saglabājot savu lokālo identitāti, noslēgt sadarbības līgumu ar kādu nacionāla līmeņa partiju un šādā formā kopīgi startējot parlamenta vēlēšanās, pretendēt uz valsts finansējumu.

Un noslēgumā. Zināmā mērā reaģējot arī uz iepriekš izskanējušiem dažādiem jautājumiem, pirmais ir stāsts, ko pavisam nesen kādā intervijā pauda Liepājas bijušais ilglaicīgais mērs Seska kungs, ka principā viņš redz ļoti būtiskas pārmaiņas Liepājas attīstībā tajā brīdī, kad Liepājas reģionālā partija pievienojās nacionālā līmeņa partijai, proti, sāka sadarbību ar Tautas partiju. Lai ko mēs domātu par šiem politiskajiem spēkiem, bet tas izrādījās ekonomiskais... tas bija jau Tautas partijas laikā... jā... ka

tas ekonomiskais izrāviens...kāpēc? Tāpēc, ka tu vari pretendēt uz pilnīgi citādākām valsts garantijām vai, teiksim, atbalstu dažādiem projektiem, kurus tu nekad nesaņemsi kā vienkārša reģionāla partija. Līdz ar to šī te sadarbība ir konkrēto reģionu ekonomisko izaugsmi ļoti stimulējoša. Un tur jau ir zināmā mērā tā jēga, jo mēs dažkārt tā kā to naudu noliekam priekšā, bet priekšā jau ir tā partijas funkcija attīstīt savu reģionu, attīstīt Latvijas kādu apgabalu un attīstīt valsti kopumā. Un tāpat šādā veidā viņš redz, ka tas ir bijis ļoti būtisks pagrieziena punkts. To pašu mēs varam teikt par Valmieru, par Ventspili...

Un otrs, ko es gribu teikt, ka neviens... Kāpēc reģionālā līmeņa aktīvisti uzskata, ka viņi nevar būt vienā partijā ar nacionālā līmeņa politiķiem? Jo arī lielas nacionāla līmeņa partijas ietvaros var būt cilvēki, kas specializējas tikai darbam pašvaldībās, kas tiešām deg par savu pašvaldību un rūpējas par viņas interesēm un ir cilvēki, kas pretendē uz nacionālā līmeņa politiku un strādā un kandidē uz Saeimu. Tāpat, tas nav savstarpēji izslēdzoši. Nav tā, ka tam pašam vienam cilvēkam tad nu obligāti ir jāsāk interesēties par Saeimu un parlamentu... Nē. Viņš var interesēties par savu novadu, savu pašvaldību un citi tās pašas lielās partijas ietvaros palīdz un strādā nacionālā līmenī un tādā veidā sasniedz maksimāli labus rezultātus gan reģionāli, gan arī nacionāli.

Paldies.

A. Laviņš.

Jā. Paldies jums par ļoti strukturēti paustu viedokli.

Šobrīd tiesnešiem būs jautājumi un visupirms vārds tiesnesei Irēnai Kucinai.

Lūdzu!

I. Kucina.

Labvakar vai labdien... Jā, paldies jums tiešām par ļoti izvērstu un argumentētu viedokli. Bet daži precizējoši jautājumi.

Arī rakstveida viedoklī ir daudz pētīts un analizēts un ir atsauces uz dažāda veida starptautiskajiem dokumentiem un tos galvenos principus jūs arī šodien norādījāt tiesas sēdē.

Jautājums ir sekojošs. Mēs redzam principus, mēs redzam vadlīnijas, bet kā ir ar valsts to nacionālo regulējumu. Vai tiešām nevienā valstī... varbūt apskatot šo, teiksim, šo starptautisko salīdzinošo situāciju... nav šāds vai līdzīgs regulējums, kur būtu valsts finansējums reģionālā, teiksim, lokālā līmeņa partijām? Un vai šajā ziņā... ja atbilde ir nē, tad sanāk, ka, ja šādu regulējumu paredzētu, tad Latvija būtu kā tāda unikāla valsts, kas šādu būtisku lomu reģionālajām un lokālajām partijām saskata?...

L. Metla-Rozentāle.

Nu, šeit noteikti ir jānošķir valstis, kā jau es sākumā minēju, kuras ir federālas valstis, viņām, protams, federālajām partijām ir finansējums un tas ir pavisam cits

stāsts, jo federālajām partijām ir arī citas funkcijas, piemēram, Vācijas federālajās zemēs... Tātad, ir daudz lielāka autonomija. Viņas faktiski vienu daļu no parlamenta funkcijām pārņem savā autonomajā varā.

Un tad ir vēl valstis, kuras ir unitāras, bet kuras ir, teiksim, kaut kādā mērā specifiskas. Vai nu, piemēram, kā pēc sava ģeogrāfiskā kaut kāda izvietojuma, vai nu viņām ir ļoti... piemēram, izstiepta ģeogrāfija, tāda valsts forma, kas paredz to, ka valsts ir ļoti sadalīta, piemēram, kā Itālija, dažādos segmentos, kas faktiski savā starpā ļoti minimāli komunicē. Un līdz ar to... nu, piemēram, tā kā Itālijai vēl ir arī tā sauktie autonomie apgabali, kā Sardīnija, kā Sicīlija... atkal tur ir savs tas pārvaldes princips.

Bet, ja mēs skatāmies uz tādām klasiskajām, tradicionālajām Eiropas Savienības demokrātijām, tad lielākajā daļā... nu, cik man ir zināms... tomēr tas primārais... Jo, kā jau es teicu... nav jau teikts, ka vispār nevajag finansēt nekādā veidā pašvaldības reģionālās partijas. Iespējams, tur var atrast kādu... kā jau es teicu, iespējams, kādu īpašu šo te atbalsta mehānismu... vai tas ir kaut kāds vienreizējs valsts maksājums par to, ka partija piedalās pašvaldību vēlēšanās, kaut kāds tāds bonuss, ja viņai ir izdevies, piemēram, iegūt 2 procentus pašvaldību vēlētajū atbalstu... nu, tad būtu jādomā, kāds ir tieši tas precīzais mehānisms. Tas nenozīmē, ka nekad un nekādā veidā nevarētu atbalstīt. Bet šajā te kopējā finansēšanas modelī viņš tomēr ir vērsts... šis, ko mēs šodien aplūkojam, viņš ir vērsts uz to, lai veidotu šo.. nu, tādu kā sakabi starp reģionālo līmeni un nacionālo līmeni un lai tieši nevis šķeltu, bet lai vairāk vienotu un veidotu... jā, tādu vairāk centralizētu sistēmu.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Jautājums arī... kas ir izteikts jūsu viedoklī, proti, ka partija “Mēs — Talsiem un novadam” konkrēti nesniedz tiešu pienesumu visas valsts un parlamentārās demokrātijas stiprināšanā.

Sakiet, lūdzu, vai reģiona attīstība kā tāda pēc būtības nav tiešs pienesums visas valsts labā?

L. Metla-Rozentāle.

Bet jautājums ir... Es par šo jautājumu domāju... par to reģionu attīstību un to manu piemēru ar Liepāju, ka mēs noteikti to reģionu varam attīstīt ļoti dažādi un, jo vairāk mēs sadarbosimies ar nacionālā līmeņa partijām, jo vairāk mēs veidosim šo te... nu, es negribu teikt, ka draudzību, bet tādas attiecības, kas palīdzēs mums piesaistīt finansējumu, piesaistīt dažādus lielus projektus, jo vairāk mēs varēsim to savu reģionu attīstīt. Līdz ar to es uzskatu, ka reģionu attīstība ir kā instruments nacionālajai attīstībai, bet mums nevajag to reģionu nošķirt no pārējās valsts. Mums vajag draudzēties ar centrālo varu, lai mēs maksimāli to reģionu varētu attīstīt.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Un no manas puses attiecīgi vēl viens jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai esošais regulējums, jūsuprāt, tādā gadījumā, kāds tas ir šobrīd, ietekmē vai neietekmē lokāla līmeņu partiju konkurētspēju?

L. Metla-Rozentāle.

Redziet, ja mēs paskatāmies uz vēlēšanu rezultātiem arī Talsu novadā, tad jāsaka, ka nu tād “Mēs — Talsiem un novadam” ir uzrādījusi pašvaldību vēlēšanās otro labāko rezultātu un aiz viņiem paliek daudzas nacionālā līmeņa partijas, kuras ir tur ieguvušas pa vienai vietai vai gandrīz nav ieguvušas nevienu vietu. Tāpēc zināmā mērā man liekas, ka laikam es teiktu, ka tas piedāvājums, jeb tas saturs, jau dominē, vai viņam tomēr vajadzētu dominēt pār to materiālo jautājumu. Un līdz ar to ne vienmēr nauda... Protams, es saprotu, ka partijas pārstāvis noteikti varētu teikt, ka tad mums būtu nevis otrā vieta, bet varbūt pārliecinoši pirmā vieta. Bet tas ir... nu, visas tādas hipotēzes... No otras puses, finansējums, kā jau es minēju, šobrīd tas, ka partijas vairs necīnās par privāto finansējumu un ir tā kā atslābušas atbalstītāju piesaistē, tas zināmā mērā rada riskus tam, ka viņas vairs nemaz neinteresējas, ko par viņu piedāvājumu domā sabiedrība, jo mums ir tik jauki, ka mums ir valsts finansējums un mēs tādā harmonijā varam dzīvot un mums nemaz nevajag sekot līdz tam, kas notiek mums apkārt un vai kāds mūs atbalsta. Tāpēc es domāju, ka tur ir tāda... nu, tāda neviennozīmīga atbilde uz šo jautājumu, ko var skatīt no vairākiem viedokļiem.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā. Paldies.

Es saprotu, ka jūs esat pētījusi šo citu valstu praksi. Un es saprotu, vismaz no jums... kā jūs teicāt... ka tād tā ir vispārpieņemta prakse, ka pamatā finansē tikai tās partijas, kuras piedalās parlaments vēlēšanās un nefinansē vietējās partijas. Vai ir tādas valstis, kurās tād finansē tikai tās parlamentā iekļuvušās partijas, bet maksā arī par tām balsīm, kuras ir iegūtas pašvaldību vēlēšanās. Neatkarībā no deputātu vietām. Tikai par iegūtajām balsīm... nu, tā kā tas mums ir šajā apstrīdētajā normā. Paldies.

L. Metla-Rozentāle.

Bet tas ir gadījumā, ja partija startē arī nacionālajā līmenī vai ...

J. Briede.

Nē. Mūsu likums pasaka, ka partijai ir obligāti jābūt pat iekļuvušai parlamentā, lai...

L. Metla-Rozentāle.

Jā, lai viņa varētu saņemt šīs pašvaldību balsis.

J. Briede.

... un tas tā kā ir vispār izplatīts, ka tātad tad saņem... Bet tā mana interese ir tieši par to apstrīdēto normu, jo mums tā norma saka, ka tu saņem ne tikai par to, ka tu tajās parlamenta vēlēšanās dabūji, bet arī saņem par katru balsi neatkarīgi no iegūtajām deputātu vietām pašvaldību vēlēšanās... par katru balsi, par to, ka tu piedalījies šajās te vēlēšanās pašvaldībā. Vai tāda sistēma kaut kur arī ir? Paldies.

L. Metla-Rozentāle.

Jā, ir. Tas bija viens no modeļiem, ko es arī pieminēju, ka katrai valstij ir bez tā aprēķina, kas ir balstīts tieši uz nacionālā līmeņa vēlēšanām, ir iespējams pielikt tos papildus aprēķinu mehānismus... Eiropas Parlamenta vēlēšanas, pašvaldību vēlēšanas, un, ja valsts redz vēl kaut kādu, kur viņa pieliek šo te papildus mehānismu... jā, tādas iespējas pastāv un tas tiek praktizēts.

J. Briede.

Un tā konkrēti jūs tagad nevienu valsti...

L. Metla-Rozentāle.

Es tagad tā konkrētas valsts piemēru... tad man būtu jāmelo...

J. Briede.

Labi. Paldies jums.

L. Metla-Rozentāle.

Bet tas ir viens no šiem te vadlīniju mehānismiem, kas izriet no starptautiskajām vadlīnijām, kas liecina, ka tādi mehānismi pastāv.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Turpinām ar jautājumiem. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labvakar! Tā. Man būtu vairāki jautājumi.

Viens ir... Jūs teicāt par to virzību un nepieciešamību varbūt uz partiju konsolidāciju un par to, ka... grūti jums nepieņemt... ka parlamentā tām partijām ir citas

funkcijas. Bet vienlaikus jums kā politologam man tāds jautājums... no tādas demokrātijas perspektīvas... vai demokrātija tā pilntiesīgi Latvijā var funkcionēt, ja mums ir varbūt šis atbalsts Saeimas līmenī šīm lielajām partijām, bet vienlaikus tādā lokālā līmenī... ja mums nav tas ideālais variants, kur mums ir tie mazie ziedotāji, bet mums ir šauras ekonomiskās grupas, kuras atbalsta un kontrolē, teiksim, tās partijas, kas ir pašvaldībās. Vai, teiksim, tas arī kaut kādā veidā nemaina demokrātiju Latvijā?

L. Metla-Rozentāle.

Jā... nu, redziet... mēs te uzreiz arī domājam un man vismaz tā šķiet, ka es saprotu, par ko jūs man jautājat... un teiksim, kādu pašvaldību jūs domājat un tamlīdzīgi... Bet nu es tā kā pieturos pie tā principa, ko mums arī rekomendēja Eiropas Savienība, ka mēs nedrīkstam pielāgot tās savas normas kaut kādiem sliktajiem gadījumiem atsevišķiem. Piemēram, lai novērstu tur... nezinu... kādu situāciju Ventspilī vai vēl kaut kur citur... ka mēs to likumu vai kādu normu rakstām tā, kā tieši šim te konkrētajam gadījumam. Un tāpēc es domāju, ka tomēr mums vajadzētu skatīties labticīgāk uz šo te situāciju un nepieņemt... neiziet no tās... Jo te arī šodien bija daudzi jautājumi par to, vai partijas finansējumu neizmanto... es neveidoju partiju tāpēc, ka es apzinos, ka man par to maksās... Protams, ka nu varbūt, ka kāds tā arī dara, bet šādu risku mēs nekad nevaram novērst. Nu, tāds viņš būs jebkur iespējams. Bet tomēr principā partijas veido tāpēc, lai risinātu kādam sabiedrības segmentam būtiskus jautājumus, kurus es, kā partijas vadītājs, vai manu domu biedru grupa jūt, ka mēs viņus varam atrisināt.

Tāpēc es domāju, ka arī šajā gadījumā... nu... es skatītos uz to no šīs te labticīgās tomēr perspektīvas.

A. Kučs.

Paldies.

Otrs. Vai es pareizi sapratu no tā, ko jūs teicāt, ka tāds vismaz bāzes līmeņa atbalsts arī vietējām partijām būtu nepieciešams, vai nē? Vai es nepareizi jūs sapratu... Jūs teicāt, ka kaut kāds atbalsts arī viņām būtu nepieciešams sniegt.

L. Metla-Rozentāle.

Nu, redziet, ja mēs skatāmies ne tikai stāstu par politiskajām partijām, bet, piemēram, domājam par vēlēšanu līdzdalības līmeņa celšanu, kas mums arī ir viena no problēmām, tad, protams, kā mēs zinām, Latvijas vēlētajam ir raksturīgi balsot par cilvēkiem, kurus viņš pazīst. Mēs tiešām vairāk balsojam par personībām nekā par partiju ideoloģiju. Ja, piemēram, tur Lielbritānijā tu jau piedzimsti un zini, ka tu esi tur vienas vai otras partijas bezmaz vai biedrs... tad mēs tomēr esam gana elastīgāki un varam mainīt to savu partejisko mīlestību, gan arī tomēr vairāk tieši konkrētajiem cilvēkiem esam piesaistīti. Un līdz ar to es uzskatu, ka kā tāds veicinošs mehānisms,

protams, ka reģionālās partijas absolūti nevajadzētu tā kā iznīcināt. Ja ir stipras reģionālās partijas, patiešām stipras, kuras ir nevis tāpēc, ka pieciem vietējiem aktīvistiem gribas veidot partiju, bet gan tāpēc, ka tiešām aiz viņiem stāv reģiona vēlētāji, tad es uzskatu, ka, iespējams, šeit būtu jābūt tomēr kaut kādam stāstam par minimālo biedru skaitu arī reģionālajām partijām un tad ir noteikts minimālais biedru skaits, kas apliecina to, ka tā nav gluži piecu cilvēku partija, bet ka tur ir reģionam, vismaz novadam kaut kāda proporcionāla, cik novadā ir iedzīvotāju... kaut kāds proporcionāls iedzīvotāju atbalsts šai partijai, tad es domāju, ka varētu runāt par piemēram, kādu... nu, jā, šo te... kā jau tā teorija paredz, vienreizēju finansējumu, piemēram, pirms katrām vēlēšanām kampaņas realizācijai. Tieši reģionālajām partijām. Ka, piemēram... tieši to uzturēšanas funkciju viņi varētu par savu kaut kādu ziedotāju naudiņu tur to biroju, kas viņiem tur ir... cik tur vajag... bet to kampaņu viņi varētu realizēt, saņemot no valsts vienreizēju dotāciju tieši kampaņas izdevumiem.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam.

G. Kusiņš.

Jā. Labdien! Man viens jautājums par tādu tīri teorētiski iespējamu lietu. Es varbūt nedaudz tādu ievadu un tad noformulēšu to jautājumu.

Vairākas personas gan iepriekšējā tiesas sēdē, gan šodien arī lietoja tādu terminu kā "reģionālās partijas", "valsts līmeņa partijas". Man ir jautājums šādā aspektā. Tātad, valsts līmenī Saeimas vēlēšanas notiek arī ne vienā vēlēšanu apgabalā, bet gan piecos. Rīgas vēlēšanu apgabals Saeimas vēlēšanās no vienas puses un Rīgas pilsētas pašvaldību vēlēšanas, kurās piedalās, nosacīti, Rīgas reģionālā partija.

Sakiet, lūdzu, vai no politologa skatījuma šeit ir saskatāmas kaut kādas paralēles... nav paralēles... Es pateikšu, kāpēc. Mēs tiesas sēdē kaut kā vairāk fokusējamies uz šo Talsu situāciju, kas arī ir daļa no Kurzemes novada, bet vai var būt tā, ka Rīgas vēlēšanu apgabalā, kur, man liekas, pēdējās Saeimas vēlēšanās ir 30 mandāti, kas ir gandrīz trešdaļa no visas Latvijas un Rīgas pašvaldības vēlēšanas. Vai politoloģiski ir kāda korelācija, vai mēs varam paskatīties, jā, tas apgabals ir liels, kas būtu jau tā kā salīdzināms ar kaut ko... Paldies.

L. Metla-Rozentāle.

Jā, paldies jums par jautājumu.

Es domāju, ka ikvienas vismaz tāda mēroga partijas, kas jau spēj konkurēt Rīgā, jo Rīgā tomēr ir gana liels vēlētāju skaits, kas nozīmē, ka, lai tu iegūtu kaut vienu balsi

Rīgas domē, tev vajag... tev nepietiek ar 50 cilvēku atbalstu vai 100 cilvēku atbalstu, tev vajag pietiekami lielu Rīgas sabiedrības daļas atbalstu. Un ja tu jau vari pretendēt uz šādu sabiedrības segmenta atbalstu, tad ikviena partija... es nebaidīšos teikt... kas ir kandidējusi Rīgā, nekad nav domājusi būt tikai par Rīgas partiju. Viņas varbūt Rīga... šeit mēs noteikti varam minēt Progresīvos kā tādu spilgtāko piemēru, ir bijis kā tāds atspēriena punkts, lai virzītos tālāk, kā tāds testa punkts, kā spēka audzēšanas punkts savas atpazīstamības veidošanai, bet te nekad nav bijusi tāda doma, ka mēs paliekam tikai Rīgā un mēs nepretendējam uz varu Latvijā. Jo tomēr principā pēc definīcijas politiskās partijas mērķis ir cīņa par varu. Un vara politiskā ir... ar to saprot nacionālā līmeņa varu, tas ir, līdzdalība lēmumu... likumdošanas izstrādes procesā.

Un tāpēc es teiktu, ka, ja mēs runājam par Rīgas piemēru, tad es nevaru iztēloties, ka šeit būtu partija, kura teiktu, ka mēs gribam būt tikai Rīgā, bet mūs neinteresē startēt nacionālā līmeņa vēlēšanās.

G. Kusiņš.

Bet te.... Nu, ja šī partija startē tikai Rīgas pilsētas pašvaldības vēlēšanās, viņa nebūs startējusi Saeimas vēlēšanās, viņai nebūs tiesības tātad ne uz bāzes finansējumu, ne arī uz kaut kādu citu finansējumu no valsts budžeta. Piemēram, ja mani atmiņa neviļ... tad partija "Gods kalpot Rīgai" kādreiz sevi pozicionēja kā tikai tādu partiju, kas startēs Rīgā. Vai, jūsuprāt, tad varētu saskatīt, ka, teiksim... nosacīti... tāda partija, kas ir tikai Rīgā, jeb tomēr ir kaut kāda salīdzināma situācija ar lielu partiju, kas ir piedalījies Saeimas vēlēšanās un, piemēram, mums jau arī Saeimas vēlēšanu likums jau arī neaizliedz šāda līmeņa politiskajai partijai iesniegt tikai kandidātu sarakstu tikai Rīgā un mēģināt iegūt tikai Rīgā pārstāvību.

L. Metla-Rozentāle.

Jā... Bet tajā pat laikā es teiktu, ka, ja šo te partiju Rīgā ievēlē Rīgas vēlētajs, tad, protams, ka viņa pārstāv tikai Rīgas vēlētajā intereses un viņa nekādā mērā nepārstāv ne Daugavpils, ne Ventspils, ne kādu citu un neveido šo iedzīvotāju dzīvi un patiesībā, nu, visdrīzāk, ka īpaši neuzlabo viņu, jo varbūt viņš tur reizi gadā arī atbrauc uz Rīgu, bet tas nav ne viņa darbavieta, ne viņa dzīvesvieta un tāpēc es teiktu, ka šeit ir tas pats princips... ja tā partija ir tikai Rīgas partija un rūpējas par Rīgas iedzīvotāju saimniecisko labklājību, nu tad, ja viņai ar to pietiek, ļoti labi, lai viņa tur turpina darboties, bet no visa kopējā nodokļu maksātāju budžeta viņai nekādu tādu īpašu... Jā, ja viņa... iespējams, kā jau es teicu, ja mēs paliekam pie tā, ka mēs tad vienojamies, ka reģionālajām partijām visām, piemēram, ir šis te vienreizējais reklāmas maksājums pirms vēlēšanām, protams, tad arī šai Rīgas partijai viņš pienāktos, bet nekā citādāk. Nekas vairāk.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Jūs, runājot par principiem, norādījāt trīs principus. Un kā trešo es atzīmēju un man pirmsšķietami liekas, ka tas ir saistīts ar tiesiskās... iespējamās tiesiskās nevienlīdzības principa problemātikas risināšanu. Bet jūs man varat norādīt, ka, iespējams, tur ir cits mērķis tam principam. Proti... tā tad kopējās labklājības vairošana, kas bija pirmais princips. Tad ir proporcionāli sasniegumam šis finansējums. Un tad ir, lūk, šis trešais, par ko es vēlos arī vaicāt. Finansējuma nepieciešamība. Un, piemēram, tiek piešķirts finansējums partijai, kura startē vēlēšanās pirmo reizi. Un tad kā tāds atsvars... kā atsvara mehānisms tiek minēts tas, ka... ja tā es drīkstu teikt... šķiet, ka tā tas tika teikts... tā saucamā vecajām vai pieredzējušajām partijām tiek noteikti normatīvi, zināmi ierobežojumi finansējumā ar mērķi, kā es sapratu, lai tā partija, kas pirmo reizi startē vēlēšanās, un jau pieredzējušās partijas, atrastos tādā kā vienlīdzīgas konkurences apstākļos. Vienlīdzīgas konkurences apstākļos.

Mēs šajā tiesas sēdē vairākkārt esam dzirdējuši no pieteikuma iesniedzēja pārstāvja to, ka pašvaldību vēlēšanās pieteikuma iesniedzēja, kā politiska partija, ir konkurējusi pašvaldību vēlēšanās ar tādām nacionālā mēroga partijām, un to jau mums iepriekšējā runātāja norādīja, piemēram, Jaunā Vienotība, Jaunā Konservatīvā partija, KPV LV... un tika izteikti apsvērumi par to, ka neesot reģionāla līmeņa partijām, finansējumam no valsts budžeta līdzekļiem ir ārkārtīgi grūti konkurēt ar šādiem politiskajiem konkurentiem.

Vai jūs... ja mēs paskatāmies uz pašvaldību vēlēšanām šajā līmenī, vai jūs redzat, ka mūsu tiesību sistēmā pastāv tiesiskie instrumenti, kas, lūk, kalpotu kā sava veida tiesiskās vienlīdzības problemātikas risināšanai.

Un te es atgriežos atpakaļ pie jūsu pieminētā principa, ka vecajām partijām, lai nodrošinātu vienlīdzīgu konkurenci, uzliek noteiktus ierobežojumus. Vai jūs saskatāt Latvijas tiesiskajā sistēmā šobrīd kaut kādu līdzīgu pieeju, kur likumdevējs ir mēģinājis risināt šo problemātiku, ko mums vairākkārt ir atgādinājis pieteikuma iesniedzēju pārstāvis? Talsi, vietējā reģionālā partija un četras nacionālā mēroga partijas. Vai šīm četrām nacionālā mēroga partijām ir kaut kādi ierobežojumi attiecībā uz finansējumu, lai tās daudz maz būtu līdzīgā situācijā ar partiju “Mēs — Talsiem un novadam”?

L. Metla-Rozentāle.

Es teiktu, ka es redzu, jo pastāv šis te ierobežojums vēlēšanu kampaņas izdevumiem. Tātad, uz katrām vēlēšanām ir noteikts... KNAB nosaka tos maksimālos griestus, cik katra partija drīkst tērēt vēlēšanu kampaņai. Bet, redziet... te tie griesti ir

universāli... tātad, tiek noteikts maksimālais tēriņu apjoms, kas ir vienāds pilnīgi visām partijām, piemēram, uz Saeimas vēlēšanām... es tagad neatceros vienkārši par pašvaldību... tie bija laikiem 700 tūkstoši eiro, ko katra partija drīkstēja tērēt kampaņai. Bet stāsts jau ir par to, ka laikiem maksimālais, ko partija iztērēja... pati turīgākā partija, kas atļāvās, bija Apvienotais saraksts, kuri iztērēja laikiem pusi apmēram no šī maksimāli pieļautā tēriņu apjoma. Līdz ar to... redziet, ir ļoti... man liekas, grūti... jo tad katrā situācijā ir jāskatās individuāli uz to, cik finansiāli spējīga ir tā mazā reģionālā partija, cik viņai ir daudz tie atbalstītāji un kāda ir viņas tā ekonomiskā kapacitāte un tad pretī ir tās lielās partijas. Un, manuprāt, ka nu šo kaut kādu tādu universālo visai Latvijai, ka, lūk, tad pašvaldību vēlēšanās mēs uzliekam ļoti zemu tur latīņu... nezinu, tur 20 tūkstošus vai cik tur vēlēšanu kampaņai... tas tomēr nu atkal... vai līdz galam tas ir tāds demokrātijā pamatojams mehānisms, kāpēc tad tieši tāda summa tiek noteikta un, lūk, jūs vairāk nedrīkstat tērēt tāpēc, ka jums tur ir viena tāda salīdzinoši ne tik bagāta partija jūsu kolektīvā un tad... nu, te liekas, ka īsti tas atkal nav tāds vienlīdzības princips pret pārējiem.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Šķiet, ka 700 tūkstoši kā maksimālie izdevumu griesti Latvijas situācijā reģiona partijām varētu pirmsšķietami būt ļoti atrauti no realitātes...

L. Metla-Rozentāle.

Jā, jā... protams.

A. Laviņš.

Bet vai bez izdevumu maksimālā griestu noteikšanas, vai vēl kādi citi mehānismi pastāv, kas šo konkurentu vienlīdzību nodrošinātu? Citu nav?

L. Metla-Rozentāle.

Nu, es tā īsti uzreiz nevarētu... nu, ja mēs atkal runājam par to pašu kampaņu un nesaistīti ar finansējumu, tad, protams, ka tās ir reklamēšanās iespējas... tātad, šīs te bezmaksas reklāmas... Te es atkal uzreiz varu tikai par pēdējām vēlēšanām runāt, jo par to man ir tā aktuālā informācija galvā saglabājusies... proti, ka ir šīs te bezmaksas reklāmas laiks, kas katrai partijai, neatkarīgi no viņas jebkādam pazīmēm, pienākas nacionālajā televīzijā un nacionālajā radio... tā kā arī caur šo te mehānismu ir mēģinājums paredzēt vienādus tos starta nosacījumus politiskajiem spēkiem.

A. Laviņš.

Paldies.

Šobrīd vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, man ir jautājums... Es gan viņu vēl tā kā mēģinu noformulēt... es atvainojos...

Es vienkārši tagad mēģinu atcerēties, ko Kažokas kundze mums pirms tam teica. Viņa saskatīja tā kā tomēr to diskrimināciju attiecībā uz tām mazajām partijām ar to regulējumu. Un jā... es tagad mēģinu atcerēties, vai tas bija arī saistībā ar to iespējamo aģitāciju... to naudu tērēt aģitācijā un tad vai, jūsuprāt, nu tam regulējumam nebūtu tomēr jābūt tādām, ka to saņemto finansējumu tomēr tajā pašvaldību aģitācijā nevajadzētu tērēt. Pašvaldību vēlēšanu aģitācijā nevajadzētu tērēt... Paldies.

L. Metla-Rozentāle.

Jā... bet, ja mēs iztēlojamies, ka ir tādas pašvaldības, kurās startē tikai nacionālā līmeņa partijas un tur nestartē neviena reģionāla partija... tas atkal to situāciju padara citādāku. Tur mums īsti nav nepieciešams tā kā pielāgoties šai te reģionālās partijas kaut kādai zināmai problemātikai. Un tāpēc... redziet, ir tā ļoti grūti saprast, kā atrast tādu universālu modeli, kurš derētu visām pašvaldībām, neatkarīgi no tā konkrētā partiju spektra, kas viņās startē. Tāpēc... es neteiktu, ka mēs varētu... nu, es īsti nevaru iztēloties, kā tas ir, ka.. uz kāda pamata mēs aizliedzam politiskajām partijām tērēt viņām piešķirto finansējumu pašvaldību vēlēšanās. Mēs varbūt varam uzlikt daudz stingrākus tos maksimālos griestus, lai mēs tiešām varbūt kaut kā lieki... Bet, ko es gribēju teikt... Arī jau iepriekš minot par tiem griestiem, ka bieži vien partijas jau nemaz neizmēģina ne tuvu tai summai, jo, piemēram, 700 tūkstoši izklausās grandiozi... bet Progresīvie vispār izmēģina kampaņai tikai 10 tūkstošus kopā. Līdz ar to šai te kampaņai pirms parlamenta vēlēšanām... nu, viņi tērē ļoti pieticīgu summu un sasniedz ļoti labus rezultātus nacionālajā līmenī... Tāpēc ne vienmēr, kā jau es minēju, tai naudai ir tāds tiešs korelatīvs sakars ar to iegūto rezultātu.

J. Briede.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies. Šobrīd iespēja uzdot jautājumus mūsu pieaicinātai personai ir pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Vai būs jautājumi?

E. Zelderis.

Jā, godātā tiesa, būs.

Man tomēr gribas jums pajautāt... te izskanēja dažādi viedokļi no jums... un varētu dot vai nevarētu dot reģionālajām partijām dažādos variantos... Bet es koncentrēšos vairāk uz to, kas ir lietas materiālos un jūsu, kā jūs teicāt, atzinumā pašās beigās ir norādīts: "ja partija izvēlas nepiedalīties parlamenta vēlēšanās, un ir tikai

lokāls reģionāls politiskais spēks, kas darbojas viena novada pašvaldībā, rūpējas par konkrētā novada attīstību, kā tas ir par partijas “Mēs — Talsiem un novadam” gadījumā, tad šī partija nesniedz tiešu pienesumu visas valsts un parlamentārās demokrātijas stiprināšanā un nav uzskatāma par līdzvērtīgu pretendenti uz valsts finansējuma saņemšanu”.

Nu, tur ir piebilde vēl... “bez tam šai partijai vienmēr ir iespēja, saglabājot savu lokālo identitāti, noslēgt sadarbības līgumu ar kādu nacionāla līmeņa partiju un šādā formātā kopīgi startēt parlamenta vēlēšanās un tādā veidā pretendējot uz valsts finansējuma saņemšanu.”

Man tad jums ir jautājums. Viss, kas te tika runāts... jūs zināt šo situāciju... šī partija ir piedalījies vairākās pašvaldību vēlēšanās Talsu novada domes, ieguvusi vairākas vietas, 2017. gadā — trīs... 2021. gadā — četras, pa vidu tur mērs bija, un partija ir gana aktīva... un tur var piezīmēt, ka 2017. gadā salīdzinājumā pret 2013. gadu, kad 2013. gadā Talsu novadā, kas bija otrs lielākais pēc iedzīvotāju skaita no visiem 110 novadiem Latvijā, bija otrs zemākais rādītājs vēlēšanu aktivitātē, 31 procenti... un tad nodibinājās šī partija 2017. gadā un 2017. gadā jau bija 44 procenti, kas bija augstākais kāpums no visām pašvaldībām visā Latvijā pirmajā vietā.

Un tad pie visiem šiem apstākļiem tad man jums ir jautājums... tāpat šādai partijai ir nepieciešams valsts budžeta finansējums vai nav pie šādiem apstākļiem, kādi ir šobrīd kontekstā arī ar šo apstrīdēto normu.

L. Metla-Rozentāle.

Jā... ja mēs... es saprotu jūs un jūsu situāciju... Bet mēs runājam, kā jau jūs pats arī norādījāt, ka, piemēram, par jūsu partiju pašvaldību vēlēšanās nobalsoja 1700 cilvēki. Novada iedzīvotājiem tas ir ļoti būtiski. 1700 cilvēki jūsu novadā. Bet tikai jūsu novadā. Lai parlamentā iegūtu vienu balsi, ir jānobalso plus-mīnus apmēram vismaz 20 tūkstošiem no visas Latvijas iedzīvotājiem. Tāpēc šeit ir tas proporcionalitātes un samērīguma princips, kas...

E. Zelderis.

Es ļoti atvainojos... es vienkārši ne par to procesu, kā līdz tam nonākt... vienkārši jā vai nē. Man ir vienalga, vai 10, 100 vai 1000, 5000 eiro... gadā... jā vai nē.

A. Laviņš.

Piedošanu, šeit es iejaukšos... pārtraukšu... Šādu jautājumu noņemu par prasību atbildēt uz jā vai nē, vai konkrētai politiskai partijai pienākas noteikts finansējums. Šis jautājums tiek noņemts. Mēs neskatām...

E. Zelderis.

Es...

A. Laviņš.

Nepārtrauciet mani... lūdzu... Mēs šeit neizskatām vienas konkrētas partijas situāciju. Mēs izskatām tiesību normas konstitucionalitātes jautājumu.

Turpinām lūdzu!

E. Zelderis.

Jā, es pārfrāzēju. Jautājums ir nevis par “Mēs — Talsiem un novadam”, bet par šādu partiju analogiskā situācijā. Es pieņemu, ka tādas ir vēl kaut kur tā vai citādi, iespējams, Kuldīgā... tas, vai viņas tur sadarbojas ar kādu citu partiju vai slēdz līgumus... iespējams, ka tas notiek... iespējams, ka nē... likums to neregulē, kā viņas šos līgumus slēdz... Šādai partijai analogiskos apstākļos vai ir jāpiešķir... jā vai nē. Vienkāršs jautājums.

L. Metla-Rozentāle.

Valstī nē. Jo valstī ir noteikta robeža 2 procenti... tas ir, vismaz 20 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju. Šajā gadījumā...

E. Zelderis.

Tāds nebija jautājums... es atvainojos... jūs jau atkal mēģināt aiziet citā ceļā... Tas, kāds ir regulējums, tas mums visiem ir skaidrs. Bet es jums uzdošu konkrēti: vai vajag vai nevajag viņām piešķirt... vispārīgi...

A. Laviņš.

Tā... šobrīd mazlietiņ nomierināties... mazlietiņ nomierināties... Tiesas sēdē kārtību nosaka tiesa. Nepārtrauciet, lūdzu... Es cenšos tad, kad tas ir nepieciešams, es to daru, lai mēs būtu konstruktīvi. Bet šobrīd es redzu, ka jūs uzdodat jautājumu, tiek sniegta atbilde, jūs pārtraucat atbildēt un šeit veidojas tāda neskaidra situācija. Ne mēs īsti saprotam, kas tiek atbildēts, un šādu situāciju nepieļausim. Tātad, ir jautājums, noklausieties atbildi. Turpināsim ar pārējiem jautājumiem.

Turpinām sēdi.

E. Zelderis.

Jā, es vienkārši varu piebilst, ka es nesaklausīju īsti, ko galu galā pieaicinātais eksperts var pateikt. Bet nu... es vienkārši centos.. varbūt man vienīgajam tā liekas, es atvainojos... bet es līdz galam nesapratu, ko īsti tas eksperts grib man pateikt, jo brīžiem saka ka jā...

Tad es uzdošu tādu jautājumu. Valsts prezidents, Levita kungs, vairākkārt ir uzsvēris... nu jau, teiksim, kāda pusotra, divu gadu garumā, bet īpaši viņš to sāka

uzsvērt, kad tika iesniegta šī konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā un ierosināta lieta, viņš vairākkārt ir uzsvēris par to, ka reģionālajām partijām ir vajadzīgs finansējums.

Kā jūs domājat, viņš kļūdās šajā viedoklī vai jūs piekrītat tam viedoklim, ka konceptuāli reģionālajām partijām vajag valsts finansējumu?

L. Metla-Rozentāle.

Es domāju, ka es nevēlos, teiksim, izteikt savu viedokli par to, vai prezidents kļūdās vai nekļūdās. Tas laikam nav manas kompetences ietvaros to vērtēt. Noteikti viņam ir savi apsvērumi, ko viņš grib ar... ko viņš redz, ka caur reģionālajām partijām var veicināt. Un, kā jau es minēju, arī es pilnīgi piekrītu, ka reģionālās partijas Latvijā ir būtisks iedzīvotāju līdzdalību veicinošs instruments, uz ko norādījāt arī jūs.

E. Zelderis.

Tad nākamais jautājums ir tāds. Neliels ievads... Tad, kad tika pieņemti šie grozījumi Partiju finansēšanas likumā 2019. gadā, Latvijas Universitātes profesors Jānis Ikstens puda viedokli, ka šāds regulējums neapšaubāmi ir vērsts uz valdošo partiju karteļa stiprināšanu... Bet cita valsts pieredze liecina, ka karteļu sistēma ar laiku deģenerējas un pastiprina sabiedrības nepatiku pret esošajām partijām. Nu, Latvijas Universitātes profesors... es domāju, gana cienījams cilvēks... nu, ir šāds viedoklis, kas ir kardināli pretējs jūsu viedoklim.

Un tad man jums ir jautājums. Kā jūs domājat, vai šī esošā sistēma, kur reģionālajām partijām netiek paredzēts ne jebkāds valsts budžeta finansējums, neveido tādu kā monopolu lielajām partijām... konkurence tiek ierobežota, kaut kādas analogijas ar Konkurences padomes viedokļiem par monopoliem, kuri ierobežo... farmācijas tirgus, lai jaunas aptiekas nevar atvērt... līdzīgi arī te, ka jaunas partijas nebūs, konceptuāli to jau iezīmēja iepriekšējais eksperts, ka nu samazinās to partiju aktivitātes un viņas izzūd lēnām... Tātad mans tas jautājums... vai jums neliekas, ka tas monopols... Kāds ir jūsu viedoklis?

L. Metla-Rozentāle.

Es gan neredzu, kur šeit veidojas monopols no šī te finansēšanas modeļa. Es domāju, ka pēdējās parlamenta vēlēšanas apliecināja, ka ļoti milzīgais pieteikto partiju skaits, ka absolūti nav tā, ka partiju skaits samazinātos un ka mums būtu šobrīd par to tādai ļoti lielai trauksmei jābūt. Es domāju, ka mēs zinām šo te slaveno teicienu, cik latviešu — tik partijas, tāpēc es nedomāju, ka... es atvainojos par šo te tautavismu... bet es nedomāju, ka mūsu mērķis ir ļoti daudzas politiskās partijas. Mūsu mērķis ir iespējami kvalitatīva politika un iedzīvotāju interešu aizstāvība kā reģionālā, tā nacionālā līmenī.

E. Zelderis.

Jā... Tad man ir jautājums tāds. Jūs savā atzinumā tiesai norādāt vairākkārt uz dažādiem starptautiskiem institūciju atzinumiem, piedāvājumiem un tā tālāk... minētas vadlīnijas tādas vispārējas... bet tur neviena konkrēta valsts nav minēta, kas būtu tā kā analogiski tuva vēlēšanu sistēmas un politisko partiju regulēšanas un finansējuma kārtības ziņā līdzīga Latvijai. Vai jums ir kāda valsts zināma, kas ir līdzīga ļoti... tuvāka... nu, iespējams... Latvijai... un kur ir šāds te regulējums un tāds analogisks...

L. Metla-Rozentāle.

Nu, politikas zinātnē, principā, viena no rekomendācijām ir nekad nemeklēt analogisku valsti, jo analogiskas valsts neeksistē un mums katram ir sava atšķirīga politiskā kultūra, ekonomiskā situācija un daudzi citi parametri. Un visas pasaules valstis iedalās vairākās lielās tādās kā pārvaldes tradīciju grupās. Mēs ietilpstam ar zināmām niansēm, bet ietilpstam ģermāniskajā pārvaldes grupā. Līdz ar to attiecīgi mēs arī varam meklēt radniecīgas... mūsu valsts pārvalde principā ir būvēta un, teiksim, likumdošana zināmā mērā lielā mērā ir balstīta uz šo te ģermāniskās skolas principu.

E. Zelderis.

Tad nākamais jautājums. Konstitucionālajā sūdzībā ir uzsvērts... varbūt īss ieskats tajā par politisko partiju nozīmību, tas ir, ko Satversmes tiesa ir atzinusi arī savos spriedumos, ka politiskās partijas ir nozīmīgs demokrātiskas valsts elements. Politiskā partija ir personu... kura noteikta... un kuras galvenais mērķis ir iegūt politisko varu, lai valstī to īstenotu atbilstoši partijas programmā ietvertajiem mērķiem un principiem. Politiskā partija veido saikni starp sabiedrību un valsts varu, nodrošinot organizētu sabiedrības līdzdalību politiskajos procesos. Politiskās partijas ir demokrātijas pamats un balsts. Tādējādi politisko partiju sistēmas stiprināšana ir vērsta uz demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzību.

Tāpat konstitucionālajā sūdzībā ir dots diezgan padziļināts ieskats tajā... ko dara pašvaldības, kādus lēmumus pieņem, tajā skaitā ir autonomas funkcijas un ir arī deleģētas funkcijas no valsts puses, tā kā... es jums nevaru īsti piekrist, ka pašvaldības nu neko tādu fundamentālu nedara, tur valsts ir deleģējusi tādas valstiskas darbības, ko viņas savā kompetencē var to darīt arī autonomi.

Un tad jūs... tagad pie jautājuma... jūs norādāt savā atzinumā, ka atbilstoši Latvijas likumdošanai, pilsoņiem ir iespēja piedalīties arī divās citās vēlēšanās: vēlēšanās par domi un Eiroparlamenta vēlēšanās, tomēr nevienai no šīm vēlētajām struktūrām nav Saeimai līdzvērtīgas tiesības un pienākumi nacionālā valsts līmenī un tās nerūpējas par visu valsts iedzīvotāju kopēju labumu.

Un tad man ir jautājums... tad jūs uzskatāt, ka lielās partijas, kas... īpaši tās, kas ir Saeimā, tāpat rūpējas par visu valsts iedzīvotāju kopējo labumu.

L. Metla-Rozentāle.

Saeimas funkcija ir pārstāvēt visas Latvijas iedzīvotājus... ievēlot simts Saeimas deputātus, mēs ievēlam visas Latvijas iedzīvotāju, balsstiesīgo iedzīvotāju pārstāvjus parlamentā, kas līdz ar to rūpējas par visu Latvijas iedzīvotāju labklājību, valsts attīstību. Jā, protams, tā ir parlamenta... Protams, ka parlaments pārstāv visu sabiedrību.

E. Zelderis.

Jūsu tā doma ir tāda, ka tas ir vairāk teorijā... tātad teorētiski... faktiski tas jau ir cits jautājums.

L. Metla-Rozentāle.

Nē, tas nav teorētiski. Vēlēšanas uz to balstās, visas Latvijas dalījums piecos vēlēšanu apgabalos, aprēķins par to, cik no katra vēlēšanu apgabala ievēl deputātus pēc balsstiesīgo iedzīvotāju skaita... tā ir absolūti precīza matemātika un mehānisms, kā tiek nodrošināta pārstāvnieciskā demokrātija.

E. Zelderis.

Un kā jūs domājat... ja sabiedrībai uzdotu tādu aptauju... Vai lielās partijas rūpējas par valsts iedzīvotāju kopējo labumu?

A. Laviņš.

Piedošanu... šis jautājums tiek noņemts. Ejam tālāk ar citiem jautājumiem.

E. Zelderis.

Man ir jautājums tāds. Talsu novads jaunizveidotais, agrāk tur bija ap 30 tūkstošiem iedzīvotāju, tagad ir kādi 45 tūkstoši. Un jūs runājat par šo kopējo labumu. Bet, nu, kā es jau pieminēju, tieši pašvaldības domes ir vistuvāk vēlētājiem un vistiešākā kontaktā un tur vistiešāk iedzīvotāji var izjust, kā politiska partija rūpējas par tiem solījumiem, ko programmās raksta un tādā veidā vistiešāk ir redzams, ko dara šīs partijas. Un nu... tā kā arī ir iedzīvotāju atbalstam... Jūs uzskatāt, ka tātad reģionālās partijas ir jālikvidē, jo tas nav kopējam labumam, ka tādas vispār vajag izslēgt no likuma.

L. Metla-Rozentāle.

Nekad neko tādu neesmu teikusi...

E. Zelderis.

Nē, es jums jautāju vienkārši...

L. Metla-Rozentāle.

Es vēlreiz varu tikai teikt, ka par jums nobalsoja 1400 iedzīvotāji. Tātad, par citām partijām... tur bija arī citas partijas, kas arī saņēma vēlētāju atbalstu. Visas pārējās bija nacionālā līmeņa partijas. Tāpēc dalīsim varbūt šo atbildību kristīgi.

E. Zelderis.

Nu, labi... es tad jums uzdošu no cita skatupunkta šo jautājumu... Es jau pirmīt sēdē minēju par 2017. gada vēlētāju aktivitāti un par to, kā viņi balsoja Kurzemes vēlēšanu apgabalā. Tajā gadā 40 procenti nodeva savas balsis par reģionālajām partijām un ievēlēja arī 40 procentus deputātus no reģionālajām partijām. Nu, līdzīgi, nedaudz mazāk... 30 procenti bija tāpat arī 2021. gadā... te jau vairs īsti nav 1700, te jau ir runa par desmitiem tūkstošu iedzīvotāju... Tātad tajā ziņā šīs reģionālās partijas saņem vairāku desmitu tūkstošu iedzīvotāju atbalstu, tas ir tikai Kurzemē, valsts mērogā es pieņemu, ka tur jau būtu ap 100–200 tūkstošiem... Tātad šajā ziņā tas nav kopējam labumam, ko dara šīs reģionālās partijas pašvaldībās?

L. Metla-Rozentāle.

Būsim korekti... lielākā daļa šo reģionālo partiju startēja kopā ar kādu nacionālā līmeņa partiju, ja mēs paskatīsimies... apvienībās... Tāpēc...

E. Zelderis.

Nē, es atvainojos... es jums iebildīšu. Nu tur jums ir tad rūpīgāk jāiepazīstas ar...

A. Laviņš.

Bet advokāta kungs... Man atkal ir jūs jāpārtrauc. Es jūs aicināju... uzdodiet jautājumu, sagaidiet atbildi. Mēs neesam šeit, lai starp jums izvērstos diskusija. Viss, kas tiek teikts, tiek teikts tiesai. Tāpēc, ja jūs nepiekrītat, ko cienītā lektore kundze ir teikusi, jūs varat nepiekrīst, bet šajā brīdī jums ir tiesības uzdot jautājumu, nevis izteikt vērtējumu par to, ko Satversmes tiesas uzaicināta lektore ir izrādījusi iniciatīvu piedalīties Satversmes tiesas procesā, bet mēs sākam viņu nopratināt un sākam negatīvu vērtējumu paust. Tas nav domāts Satversmes tiesas process. Piedošānu par šādu skarbu piezīmi!

Turpinām procesu ar jautājumiem.

E. Zelderis.

Tikai varu piebilst, ja drīkst... godātā tiesa... šis vēstulē minētais, kas tika norādīts un es ceru, ka visi ir iepazīnušies... Tas, ko es tur lasīju, es uztvēru arī kā aizvainojumu ar noniecināšanu tajā, ko es esmu darījis šo daudzo gadu garumā un, kā jau es citēju sākumā, tur viennozīmīgi ir pateikts, ka pieaicinātais eksperts absolūti

neredz nekādu vajadzību mūs atbalstīt. Ne mūs konkrēti, bet tur ir arī plašāks jēdziens... par analogiskā situācijā esošajām partijām. Vispār nekāda diskusija nav par reģionālajām partijām. Un tas, manuprāt, īpaši ņemot vērā jūsu, kā lektora, un es te citēju arī citus profesorus... un arī man te ir aizskārums... protams, es nelietoju nekādus apzīmējumus, lai jūs aizskartu. Es atvainojos...

Bet nu man tomēr rodas jautājums pēc jautājuma arvien vairāk, jo, ja jūs sakāt, ka jūs arī tā kā bišķīt manipulējat ar to 1700, un ka tas jau nav nekas. Tātad es uzdevu šo jautājumu par šo tūkstošu desmitiem, kas ir... kur iedzīvotāji balsoja. Un tad man ir jautājums, vai šie... šīs partijas... viņas startēja vienas pašas gan 2021. gadā, gan 2017. gadā, gan “Ventspilij un Latvijai”, bija viena pati, gan “Kuldīgai un novadam” bija viena pati, gan “Mēs — Talsiem un novadam” bija viena pati... Talsu novadam — bija viena pati, Liepājas partija bija viena pati... nekādi tur apvienību varianti tur nebija, tikai un vienīgi šīs partijas reģionālās. Un, kā jau es minēju iepriekš, tas, kas notiek kaut kur tur krūmos, maigi izsakoties, un ko dara partijas pēc tam, kā jūs teicāt, vienojas tur, kā piesaistīt finansējumu, par ko man vēl būs viens jautājums... Bet man tad ir jautājums... tad precīzi vēlreiz atgriežoties... Vai šāda iedzīvotāju milzīga aktivitāte un atbalsts reģionālajām partijām ir kā izslēdzama no kopējā labuma valsts labā?

L. Metla-Rozentāle.

Jūsu minētās reģionālās partijas... gan Kuldīga, gan Ventspils, gan Liepāja, ko jūs pieminējāt... viņai katrai ir sadarbības partija nacionālajā līmenī, kur viņa uz Saeimas vēlēšanām startē kopā ar šo te nacionālo partiju... Ventspils startē ZZS, Kuldīga startē “Vienotības” ietvaros... Liepāja startēja pēdējās vēlēšanās Apvienotā saraksta ietvaros... pirms tam, kā es minēju, viņa bija ilglaicīgi Tautas partijas... līdz ar to šeit tieši ir noticis tas, ko es arī minēju, ka pastāv iespēja ikvienai reģionālajai partijai atrast savu partneri nacionālajā līmenī un ļoti veiksmīgi veidot šo te sadarbības procesu un līdz ar to ļoti veiksmīgi aizstāvēt savu vēlētāju intereses. Un arī vēlētājs, redzot to, ka partijai ir šie te sadarbības partneri nacionālajā līmenī un nacionālajā līmenī partija spēj saņemt ļoti lielu atbalstu, protams, ir pateicīgi un uzticas saviem reģionālajiem deputātiem un ir gatava viņus no visas sirds atbalstīt reģionālajās vēlēšanās.

E. Zelderis.

Tad man ir nākamais jautājums. Jūs minējāt arī tagad un arī sākumā... jūs minējāt Liepājas partiju, kas sadarbojās ar Tautas partiju un tādā veidā saņēma...

L. Metla-Rozentāle.

Nu, šobrīd ar Apvienoto sarakstu...

E. Zelderis.

Jā... nu agrāk tā bija Tautas partija... tā kā es nopratu, ka tas ir normāli, ka partijas var sadarboties, lai gan likums tā kā īsti neregulē šo kārtību, ka partijas var uzreiz tādā veidā virzīt uz... kas ir likumā noteikta kārtība... tā ir jau vairāk jau tā kā politiska izvēle...

L. Metla-Rozentāle.

Ka partijas izvēlas sadarboties sava starpā?

E. Zelderis.

Jā, tā ir politiska izvēle. Tas ir brīvi... kā viņas pieņems un virzīs lēmumus Saeimā un valdībā, kur virzīs līdzekļus ministrijās... tā ir brīva izvēle. Nav nekur noteiks, ka tāpēc, ka tu sadarbosies ar šo partiju, tev ir garantēts uzreiz, ka tev būs projektos nauda un tu varēsi atbalstīt...

A. Laviņš.

Mēs sagaidām jautājumu...

E. Zelderis.

Jā... nu, es vienkārši paskaidroju.

Un tad nu jautājums ir tāds. Vai jums liekas, ka šāda kārtība ir adekvāta? Šī sadarbība, kā jūs minējāt... ka sadarbojoties vai nu ar Tautas partiju reģionālajai partijai... vai ar kādu citu partiju un tādā veidā iegūst labumu tieši šis novads un tas ir tas galvenais.

L. Metla-Rozentāle.

Politika ir sadarbības māksla. Tas ir viss politikas pamats. To reglamentē likums. Likums nosaka sadarbības robežas. Tur, kur tā sadarbība var potenciāli pārkāpt likuma robežas, tā, protams, ir korupcija. Bet, tikmēr, kamēr tas ir likuma ietvaros, tomēr tas ir ne tikai labi, tas ir atbalstāmi un veicināmi.

A. Laviņš.

Saņēmām atbildi. Lūdzu, vai vēl būs jautājumi?

E. Zelderis.

Vēl viens jautājums.

Tur bija angļu valodā... tur nevarēja saprast īsti un nebija tulkojuma jūsu vēstulē... lai gan mums ir valoda tiesvedībā valsts valoda... bet es tā kā apmēram mēģināju saprast, kas tur ir. Un tad jūs tālāk arī izsakāt tā kā savu viedokli, ka ar valsts pārvaldīšanu politikas zinātnes teorijā starptautiskajā praksē tiek saprasts nacionālā līmeņa politika, proti, netiek apskatīta opcija, ka partija vispār nemēģina piedalīties

nacionālā līmeņa vēlēšanās, startējot tajās vai nu individuāli vai apvienojoties sadarbībā ar vēl kādu citu politisku partiju. Tātad, no šī var secināt, ka starptautiski netiek atzīta reģionālu partiju budžeta... valsts budžeta finansējums?

L. Metla-Rozentāle.

Starptautiskajās rekomendācijās, uz kurām man ir atsauces un jāsaka, ka Latvijas zinātnes padome ir atļāvusi, ja citāts ir angļu valodā un tālāk viņš ir izskaidrots, tad angļu valodu drīkst izmantot citēšanai, jo tā ir tā kā Latvijā valoda, kuru pārvalda lielākā daļa. Bet tāpēc es atļāvos varbūt atbilstoši zinātniskajai metodoloģijai tā arī darīt... tālāk es viņu arī izskaidroju jeb pārstāstīju.

Un.. jā... tātad, kā jau es minēju, starptautiskie dokumenti, kas runā par partiju finansēšanu, nepievēršas tādu gadījumu specifiski analīzei, ka partija vispār nepretendē uz jebkādu nacionālā līmeņa pārstāvniecību. Šāds te gadījums metodoloģiskajos materiālos dažādos, ko es izanalizēju, gatavojot šo atzinumu, netiek apskatīts. Vienmēr tiek nu tā kā pieņemts, ka partija mēģina jebkādā veidā veidot šo te saikni ar nacionālo līmeni. Ja ne pati startējot vēlēšanās, tad veidojot šos te sadarbības modeļus.

E. Zelderis.

Jā, un jūs norādāt tālāk, ka partija "Mēs — Talsiem un novadam" nav izmantojusi šo iespēju, nav uzskatījusi par nepieciešamu... domāt un ar savu rīcību vairot visas valsts iedzīvotāju kopēju labumu. Tad jūs uzskatāt, ka... ja mēs sadarbotos ar kādu nacionāla līmeņa partiju, tad ir kopēja labuma jēga no mūsu darbības, bet šādā formātā, kā šobrīd partija darbojusies nu jau vairāk kā piecus gadus, faktiski kopējam labumam no šīs partijas nav jēgas.

L. Metla-Rozentāle.

Nacionālajā līmenī nē... jo jūs saprotiet... es saprotu pilnībā jūs cilvēcīgi... bet nacionālais līmenis, tas nozīmē jūsu iesaisti likumdošanas procesu izstrādē, jūsu iesaisti, piemēram, veselības politikas izstrādē, izglītības politikas izstrādē, nodokļu politikas izstrādē... tā ir nacionālā līmeņa politika. Tātad, visas tās jomas, ar kurām nodarbojas parlaments un pēc tam attiecīgi pie kā strādā arī Ministru kabinets un ministrijas. Tāpēc nu... ir skaidrs, ka jūs nenoliedzami dariet ļoti vērtīgu darbu savā reģionā, bet, ja mēs runājam par šo te nacionālā līmeņa finansējuma sadales modeli, kā jau es minēju... iespējams, pastāv nepieciešamība veikt nākotnē kādas korekcijas un paredzēt īpašus finansējuma noteikumus arī šīm te nozīmīgajām reģionālajām partijām, kurām ir vēlētajū atbalsts reģionā. Nenoliedzami. Par to jau nav šis stāsts. Šis stāsts ir par to, vai mēs esošā finansējuma modeļa ietvaros to varam uzskatīt par nevienlīdzīgu konkurenci.

A. Laviņš.

Paldies. Paldies... es sapratu, ka pieteicāt jau jautājumam iepriekš, ka tas ir beidzamais jautājums, ka jautājumu loks ir izsmelts.

Zeldera kungs, taisnība?

E. Zelderis.

Nē... mēs varam redzēt, ka jautājumi var rasties arī atbilžu sniegšanas laikā. Tā kā ne vienmēr tas nozīmē, ka tas būs pēdējais...

A. Laviņš.

Vai būs vēl kāds jautājums?

E. Zelderis.

.. Bet saprotot jūsu vēlmi tomēr ne īpaši mani dzirdēt šodien vairāk, tad es laikam vairāk neuzdošu jautājumus. Paldies.

A. Laviņš.

Es tomēr precizēšu... Vai jums ir vēl citi jautājumi?

E. Zelderis.

Nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, man būs divi jautājumi.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Pirmais jautājums. Sakiet, lūdzu, jūs šodien arī sniedzot mutvārdu viedokli, pieskārāties tam, ka reģionālās partijas varētu finansēt no valsts budžeta līdzekļiem.

Vai šāds finansējums reģionālajām partijām... vai tas būtu politiskās izšķiršanās un izvēles jautājums vai tomēr zināms valsts pienākums noteikt šādu finansējumu? Kāds ir jūsu viedoklis?

L. Metla-Rozentāle.

Es domāju, ka tur būtu jāveic sākotnēji pētījums, lai saprastu, cik daudz un kādas mums ir šīs te reģionālās partijas. Jo, redziet... tas galvenais, kas mani dara bažīgu un

kas jau arī šodien vairākkārt izskanēja... lai finansējums netop par pašmērķi partiju dibināšanai. Tātad, tur ir jābūt kaut kādam šim te mehānismam, kā novērst šādu te scenāriju. Un līdz ar to es uzskatu, ka automātiski uzreiz pateikt, ka mums ir pienākums sākt finansēt reģionālās partijas, es tā neņemtos teikt... es teiktu, ka mums ir jāsaprot, cik mums šobrīd ir lielas, spēcīgas reģionālās partijas, un ja eksperti norāda, ka tā ir nu tiešām būtisks instruments, kā veicināt iedzīvotāju līdzdalību politiskajos procesos šīs reģionālās partijas un viņas tiešām ir ieinteresētas Latvijas reģionu izaugsmē, tad tas jautājums var tikt virzīts tālāk.

S. Bērtaitis.

Paldies. Sakiet, lūdzu.. un vēl pēdējais jautājums.

Tātad, izlemjot piešķirt valsts budžeta finansējumu politiskajām partijām, kas sasniedz noteiktus kvalifikācijas kritērijus, tātad likumdevēja noteiktais mērķis bija mazināt partiju sadrumstalotību, veidot šo konsolidāciju, padarīt partijas stiprākas.

Kā jums šķiet... no jūsu varbūt tādas politikas zinātnes perspektīvas... vai šāds virziens kaut kādā mērā neapdraud politisko partiju dažādību piedāvājuma ziņā tādā veidā, ka tas jau nonāktu zināmā mērā pretrunā demokrātiskas valsts iekārtai, respektīvi, vai šis te valsts budžeta finansējums un mērķis novērst sadrumstalotību nenonāk pretējā, kā saka, grāvī, ar to, ka tiek apdraudēts valsts demokrātiskas... varbūt šis te iekšējās demokrātijas loģika.

L. Metla-Rozdentāle.

Nu, šis vienmēr ir tāds ļoti duāls jautājums, uz kuru viena pareizā atbilde nav. Bet principā mēs redzam, ka pārāk liels... kāpēc ir dažādi mehānismi, kā ierobežot partiju... gan partiju iespēju pieteikties uz dažāda līmeņa vēlēšanām. Mēs zinām, teiksim, ka ir iemaksājamā naudas summa Saeimas vēlēšanām vai Eiropas Parlamenta vēlēšanām, lai varētu iesniegt savus kandidātu sarakstus, ir šis te minimālais vēlēšanu atbalsts, lai varētu tikt ievēlēts parlamentārā vai Eiropas Parlamentā vai pašvaldībā... Šo te visu darbību mērķis ir tomēr nepieļaut pārāk lielu politisko sadrumstalotību valstī, jo arī pirmās brīvvalsts periodā īpaši mēs atceramies, ka Saeimā bija brīži, kad bija pat 22 politiskie spēki, bet tas noveda beigās pie Ulmaņa apvērsuma, jo politiķi nespēja faktiski konstruktīvi strādāt parlamentā.

Tāpēc līdz ar to šeit tā atbilde būtu tāda, ka mums no vienas puses politiskās partijas nedrīkst būt kā vēlēšanu vienkārši tāds politiskās iniciatīvas instruments. Tāpēc ir nevalstiskais sektors, kurā cilvēki var izpausties, politiskās partijas ir ar nopietnu ideoloģiju, ar nopietnu politisko pozīciju un ar nopietnu mērķi ietekmēt, kā jau es teicu, pārsvarā tomēr arī nacionālā līmeņa politiku.

S. Bērtaitis.

Paldies, nebūs vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Jā... Metlas-Rozentāles kundze... Satversmes tiesas vārdā es vēlos jums pateikties par dalību šajā lietā, par jūsu sniegto rakstveida viedokli un par šodien tiesas sēdē pausto viedokli un arī sniegtajām atbildēm uz daudziem jautājumiem. Paldies jums un jauku pēcpusdienu!

Cienījamie lietas dalībnieki! Šodien šajā tiesas sēdē ieplānoto darba apjomu mēs esam paveikuši. Lietā vēl ir jāuzklausā divas pieaicinātās personas, pēc tam mēs varam lemt par iespēju pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un tad sekotu tiesas debātes.

Šim visam droši vien, ka būs vēl nepieciešama viena tiesas sēde.

Nākamā tiesas sēde ir ieplānota 16. novembrī un tā sāktos pulksten 10.00.

Cienījamie lietas dalībnieki ir iepazīstināti ar šo informāciju? Ir iepazīstināti. Ļoti labi. Paldies.

Un man jāteic paldies, Zeldera kungs, ka jūs atsaucāties aicinājumam ierasties klātienē, jo tā tomēr daudz efektīvāk var savstarpējā saziņā notikt, šie te tehniskie trūkumi mūs šādā reizē netraucē.

Jā... tāpēc, ja ir sniegta informācija par nākamo tiesas sēdi, trešdien, 16. novembrī pulksten 10.00, šajā brīdī izsludinu pārtraukumu līdz noteiktajam datumam, Paldies.

(Pārtraukums.)

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Laura Stutāne